

- העותרת בבג"ץ 6198/23: התנועה למען איכות השלטון בישראל
- העותרים בבג"ץ 6199/23: אחים לנשק ו-20 אח'
- העותרות בבג"ץ 6477/23: איילת השחר סיידוף ו-239 אח'
- העותרים בבג"ץ 7525/23: פורום איילון לזכויות אדם, זכויות חברתיות וצמיחה שוויונית ואח'
- העותרת בבג"ץ 7955/23: התנועה הדמוקרטית האזרחית, ע"ר 58070098

- נ ג ד -

- המשיבים בבג"ץ 6198/23: 1. שר הביטחון ואח'
2. ממשלת ישראל
3. צה"ל
4. היועצת המשפטית לממשלה
5. איחוד הישיבות באר"י
- המשיבים בבג"ץ 6199/23: 1. שר הביטחון
2. ראש המטה הכללי
3. ממשלת ישראל
4. היועצת המשפטית לממשלה
5. איחוד הישיבות באר"י
- המשיבים בבג"ץ 6477/23: 1. שר הביטחון – מר יואב גלנט
2. רב אלוף הרצי הלוי, ראש המטה הכללי – צבא ההגנה לישראל
3. ממשלת ישראל
4. היועצת המשפטית לממשלה – הגב' גלי בהרב מיארה
5. יו"ר מפלגת ש"ס – התאחדות הספרדים העולמית שומרי תורה – ח"כ אריה דרעי
6. יו"ר מפלגת הסתדרות אגודת ישראל בארץ ישראל – שר השיכון יצחק גולדקנופף
7. יו"ר מפלגת אגודת החרדים דגל התורה – יו"ר ועדת הכספים
8. איחוד הישיבות באר"י
- המשיבים בבג"ץ 7525/23: 1. היועצת המשפטית לממשלה

2. המשנה ליועצת המשפטית לממשלה (משפט כלכלי)
3. איחוד הישיבות באר"י

1. המשיבים בבג"ץ 7955/23: ממשלת ישראל
2. שר החינוך
3. שר האוצר
4. החשב הכללי במשרד האוצר
5. היועצת המשפטית לממשלה
6. איחוד הישיבות באר"י

בשם העותרת בבג"ץ 6198/23: על ידי ב"כ עו"ד אליעד שרגא, תומר נאור, אריאל ברזילי, הידי נגב ואח'; מרחוב יפו 208 ירושלים, ת.ד. 36054, 9136001; טל': 02-5000073; פקס: 02-5000076;

בשם העותרים בבג"ץ 6199/23: על ידי ב"כ עו"ד טומי מנור, עמית מור, טל גנדלמן ואח'; ממושרד נשיץ, ברנדס, אמיר ושות', עורכי דין; מרחוב תובל 5, תל אביב 6789717; טל': 03-6235000; פקס: 03-6235001; דוא"ל: tsegal@nblaw.com

בשם העותרות בבג"ץ 6477/23: על ידי ב"כ עוה"ד דפנה הולץ-לכנר ו/או קמילה אביגיל מיכמן ממושרד דפנה הולץ לכנר ושות', עורכי דין; מגדל המוזאון, רח' ברקוביץ' 4, תל אביב-יפו; טל': 077-2040881; פקס: 077-2040882; דוא"ל: Lechner@publiclaw.co.il

בשם העותרים בבג"ץ 7525/23: על ידי עו"ד משה שפירא. מגדל הארבעה (הצפוני), רח' הארבעה 28, קומה 5, תל-אביב 6473925. למכתבים ומסירות: רחוב גולני 18 רמת-גן 52224232; טל': 03-730-31-43 / טל' אישי: 054-46-47-523 / פקס: 03-730-23-82 / דוא"ל: moshe.mshapiralaw@gmail.com

בשם העותרת בבג"ץ 7955/23: על ידי ב"כ עוה"ד גלעד ברנע (מ.ר. 16611); מרח' קומפרט 21/11, תל אביב-יפו, 6694927; טלפון: 03-6135135; פקס: 03-6135135; דוא"ל: gilad_b@netvision.net.il וכן על ידי עוה"ד גלעד שר (מ.ר. 9941) ו/או איתן טוקר ואח'; גלעד שרת תלחמי ושות', עורכי דין; מרח' ברקוביץ' 4, מגדל המוזיאון, תל אביב-יפו, 6423806; טל': 03-60165000; פקס: 03-6015001; דוא"ל: office@gsher-law.com

בשם ממשלת ישראל: על ידי עוה"ד דורון טאובמן ואח' כספי ושות', משרד עורכי דין; יעבץ 33 תל-אביב טל': 03-7961000; פקס: 03-7961001

בשם הייעוץ המשפטי לממשלה: על ידי פרקליטות המדינה; משרד המשפטים, ירושלים; טל': 073-3925590; פקס: 02-6467011

בשם המשיב 5 בבג"ץ 6198/23 ובבג"ץ 6199/23, משיב 8 בבג"ץ 6477/23, משיב 3 בבג"ץ 7525/23, משיב 6 בבג"ץ 7955/23: על ידי עו"ד שמואל הורביץ, טלפון: 02-5020565; פקס: 02-5000462

בשם המשיב 5 בבג"ץ 6477/23: על ידי ב"כ עו"ד ישראל באך; רח' עם ועולמו 3, ירושלים; טל': 054-2010456; פקס: 02-6505457

בשם המשיבים 6 ו-7 בבג"ץ 6477/23: על ידי ב"כ עו"ד אברהם יוסטמן; רח' הדף היומי 27/2, ביתר עילית טל': 052-7292288; פקס: 077-3182667; מייל: 7622137@gmail.com

תצהיר משלים מטעם ממשלת ישראל

בהתאם להחלטת בית המשפט הנכבד מיום 2.5.2024 מתכבדת ממשלת ישראל להגיש תצהיר משלים מטעמה וכדלקמן:

א. בג"ץ 6198/23, 6199/23 ו- 6477/23 ("עתירות הגיוס")

1. במסגרת החלטת בית המשפט הנכבד מיום 26.2.2024 הוצא בעתירות הגיוס צו על תנאי בשני ראשים.
2. בראש הראשון של הצו על תנאי מורה בית המשפט הנכבד למשיבים ליתן טעם מדוע לא ייקבע כי סעיף 3 להחלטה 682 של הממשלה ה-37 "השירות בצבא הגנה לישראל והוקרת המשרתים" (25.6.2023) ("החלטה 682") בטל.
- ובכן, סעיף 3 להחלטה 682 קבע כי הממשלה מנחה את שר הביטחון להנחות את צה"ל שלא לנקוט הליכים לגיוסם של תלמידי הישיבות עד ליום 31.3.2024. במועד זה פקעה ההנחיה הנ"ל, וממילא התייתר הדיון בעניין זה.
3. הראש השני של הצו על תנאי מורה כך: **"מדוע לא יפעלו (המשיבים – הח"מ) לגיוסם של תלמידי הישיבות, נוכח פקיעתו של פרק ג' 1 לחוק שירות ביטחון [נוסח משולב], התשמ"ו-1986"**.
4. ובכן, סעיף 13 לחוק שירות ביטחון, [נוסח משולב], התשמ"ו-1986 ("חוק שירות ביטחון" או "החוק") קובע כי הפוקד רשאי בצו לקרוא ליוצא צבא בגילאים הנקובים בסעיף להתייבב לשירות סדיר.
5. בהתאם לתצהיר תשובה משלים מיום 1.5.2024 שהגישה היועצת המשפטית לממשלה בשם משרד הביטחון, עם פקיעת החלטה 682 ומשזו לא הוארכה וטרם נחקק הסדר חוקי חלופי, התקיימו דיונים בראשות שר הביטחון, הרמטכ"ל ודרגי הפיקוד השונים, נבחנות חלופות להיערכות מערכת הביטחון לגיוס בני הציבור החרדי, בהתחשב במורכבויות השונות הנוגעות לגודל האוכלוסייה, מאפייניה וצרכי המלחמה המתנהלת, ובהתאם, הרשויות המוסמכות שוקדות על גיבוש תכנית לגיוס מדורג של בני הציבור החרדי.
6. מכאן שגם עניין הגיוס מטופל בהתאם לחוק שירות ביטחון.
7. כפי שצוין בבקשת ראש הממשלה בשולי נספח מש/1 לתשובת המדינה לצווים על תנאי, בפניית מזכיר הממשלה לפרקליטות שצורפה כנספח 1 לבקשת הארכה מיום 25.5.2024 ובסעיף 2 להודעה הדחופה מטעם הממשלה מיום 1.5.2024 (כולל פירוט בנספח ב' שם), מזה מספר חודשים מתקיים **שיג ושיח מקצועי לקידום מתווה גיוס חלופי לפרק ג' 1 שפקע תוקפו, בין נציגי שר הביטחון וצה"ל, הייעוץ המשפטי למשרד הביטחון, מזכיר הממשלה ונציגי הסיעות החרדיות (ובשלבם שונים – נציגי סיעות נוספות) שתכליתו להביא למתווה גיוס מוסכם על כל קצוות הקשת הפוליטית.**
8. מדובר במשימה מאתגרת במיוחד, שכן העדר שוויון בחלוקת הנטל הביטחוני מצד אוכלוסיות שונות בעם היא סוגיה מדממת בציבוריות הישראלית, המעסיקה את בית המשפט הנכבד כבר עשרות שנים. נושא שירות בני הישיבות היה מאז ומעולם נושא טעון ורגיש במיוחד ועתיר במורכבויות. כך ובין היתר נשיאה בעול הצבאי, אחריות ציבורית, פערי השקפה קיצוניים בחברה

הישראלית, תפיסת זהות שונה, אורחות חיים, לימוד תורה, ערך לימוד התורה במדינת ישראל, שילוב ציבורים שונים במרחב הציבורי, דמוגרפיה, כלכלה, מסגרות שירות צבאיות ואחרות (על אלו יורחב בדיון בעל פה), כל אלו מייצרים משוואה כמעט בלתי פתורה שמייצרת גלים ובימים קשים גלים גבוהים אולי גבוהים מידי, כאלו שמאיימים לשטוף את המדינה. כל אלו מחייבים פתרון מדורג ומדוד שיביא ככל הניתן לאיחוי הקרע.

9. כך, מתן פטור גורף משירות של בני הישיבות יוביל בהכרח להתנגשות עם הציבור הכללי. מאידך גיסא, הצעות שונות העולות בשיח הציבורי כגון "גיוס כל החרדים" או "מיון לומדי התורה בבקו"ם" או "מכסת לומדי תורה", אף הן הצעות לא מעשיות אשר יובילו בהכרח להתנגשות עם הציבור החרדי ושיגו תוצאה הפוכה מזו הרצויה – במקום להגדיל את מספר המתגייסים לצה"ל מקרב הציבור החרדי, יופחת מספרם ובמקום להביא לאחדות בציבור כולו יובילו לפילוג.

10. דרך המלך לפתור את התסבוכת הציבורית העצומה הזאת, היא כאמור לקדם מתווה גיוס מוסכם לשירות צבאי ולשירות לאומי אזרחי, והכל כדי למנוע קרע בעם. ואכן, במשך התקופה שתוארה לעיל, נעשה ניסיון מואץ לקדם **מתווה גיוס מוסכם** שיהיה מקובל על רוב מרכיבי הקואליציה ועל מערכת הביטחון והוא כלל שני עקרונות כלליים: יעדי גיוס משמעותיים בגרף עולה לתקופה ארוכה וכן סנקציות כלכליות מוסדיות על אי עמידה ביעדים אלה. עקרונות אלו כבר נכללו בטיטת הצעת ההחלטה להארכת החלטה מס' 682 ונכללו גם בטיטת תזכיר חוק חדש שהיה בהכנה, אלא שאי אפשר היה להשלים את המלאכה בשל מניעה מצד הייעוץ המשפטי לממשלה שנומקה בכך שלא נעשתה עבודת מטה מקצועית ובהעדר גושפנקא של מערכת הביטחון (הגם שנציגיו היו שותפים לשיח המקצועי), כאשר העדר חותמת זו נעוץ בהחלטה של שר הביטחון שלא לאפשר למערכת הביטחון להעביר לממשלה עמדה התומכת במתווה גיוס כלשהו, **אשר אינו מקובל על השר בני גנץ**.

11. לפני מספר שבועות, תוך כדי גיבוש טיוטת תזכיר חוק חדש ובצל המורכבות שתוארה לעיל, נעשתה השוואה של מתווה הגיוס המתגבש עם הצעת חוק שירות ביטחון (תיקון מס' 26) (שילוב תלמידי ישיבות), התשפ"ב-2022 (ה"ח הממשלה מס' 1502 מיום 19.1.2022) **שהיא הצעת חוק ממשלתית שהובלה על ידי שר הביטחון דאז, מר בני גנץ ("חוק גנץ" או "הצעת החוק")**. הצעת החוק עברה קריאה ראשונה במהלך כהונתה של הכנסת הקודמת בעת שהסיעות החרדיות לא היו שותפות בקואליציה, והתברר שיש בהם עקרונות משותפים, הגם שחוק גנץ מחמיר יותר בכמה וכמה פרמטרים ובשעתו זכה לביקורת קשה מצד הסיעות החרדיות. הצעת החוק עברה להכנה לקריאה שנייה ושלישית בוועדת חוץ וביטחון, אך הכנסת התפזרה בטרם התקבלה הצעת החוק לספר החוקים. העתק הצעת החוק מצ"ב ומסומן **נספח 1**.

12. הצעת החוק הזו הונחה על שולחן הכנסת גם בתקופת כהונתה של הכנסת הנוכחית, על ידי חברי כנסת מהאופוזיציה שהם ראשי סיעות. ביום 16.1.2023 (פ/1735/25) הניח אותה חבר הכנסת **אביגדור ליברמן**, וביום 23.1.2023 (פ/1933/25) הניח אותה חבר הכנסת **יאיר לפיד**, אך ההצעות נדחו על ידי הקואליציה.

13. ודוק, הורתה של הצעת החוק עוד בתקופת כהונתו של שר הביטחון ליברמן, כאשר בעקבות פסק הדין שניתן בבג"ץ 1877/14 **התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' הכנסת** (נבו 12.9.2017) שביטלה את הוראות פרק ג'1, הוקמה ועדה מקצועית בראשות היועץ המשפטי למערכת הביטחון ובהשתתפות ראש אכ"א, הפרקליט הצבאי הראשי, הרב הצבאי הראשי וראש האגף הבטחוני-חברתי במשרד הביטחון. המנדט שניתן לוועדה היה לגבש הסדר בר קיימה לתקופה של 25 שנה שיעניק את המעטפת המיטבית לצרכי הצבא כצבא עם ממלכתי הממלא את ייעודו - הגנה על מדינת ישראל והבטחת קיומה, לרבות הצורך במתן מענה בכוח אדם למצבי מלחמה.
14. בתקופת כהונתו של שר הביטחון לשעבר מר **בני גנץ** בכנסת ה-24 **הושלמה עבודת המטה** על הצעת החוק, היא **עברה תחת השבט של הייעוץ המשפטי לממשלה** וכל זאת תוך התייחסות פרטנית לפסיקת בית המשפט הנכבד, על מנת שהחוק יעמוד בתנאים שנקבעו על ידי בית המשפט הנכבד.
15. סעיף 26 להצעת החוק קובע כי **"מטרתו של פרק זה לצמצם את אי-השוויון בגיוס לשירות סדיר, לרבות באמצעות שילוב בני הציבור החרדי בשירות לאומי-אזרחי, ולקדם את השתלבותם בשוק התעסוקה ואת תרומתם למשק המדינה, והכול תוך הכרה בחשיבות לימוד התורה"**. תכליתו המשולשת של ההסדר היא צמצום אי השוויון, השתלבות הציבור החרדי בשוק העבודה והכרה בחשיבות לימוד התורה. המדובר בהסדר מורכב ומפורט שמשקף איזון בין הערכים והאינטרסים הציבוריים השונים, שקצרה היריעה בתצהיר משלים זה מלפרט את כולם. ההסדר מכיל מנגנונים משמעותיים להגשמת מטרתו.
16. הסדר זה מספק מענה לקשיים שבטאו בפסק הדין האמור, בראש ובראשונה בהיותו הסדר קבע ולא הוראת שעה. בנוסף, ההסדר משקף איזון ראוי בין התכליות של צמצום אי השוויון, שילוב הציבור החרדי במשק והכרה בחשיבות לימוד התורה. הוא מספק מנגנונים חדשים, חלקם בעלי "שיניים", שיש בכוחם להגשים את התכליות העומדות בבסיסו. הוא מסדיר את הנושא בהיותו הסדר ראשוני בחקיקה ראשית, תוך צמצום משמעותי של שיקול הדעת הנתון לשר הביטחון בעניין דחייה ופטור של תלמידי הישיבות. מדובר בהצעה ראויה אשר מהווה צעד חשוב בשילוב הציבור החרדי בגיוס לצבא ובמשק, וכל זאת תוך הכרה בחשיבות הגדולה של לימוד התורה.
17. יודגש, כי אירועי ה-7 באוקטובר השפיעו על כל מרכיבי החברה הישראלית שמבינים היטב את גודל השעה והצורך בשינוי משמעותי בהיקף המתגייסים לצה"ל ולמסגרות שירות נוספות וזאת מבלי לפגוע בלומדי התורה, אלו ש"תורתם אומנותם" ומקדישים את חייהם ללימוד תורה. הממשלה רואה לקרוא לכל מרכיביה להתאחד ולהתכנס תחת הצעת החוק הממשלתית של שר הביטחון לשעבר מר בני גנץ, שעבודת המטה המקצועית שנעשתה בתהליך החקיקה שלה הייתה חסרת תקדים בהיקפה ושנתמכה גם ע"י ראשי סיעות האופוזיציה ובכללם גם השר גנץ בהיותו באופוזיציה ונתקלה בקשיים בזמנו לקבל הסכמה רחבה.
18. מטבע הדברים, מי שמצדד בהצעות שיובילו להתנגשות עם הציבור החרדי, יטען היום, שאחרי ה-7 באוקטובר אי אפשר להסתפק בחוק זה אף שהגדיר יעדי גיוס משמעותיים ביותר, ואין אלא לדרוש גיוס כולל ומיידי. דא עקא שגישה זו אינה מעשית ותנציח את המצב לפיו מינימום של צד אחד לא

יפגוש לעולם את המקסימום של הצד השני וחלילה היא עלולה להוביל לקרע בעם. יש לברך על הניסיון המשותף להגיע למתווה מוסכם לטובת ביטחון המדינה נוכח פני המלחמה וחרף הקשיים המובנים.

19. עם כל הצער שבדבר, דומה כי אחת ההשלכות של האירועים הנוראיים שהתרחשו ב-7 באוקטובר היא שנוצרה שעת כושר ייחודית לקידום הסדרים, שעובר לאירועים אלה לא היה להם כל סיכוי לעבור. ויתור על הזדמנות ייחודית זו לקדם הסכמות בסוגיה זו, שקרעה משך שנים ארוכות כל כך את העם והחברה הישראלית, יהיה משום בכיה לדורות, ואל לנו לתת לכך יד.

20. בהתאם, הבוקר התקיימה ישיבה של ועדת השרים לענייני חקיקה והממשלה מתכבדת לצרף את העתק החלטתה שהתקבלה פה-אחד היום, 16.5.2024, כנספח 2, המחילה דין רציפות על הצעת חוק שירות ביטחון (תיקון מס' 26) (שילוב תלמידי ישיבות), התשפ"ב-2022 (ה"ח הממשלה מס' 1502 מיום 19.1.2022).

יוער, כי עם תחילת הישיבה מסר המשנה ליועצת המשפטית לממשלה, עוה"ד גיל לימון, מכתב המופנה לשר המשפטים, אשר נענה מאוחר יותר במכתבו של מזכיר הממשלה.

21. לאחר קבלתה, הגיש השר חילי טרופר על ההחלטה ערר ובהתאם לסעיפים 67(ג) ו-40 לתקנון לעבודת הממשלה ה-36 (שתקף גם לממשלה הנוכחית), יובא הערר לדיון במליאת הממשלה.

22. **בכוונת הממשלה להביא להשלמת חקיקתה של הצעת החוק בלוחות הזמנים הקצרים הבאים: בהתאם לסעיף 39 לתקנון לעבודת הממשלה, נדרשת תקופה מינימאלית בת 7 ימים מיום הפצת ההחלטה לטובת הגשת עררים, קרי עד ליום חמישי, 23.5.2024. מיד לאחר מכן, ביום ראשון, 26.5.2024, ייערך דיון בממשלה ותינתן החלטה בערר. למחרת, ביום 27.5.2024 תונח על שולחן הכנסת הודעת הממשלה בדבר הפעלת דין רציפות. לאחר מכן, נדרשת תקופה בת 14 ימים לשם התנגדות סיעות. הצבעה במליאת הכנסת על רציפות החוק תועלה בימים שבין 10 ל-13 לחודש יוני 2024. הצעת החוק תובא לדיון בוועדת חוץ וביטחון ולהכנה לקריאה שניה ושלישית, על מנת שהחקיקה תושלם עד סוף מושב הקיץ, 31.7.2024.**

23. בהינתן הליכי החקיקה המתוארים לעיל והכוונה להשלמתם עד ליום 31.7.2024, עמדתו של משרד הביטחון כפי שפורטה בחוות הדעת המשפטית מיום 25.6.2023 של היועץ המשפטי למערכת הביטחון (מש/3 לתגובה המקדמית לעתירות מטעם המדינה מיום 21.2.2024), שניתנה שעה שלא עמדה עדיין על הפרק הצעת חוק קונקרטי אלא רק כוונה ברורה לקדם מעשה חקיקה, מקבלת משנה תוקף. כפי שהבהיר היועץ המשפטי למערכת הביטחון, הליכי גיוס דורשים פרק זמן ממושך ומלווים בהקצאת משאבים משמעותית, ודאי לאור כך שמדובר בקבוצה גדולה. וראו עוד את השיקולים כבדי המשקל שפורטו בעמודים 3-5 לחוות הדעת האמורה.

24. אין צורך לומר כי תקופת הקריאה לשירות של בני הישיבות לא תיפגע בשל צו הביניים שניתן ביום 26.2.2024, המונע החל מיום זה הפחתה של תקופת שירות או כל תקופה רלבנטית אחרת לעניין גיוסם ושירותם של בני ישיבות.

25. בהינתן האמור ובשים לב (א) לעובדה שהליך החקיקה איננו בראשיתי אלא הוחל עליו דין רציפות, וכן (ב) לכך שהצעת החוק שעברה קריאה ראשונה היא תוצאה של עבודת מטה ארוכה של משרד הביטחון ועברה את הייעוץ המשפטי לממשלה, וכן (ג) ללוחות הזמנים הצפויים להשלמת החקיקה, וכן (ד) לאי פגיעה בתקופת השירות העתידית, וכן (ה) לרגישות הציבורית הגבוהה, וכן (ו) לעובדה כי חיציה של העתירה מכוונים למצב דברים בו לא הוצגה חקיקה פרטנית, הרי שבית המשפט הנכבד יתבקש לאפשר לממשלה להשלים את הליך החקיקה, אשר ניתן להניח כי במהלכו יידרשו התאמות ותיקונים המתחייבים מהמציאות, ויאוזנו האינטרסים השונים בחברה הישראלית.

26. יודגש, כי הממשלה רואה בשירות בצה"ל ערך חשוב ביותר וצורך לאומי משמעותי ולשם כך פועלת על מנת להגדיל את שיעור המתגייסים מקרב בני הציבור החרדי בשים לב לאתגריה הביטחוניים של המדינה בכלל ובפרט מאז פרצה מלחמת "חרבות ברזל" ומשוכנעת כי הדרך לעשות זאת עוברת דרך מתווה גיוס מוסכם ולא דרך גיוס בכפייה של בני הישיבות.

27. נבקש להעיר כי הקריאה המתריסה שנשמעה על ידי העותרים, כי בית המשפט הנכבד יחייב את הפוקד להוציא צווי גיוס מיידיים לכל בני הישיבות מנוגדת להוראות החוק.

28. למעשה, העותרים מניחים כי סמכותו של הפוקד לקרוא לגיוס היא סמכות שבחובה בניגוד לסמכות רשות שבשיקול דעת. על האופן בו יש לבחון את אופייה של הסמכות כתבה כב' השופטת ברק-ארז בספרה: "לנוכח חשיבותה של ההבחנה בין סמכויות רשות לבין סמכויות חובה יש לבחון כיצד היא מיושמת הלכה למעשה, כלומר, כיצד קובעים מהו אופייה של הסמכות. בעיקרו של דבר, ההכרעה באשר לסיווגה של סמכות כסמכות רשות או כסמכות חובה היא הכרעה פרשנית המבוססת על בחינת החוק שבו היא מעוגנת. כמו בכל תהליך פרשני, לשון החוק משמשת כנקודת מוצא חשובה. סמכות חובה מנוסחת, בדרך כלל, בלשון ציווי (דוגמת "יתקין" או "יבצע") ואילו סמכות רשות מנוסחת, על-פי רוב, בלשון המעידה על שיקול דעת דוגמת המילה "רשאי". במקרה הרגיל ניסוחה של הסמכות מוביל למסקנה ברורה למדי, ובכך מסתיים תהליך הבדיקה. עם זאת, לשון החוק אינה מהווה סוף פסוק באף הקשר פרשני, וכך גם לא בנוגע להבחנה בין סמכויות רשות לסמכויות חובה. ככלל, השאלה נדונה על-פי כללי הפרשנות הרגילים, ובראשם העיקרון בדבר פרשנות תכליתית" (דפנה ברק-ארז משפט מינהלי כרך א 223–224 (2010) ("ברק-ארז").

29. סעיף 13 לחוק קובע ש"פוקד רשאי, בצו, לקרוא" ליוצאי צבא להתגייס. המדובר בסמכות שבשיקול הדעת ולא סמכות שבחובה (על כך שהביטוי "רשאי" הוא אינדיקציה לסמכות רשות, ראו בג"ץ 4540/00 אבו עפאש נ' שר הבריאות, פס"ו (3) לפסק דינו של השופט רובינשטיין (נבו) 14.5.2006)).

30. ניתן ללמוד על אופי הסמכות שניתנה לפוקד מכוח סעיף 13 מסעיפים אחרים של החוק. כך, סעיף 20(ב) קובע כי לגבי יוצא צבא ששירותו נדחה, בין היתר מכוח פרק 11 לחוק, "מותן לקרוא לו להתייצב לשירות סדיר" במהלך פרק זמן מסוים. קרי, עסקינן בסמכות רשות שבשיקול דעת. בנוסף, סעיף 36 לחוק שירות ביטחון מסמיך את שר הביטחון לפטור יוצאי צבא משירות סדיר או

מילואים "אם ראה לעשות כן מטעמים הקשורים בהיקף הכוחות הסדירים או כוחות המילואים של צבא-הגנה לישראל, או מטעמים הקשורים בצרכי החינוך, ההתיישבות הביטחונית או המשק הלאומי, או מטעמי משפחה או מטעמים אחרים" (ראו גם סעיף 55(א) לחוק לפיו צו זה "יכול להיות אישי או לסוג מסוים"). שיקול דעת זה המסור לשר הביטחון סותר באופן מוחלט את הטיעון לפיו סמכות לקרוא לגיוס היא סמכות חובה, שאם לא כן, הכיצד באה הוראת סעיף 36 ומתירה לשר לפטור יוצא צבא מגיוס אף שלפי גישה זו חובה עליו לגייסו מכוח סעיף 13? אם כן, ברי כי מדובר בסמכות שבשיקול דעת (ראו גם ליאב אורגד "המיעוט הערבי בישראל וחובת שירות ביטחון" המשפט יא 381, 384 (התשס"ז) (להלן: "אורגד")).

31. סמכותו של הפוקד הינה אפוא סמכות שבשיקול דעת ואיננה סמכות שבחובה. אכן, לפי הפסיקה גם סמכות שבשיקול דעת עשויה להפוך לסמכות חובה בנסיבות מסוימות (בג"ץ 3094/93 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' ממשלת ישראל, פ"ד מז(5) 404, פס' 14 לפסק דינו של הנשיא שמגר (1993)), אלא שמדובר בחריג היוצא מן הכלל, ו"פשיטא, שדרך המלך היתה ותהי, כי רשות היא רשות וחובה היא חובה" (אבו עפאש, פס' ו(3)). כפי שנפסק כבר לפני שנים רבות: "העותר טען לפנינו, כי הדיבור 'רשאי' בהקשר זה פירושו 'חייב', ולחיזוק טענתו הסתמך על כלל הפרשנות הידוע המאפשר לבית המשפט לפרש לפעמים סמכות במשמעות חובה. אך עד שנפעיל כלל זה ונתעלם מהדיבור המפורש 'רשאי', עלינו להיות משוכנעים בשניים: היה צריך להיות ברור שרק בדרך זו ניתן למנוע מהעותר עוול, שאין לו תרופה ממקום אחר; והיינו רוצים להיות בטוחים גם בזה שסירובו של המשיב להשתמש בסמכותו ירוקן אותה מכל תכנה ויעשה את דבר המחוקק פלסטר" (בג"ץ 292/65 רושגולד נ' שר האוצר, פ"ד כ(1) 639, 642 (1966)). מאז פסיקה זו בית המשפט אף נזהר יותר מלקבוע כי סמכות המנוסחת כסמכות שבשיקול דעת היא סמכות שבחובה: "אמנם, נפסק כי, באופן עקרוני, גם הוראה המנוסחת מבחינה לשונית כמקנה שיקול דעת עשויה להתפרש בכל זאת כמטילה חובה על הרשות לפעול. אולם, בית המשפט הוסיף והבהיר כי יאמץ פרשנות כזו רק במקרים שבהם הפרשנות הפשוטה והמתבקשת יותר מובילה לתוצאות אבסורדיות... עמדתו העדכנית של בית המשפט באשר לפרשנותה של הוראה המנוסחת בלשון "רשאי" כסמכות חובה מתייחסת לאפשרות זו בחשדנות רבה, יותר מאשר בעבר" (ברק-ארז, בעמ' 224-225).

32. העותרים טוענים כי הפיכת הצו על תנאי למוחלט מתחייבת מכוח עקרון ההסדרים הראשוניים. לשם הדיון בגדרי הפעלת סמכות הפוקד לפי סעיף 13 לחוק והיחס לעקרון ההסדרים הראשוניים, ננתח בקצרה את הפסיקה בעניין גיוס תלמידי הישיבות שעסקה בסמכות שר הביטחון לפי סעיף 36 לחוק. פסקי הדין העיקריים שניתנו בעניין זה הם בג"ץ 910/86 רסלר נ' שר הביטחון, פ"ד מב(2) 441 (1988) ובג"ץ 3267/97 רובינשטיין נ' שר הביטחון, פ"ד נב(5) 481 (1998). באופן כללי, נאמר שם שלשר הביטחון סמכות לדחות גיוס של תלמידי ישיבות, אך עד גבול מסוים שכן "הכמות עושה איכות" והפגיעה בשוויון וההסדרה דה-פקטו של סוגייה בוערת הנמצאת במחלוקת ציבורית חריפה עולה כדי קביעת הסדר ראשוני שצריך להיות מוסדר בחקיקה ראשית של הכנסת. מאז, הדיונים בבית המשפט הנכבד נסבו בעיקר על חוקיותם של מתווים חקיקתיים שונים שניסו להסדיר את סוגיית גיוס תלמידי הישיבות. משכך, העיסוק בסמכותו של שר הביטחון הפך לשולי. קריאה זהירה בפסקי דין אלה עשויה ללמדנו את הדין ביחס לסעיף 13 לחוק, עם פקיעת פרק ג'1 לחוק.

33. בבג"ץ **רסלר** ובבג"ץ **רובינשטיין** הנחת המוצא הברורה היתה שלשר הביטחון סמכות לדחות את גיוסם של תלמידי הישיבות, מטעמים שונים שייראו לו, לאו דווקא טעמים ביטחוניים (בג"ץ **רסלר** פס' 64 לפסק דינו של השופט (כתוארו אז) ברק). הדיון באותו עניין נסוב על השאלה מה הדין במקרה שהפעלת שיקול דעת רחב זה עולה כדי הסדר ראשוני. ניתוח מדויק של פסקי דין אלה מעלה את המסקנה המשפטית הבאה: לשר הביטחון מסור שיקול דעת רחב מאוד בהפעלת סמכויותיו לפי סעיף 36 לחוק, כל עוד הוא אינו קובע בכך הסדר ראשוני.

34. העולה מכך הוא שהפוקד, בהפעילו את סמכותו לפי סעיף 13, רשאי שלא לקרוא לגיוס תלמידי ישיבות, וזאת כל עוד הוא אינו מבקש להסדיר בכך באופן שלם וגורף את הסוגייה העקרונית של גיוס תלמידי ישיבות. הפוקד חייב לשקול שיקולים מקצועיים, ביטחוניים ומערכתיים שונים אשר לא מן הנמנע כי הם יובילו למסקנה כי לעת הזאת, אין לקרוא לתלמידי הישיבות – כולם או חלקם – להתגייס.

35. יובהר כי באי קריאה לגיוס, בהקשר הזה, אין מדובר ביצירת "מתווה גיוס" נוסף. מדובר בהפעלת סמכותו המנהלית של הפוקד, להבדיל מפטור/דחיית גיוס על פי חוק. אין מדובר בקביעה גורפת שתלמידי ישיבה אינם צריכים להתגייס, אלא מדובר בהפעלת שיקול דעת ככל החלטה מנהלית, אשר על הפוקד לשוב ולבחון אותה מעת לעת ובהתאם לנסיבות, ובמקרה הצורך לשנותה (סעיף 11 לחוק הפרשנות, התשמ"א-1981). על שיקול הדעת "הרגיל" יש להוסיף נסיבה עובדתית נוספת והיא כי בימים אלה מקודמת הצעת חוק ממשלתית כאמור, אשר עברה כבר קריאה ראשונה בכנסת.

36. כך גם נבקש כבר עתה לדחות טענה שעלולה לעלות שכביכול בשל הפגיעה בעקרון השוויון, סמכות הפוקד לפי סעיף 13 הופכת לסמכות חובה. טענה זו אין לה על מה שתסתמך. עצם העובדה שזכות מסוימת נפגעת (ככל ונפגעת), לא די בה כדי לקבוע שהסמכות שנתונה לרשות מנהלית הופכת לסמכות שבחובה. כדי שסמכות רשות תהפוך לסמכות חובה יש להראות כי שיקול הדעת של הפוקד כאשר הוא מופעל כראוי יכול להוביל למסקנה אחת ויחידה: הפעלת הסמכות לקרוא לתלמידי הישיבות להתגייס (בג"ץ 2757/96 **אלראי נ' שר הפנים**, פ"ד (2) 018, פס' 3 (1996)). כפי שנראה בהמשך הדברים, בענייננו אין הדבר כן.

37. למעשה, טענה כי הפוקד מחויב לגייס כל יוצא צבא כהגדרתו בחוק שירות ביטחון, לרבות גיוס תלמידי הישיבות, מובילה למסקנה מרחיקת לכת אשר קשה להולמה מבחינה משפטית. כידוע, חובת שירות ביטחון אינה נאכפת על קהילות גדולות שונות (**אורגד**, בעמ' 383–384). הדין הצבאי המחייב את רשויות הגיוס (אשר אינו מהווה הסדר ראשוני, אלא מדובר במעשה מנהלי) אף קובע כי "מלש"ב שהינו בן מיעוטים, או מלש"ב שהינו בעל זיקה משמעותית ללאום הערבי, בכפוף לאמור בסעיפים 14–17 להוראה זו, לא ייקרא להתייצב לשירות ביטחון" (סעיף 9 להוראת קבע למתקני אגף כוח-אדם, מג 01-01 – גיוס בני מיעוטים. ראו עוד **אורגד**, בעמ' 388–389). אם סמכות הפוקד לפי סעיף 13 לחוק היא סמכות חובה, איך ייתכן שההנחיה הרשמית של צה"ל הינה לא לגייס בני מיעוטים? הכיצד, שלמרות פניות חוזרות ונשנות לבית המשפט (**אורגד**, בעמ' 401–404), לא שונתה ההנחיה הצבאית המורה שלא לגייס בני מיעוטים? האם ניתן לומר שבשם השוויון על

הפוקד לגייס באופן מיידי וללא כל דיחוי כל יוצא צבא מהמגזר הערבי יחד עם תלמידי הישיבות?
תוצאה קיצונית שכזאת אינה סבירה כלל ועיקר.

38. קיימות גם אוכלוסיות משמעותיות נוספות שהפוקד לא קורא להם לשירות באופן גורף. כך למשל, מאות אלפי מלשב"ים שמתגוררים בחו"ל ולא מגויסים, וזאת למרות שגם הם בגדר יוצאי צבא (ראו הגדרת יוצא צבא בסעיף 1 לחוק שירות ביטחון). לא נערכת בעניינם בחינה פרטנית וההחלטה בעניינם מתקבלת בשל השתייכותם לאוכלוסייה מסוימת. אם ייטען כי סמכותו של הפוקד היא סמכות שבחובה, אזי הוא יידרש לעשות שימוש בסמכותו לפי סעיף 13 לחוק ולקרוא לשירות לכל יוצאי הצבא שמתגוררים בחו"ל.

39. משמעות הדברים היא כי פרשנות לפיה סמכות הפוקד לקרוא לשירות צבאי לפי סעיף 13 היא סמכות חובה תוביל בהכרח לתוצאות בעייתיות, וגם בשל כך ברי כי אין המדובר בפרשנות ראויה.

40. לבסוף נעיר כי עתירות הגיוס אינן עוסקות באופן הפעלת סמכותו ושיקול דעתו של הפוקד לפי סעיף 13 לחוק ושיקול הדעת הרחב הנתון לו ומגוון השיקולים שעליו לשקול לרבות שיקולים באשר לאורח החיים של יוצא הצבא והתאמתו, שיקולים מינהליים, ארגוניים, טכניים, כלכליים, ביטחוניים, צבאיים ואחרים, קיומן של אלטרנטיבות וכדומה, ואין בדעתנו לערוך דיון תיאורטי בנושא זה.

41. אף אם עתירות הגיוס היו מעלות סוגיה זו הרי שדין היה להידחות מחמת היותן מוקדמות ולוקות בחוסר בשלות (בג"ץ 2285/93 נחום נ' גיורא לב, ראש עיריית פתח-תקווה, פ"ד מח(5) 630 (1994); בג"ץ 7872/10 המועצה המוסלמית ביפו נ' ראש ממשלת ישראל, פס' 14 לפסק דינו של השופט עמית (נבו 6.2012)). בחינת שיקול הדעת של הפוקד תוכל להיעשות רק לאחר תקופה שבה יפעיל את סמכויותיו ושיקול דעתו, ושבה ניתן יהיה להעריך האם הוא פועל כדין אם לאו, תוך התבססות על תשתית עובדתית קונקרטית.

42. בכל מקרה, גם אם תתקבל העתירה במלואה וייקבע – בניגוד מוחלט לעמדתנו – כי הסמכות הקבועה בסעיף 13 היא סמכות חובה, הרי שיש להפריד בין עצם החובה החלה על הפוקד לקרוא לשירות לכל יוצאי הצבא – ובכלל זה לבני הציבור החרדי – לבין האופן בו עליו למלא חובה זו, בפרט ככל שהדברים נוגעים ללוחות הזמנים הקבועים בחוק בהם על הפוקד לקרוא להם לשירות.

43. בהתאם להוראות סעיפים 13 ו-20 לחוק שירות בטחון, לוחות הזמנים בהם רשאי הפוקד להפעיל את סמכותו לקרוא ליוצאי צבא לשירות הם כדלקמן:

43.1 יוצא צבא "רגיל" ייקרא להתייצב לשירות סדיר בתוך שנתיים ימים מיום הגיעו לגיל 18 (סעיף 20(א)), וניתן יהיה לקרוא לו לשירות גם בחלוף שנה נוספת, לאחר מכן, אך במקרה כזה יתקצר משך השירות ויפחת ממנו הזמן שחלף מתום התקופה לקריאה לשירות (סעיף 20(ג)).

43.2 יוצא צבא שמועד התייצבותו לרישום ולבדיקה נדחה מטעמים שונים המפורטים בסעיף 20(ב), ייקרא להתייצב לשירות בתוך שנה מתום תקופת הדחייה, וניתן יהיה לקרוא לו

לשירות גם בחלוף שנה נוספת, לאחר מכן, אך במקרה כזה יתקצר משך השירות ויפחת ממנו הזמן שחלף מתום התקופה לקריאה לשירות (סעיף 20(ג)).

44. יצוין כי בעקבות צו הביניים שניתן ביום 26.2.2024, המונע החל מיום זה הפחתה של תקופת שירות או כל תקופה רלבנטית אחרת לעניין גיוסם ושירותם של בני ישיבות, הרי שהארכת משך הזמן הקבוע בסעיף 20(ג) לחוק לא תלווה בהפחתת משך השירות.

45. יוצא מכך שבהתאם לחוק שירות בטחון (בתוספת צו הביניים מיום 26.2.2024), הרי שביחס ליוצא צבא "רגיל", יעשה הפוקד שימוש בסמכותו בהתאם לסעיף 13 בתוך שלוש שנים מיום הגיעו של יוצא הצבא לגיל 18, ואילו ביחס ליוצא צבא שקיבל דחיות שירות, יעשה הפוקד שימוש בסמכותו בתוך שנתיים ממועד הפקיעה של הדחיות שניתנו לו.

46. לפיכך, גם תחת ההנחה כי הסמכות הקבועה בסעיף 13 היא סמכות חובה, אנו מצויים כיום במסגרת לוחות הזמנים הקבועים בחוק אשר בהם על הפוקד לעשות שימוש בסמכותו, ונמשיך להימצא בהם לכל הפחות עד לסוף חודש יוני בשנת 2025.

47. לאור זאת, וכיוון שהמועד המדויק של הקריאה לשירות בתוך לוח הזמנים הקבוע בחוק שבו על הפוקד לעשות שימוש בסמכותו הוא בוודאי נתון לשיקול דעתו המלא של הפוקד, הרי שיש לאפשר לו לבחון את הדברים כדבעי – בפרט לאור הנסיבות הביטחוניות הנוכחיות ולאור הליכי החקיקה הננקטים כעת – ולקבל את ההחלטות הפרטניות הנדרשות בתוך לוחות הזמנים הקבועים בחוק.

ב. בג"ץ 7525/23 ו- 7955/23 ("עתירות התמיכות")

48. מוסכם על כולם – הן על העותרים, הן על היועצת המשפטית לממשלה והן על הממשלה על כל משרדה, שהתמיכות נדרשות להינתן על פי חוק, ובאופן ספציפי – בהתאם לכללים הקבועים ב"מבחנים לחלוקת כספים לצורך תמיכה של משרד החינוך במוסדות תורניים – לימוד ופעולות" ("מבחני התמיכות" או "המבחנים").

49. גם צו הביניים שהוציא בית המשפט הנכבד בתיק מבהיר את הדברים ברחל ביתך הקטנה, תוך שהוא קובע כדלקמן:

"ניתן בזה צו על תנאי בבג"ץ 7525/23 ובבג"ץ 7955/23 המורה למשיבים לבוא ליתן טעם: מדוע לא ייקבע כי נוכח פקיעת הסדר דחיית השירות שעוגן בפרק ג'1 לחוק שירות ביטחון, לא קיים עוד בסיס להעביר כספי תמיכה למוסדות תורניים בגין תלמידי ישיבה ששירותים הצבאי לא נדחה כדין; זאת בהתאם למבחני התמיכה שנקבעו על ידי משרד החינוך ('מבחנים לחלוקת כספים לצורך תמיכה של משרד החינוך במוסדות תורניים – לימוד ופעולות') (י"פ התשס"ד, 3498))."

50. לאור זאת, ברי שעל מנת לקבוע את הדין החל ביחס לתמיכות הניתנות למוסדות תורניים בגין תלמידי ישיבה, אשר בגינם הוצא צו הביניים, יש לבחון את מבחני התמיכות – בהם נקבע הדין בעניין זה.

51. כפי שיפורט להלן, בחינה של מבחני התמיכות מבהירה כי **המבחנים לא יוצרים קשר כלשהו בין סוגיית דחיית השירות לבין הזכאות לתמיכות!**

52. לאור זאת, ולאור העובדה שבהתאם לצו הביניים נדרשת הממשלה לבוא וליתן טעם "מדוע לא ייקבע כי נוכח פקיעת הסדר דחיית השירות שעוגן בפרק ג'1 לחוק שירות ביטחון, לא קיים עוד בסיס להעביר כספי תמיכה למוסדות תורניים בגין תלמידי ישיבה ששירותים הצבאי לא נדחה כדין..." , הרי שבהתאם לעמדת הממשלה, פקיעת פרק ג'1 לחוק שירות ביטחון ובעקבותיה העדר הבסיס הנורמטיבי למתן דחיית שירות גורפת לתלמידי ישיבות, **אינה מעלה ואינה מורידה** בכל הנוגע להעברת התמיכות לתלמידי ישיבות במוסדות תורניים.

53. כיוון שבהתאם למבחני התמיכות, השאלה האם ניתנה דחיית שירות כדין לתלמידי הישיבה אינה רלבנטית למתן התמיכות, הרי שגם לאחר פקיעת פרק ג'1 לחוק שירות ביטחון, וגם לאחר שלא מתקיימות עוד בעניינם של תלמידי הישיבות דחיות שירות כדין, ממשיך להתקיים בסיס משפטי להעברת התמיכות בגין תלמידים אלה – בהתאם לאמור ולקבוע במבחני התמיכות עצמם.

54. תוצאת הדברים אפוא היא כי הבסיס המשפטי למתן התמיכות לתלמידי ישיבות במוסדות תורניים, גם נוכח פקיעת פרק ג'1 לחוק שירות ביטחון, אשר בעקבותיו שירותם הצבאי של תלמידי הישיבות לא נדחה עוד, הוא ההסדר הקבוע במבחני התמיכות, אשר מאפשר את העברת התמיכות גם לאחר פקיעת פרק ג'1 לחוק שירות ביטחון (בהעדר כל קשר בין הדברים).

55. נפנה עתה להציג את הדברים בצורה מפורטת.

1.ב. מטרת התמיכות

56. סעיף 12(ג) למבחני התמיכות, הכלול בפרק ג' שכותרתו "תמיכה במוסדות לימוד תורניים", קובע כדלקמן:

"הגופים הנתמכים הם מוסדות ציבור כהגדרת "מוסד ציבור" בסעיף 3א לחוק, העוסקים בלימודים תורניים, והתמיכה מיועדת לסייע בתחום הגברת החינוך והלימודים התורניים".

57. מתברר אפוא כי מבחני התמיכות כוללים הצהרה ברורה על מטרתן של התמיכות: סיוע בתחום הגברת החינוך והלימודים התורניים.

58. בהתאם לכללי פרשנות דינים, מטרת הדין נדרשת להנחות את הפרשן בבואו לפרש ולהבין את הדין הרלבנטי, וכפועל יוצא מכך יש להתחשב במטרת מבחני התמיכות – הגברת החינוך והלימודים התורניים – בעת פרשנותם של המבחנים (ראו למשל בג"ץ 10771/07 גוירצמן נ' המוסד לביטוח לאומי, פ"ד סג(3) 418, פס' 50 לפסק דינו של השופט דנציגר (2010)).

59. לעומת זאת, בשום מקום במבחני התמיכות לא מוזכר, אף לא ברמז, כי מטרתם של התמיכות או של המבחנים הנוגעים להן, היא לקדם את השירות הצבאי של הציבור החרדי, או לתמרץ את הציבור החרדי לפעול בהתאם לחוק שירות ביטחון.

ודוק היטב: אין חולק כי מדובר במטרות ראויות וחשובות, אלא שלצד זאת ברי כי מטרות אלא אינן חלק מהמטרות שעומדות בבסיס מבחני התמיכות, ולפיכך אין להתחשב בהן ואין לקחת אותן בחשבון בעת פרשנותם של המבחנים.¹

60. ואכן, בהתאם למבחני התמיכות, יוענקו למוסדות תורניים תמיכות בגין תלמידים שבינם לבין חוק שירות ביטחון וחובת הגיוס אין דבר וחצי דבר. כך, לדוגמה, בהתאם למבחני התמיכות מוסדות תורניים זכאים לתמיכות בגין "תלמידי חו"ל" – שאינם בעלי אזרחות ישראלית ואינם תושבי קבע, אלא רק מחזיקים באשרת שהיה לתלמיד – וכן הם זכאים לתמיכות בגין תלמידים עד להגיעם לגיל 67.

קביעות אלה, הכלולות במבחני התמיכות, מבהירות בצורה הנחרצת ביותר כי מטרתם של המבחנים היא אכן "הגברת החינוך והלימודים התורניים", וכי הכללים הקבועים במבחנים משקפים עמדה ערכית של המדינה לפיה מוצדק וראוי להקדיש אמצעים כספיים לקידומה של מטרה זו.

העותרים יכולים, וודאי, לחלוק את תקפותה ונכונותה של עמדה ערכית זו, אלא שלא ניתן לחלוק על כך שזוהי העמדה והמטרה העומדת בבסיס מבחני התמיכות.

61. לאור זאת, ובהקשר לעניינו, בעת הניסיון לפרש את מבחני התמיכות, ובפרט כשנבחן האם יש אמת בטענת העותרים לפיה המבחנים יוצרים קשר, זיקה והתניה בין דחיית שירות כדין לבין עצם האפשרות להעביר את התמיכות, יש לעשות זאת בהתאם למטרת התמיכות: הגברת החינוך והלימודים התורניים.

2.ב. מבחני התמיכות לא קושרים בין דחיית שירות לבין העברת התמיכות

62. לטענת העותרים הזיקה בין דחיית שירות כדין לעמידה בפרמטרים הקבועים במבחני התמיכות כלולה בסעיף 14 למבחני התמיכות, הקובע ומגדיר את התלמידים אשר רק בגינם ניתן להעביר תמיכות למוסדות התורניים.

63. לטענת העותרים, סעיף 14 למבחני התמיכות מבהיר כי רק תלמיד שקיבל דחיית שירות כדין (או שניתן לו פטור משירות), נחשב כתלמיד לצורך מבחני התמיכות, ורק בגינו ניתן להעביר תמיכות. לעניין זה, ראו סעיפים 31–35 לעתירה בבג"ץ 7955/23.

64. טענה זו אינה נכונה, היא אינה עולה בקנה אחד עם פרשנותם של מבחני התמיכות והיא נסתרת על ידי לשון מבחני התמיכות ועל ידי סעיפים אחרים הכלולים במבחנים, כפי שיפורט להלן.

¹ יחד עם זאת, בנקודה אחת מבחני התמיכות מתייחסים לגיוס לצה"ל, וזאת לא בהקשר של עצם הזכאות לתמיכות כי אם באשר להיקף התמיכות, ולעניין זה ראה את היקף התמיכות המוגדל ל"ישיבה מעודדת גיוס" (סעיף 14(6)(ח) למבחני התמיכות).

ב.2.א. יישום ופרשנות של מבחני התמיכות ב-12 השנים האחרונות

65. לאחר הגשת העתירות, בהן נכללה הטענה כי בהתאם למבחני התמיכות לא ניתן להעביר תמיכה לתלמידי מוסדות תורניים שלא קיימת בעניינם דחיית שירות כדין, התבקש הגורם המנהלי והמקצועי האחראי על יישום המבחנים – **אגף בכיר במוסדות התורניים במשרד החינוך** – למסור את התייחסותו לטענה זו.

66. בעמדה רשמית, שנכתבה ביום 9.1.2024 על ידי היועצת המשפטית של האגף, ונשלחה לנציגי מחלקת הבג"צים בפרקליטות המדינה (עם העתקים ליועצת המשפטית של משרד החינוך ולמנהל האגף) הובהר בצורה ברורה וחד משמעית, ללא כחל וסרק, כי במבחני התמיכות לא מתקיימים כל קשר או זיקה בין קיומו של הסדר נורמטיבי לדחיית שירות לבין הזכאות של המוסדות התורניים לתמיכות, וזאת בניגוד מוחלט לטענת העותרים (העתק העמדה נשלח אל מזכיר הממשלה ביום 9.5.2024 ומצורף **כנספח 3**):

"בקליפת אגוז

תמיכת המדינה במוסדות התורניים מוסדרת במבחני התמיכה: מבחנים לחלוקת כספים לצורך תמיכה של משרד החינוך במוסדות התורניים – לימוד ופעולות, שצורפו כנספח לעתירה. התמיכה ניתנת לכ-1800 מסגרות לימוד לכ-190,000 תלמידים מדווחים, ורק מיעוטם מלשב"ים. מדובר בתחומים שונים, שנקודות ההשקה שלהן מועטות, והמדינות בעניינם שונה.

יצוין כי כבר עם פקיעת חוק טל תוקנו מבחני התמיכה, לפרק זמן מוגבל, באופן שינתק את הקשר בין מעמדו של תלמיד לפי חוק טל דאז, ובין התמיכה במוסד עבור לימודי התלמיד. תכלית אותו התיקון, והעיקרון שהוטמע במבחני התמיכה מאז הינו שהמוסדות התורניים יוכלו להמשיך ולהיתמך בעבור לימודי כל תלמיד שלא נקרא לשרת בשירות סדיר. התיקון היה בזמנו הוראת שעה עד להסדרת חוקית אחרת. כיום העיקרון מוטמע במבחנים בהוראה קבועה, כפי שיפורט להלן. להבנתנו, מבחני התמיכה קובעים הסדר נכון ומאוזן, ואינם מונעים תמיכה לכל מלש"ב שצו דחיית השירות שלו פקע, או שאין בידו צו תקף מכל סיבה, אלא רק מרגע שנקרא להתייצב לשירות סדיר..."

67. כפי שפורט בעמדת משרד החינוך מיום 9.1.2024, מדובר בעמדה עקבית של משרד החינוך לאורך כל 12 השנים האחרונות, תחת כל שרי החינוך וממשלות ישראל במהלך השנים.

68. זאת ועוד, כפי שיפורט להלן, עמדה זו הייתה מקובלת, ידועה, מוסכמת ומתואמת גם עם גורמי הצבא ועם משרד הבטחון.

69. כפי שהובהר פעם אחר פעם בעמדת משרד החינוך מיום 9.1.2024, מבחני התמיכות אינם מתנים ואינם קושרים את התמיכה בקיומה של דחיית שירות. בהתאם לעמדת משרד החינוך, המבחן האחד ויחיד הקבוע במבחני התמיכות וקושר את סוגיית השירות הצבאי של התלמידים לעצם

האפשרות להעברת התמיכות, הינו כי אין להעביר תמיכות לתלמיד שהוצא לו צו התייצבות אישי לשירות סדיר, אחרי המועד שנקבע בצו:

"דרישות מבחן התמיכה

3. מבחן התמיכה כנוסחו הנוכחי [בניגוד למבחן התמיכה שהיה בתוקף בעת פקיעת חוק טל לפני יותר מעשור] אינו מתנה ואינו קושר את היכולת של מוסד לדווח על תלמיד לצורך תמיכה ולזכות בתמיכה בעבור לימודיו, בכך שיש או אין בידו דחיית שירות בתוקף.

4. סעיף 12(ד) למבחנים אינו עוסק כלל בסוגיית דחויי השירות, אלא קובע את המועדים הקובעים לדיווחי המוסדות התורניים. לעומת זאת סעיף 12(י) קובע:

"למען הסר ספק, תמיכה למוסד תורני בעד לימודיו של תלמיד אשר שטרם החל את שירותו בצה"ל למעט תלמיד ישיבת הסדר, ואשר קיבל צו התייצבות אישי לשירות סדיר, תהיה עד מועד ההתייצבות שנקבע לו בצו כאמור."

5. כלומר מוסד תורני יכול להיתמך עבור לימודי תלמיד אשר קיבל צו התייצבות אישי, ועד למועד ההתייצבות שנקבע, דהיינו עד למועד הגיוס בפועל שנקבע בצו גיוס. קיומו או אי קיומו של צו דחיית שירות לתלמיד מסוים אינו שולל את הזכאות לתמיכה במוסד עבורו, לפי מבחני התמיכה, כל עוד לא הגיע המועד שנקבע לו בצו הגיוס."

70. בכל הנוגע לטענת העותרים כי סעיף 14 למבחני התמיכה הוא זה שקובע את הזיקה והקשר בין קיומה של דחיית שירות לבין האפשרות להעביר את התמיכות, מבהירה עמדת משרד החינוך מיום 9.1.2024 כי סעיף 14 אמנם מתייחס להבדלים בדרישות ובהגבלות החלות על תלמידים שניתנה להם דחיית שירות לעומת התלמידים שלא ניתנה להם דחייה, אך בניגוד מוחלט לטענת העותרים, לא מדובר בשום צורה בסעיף הקובע דרישות סף לעצם האפשרות להעביר תמיכות:

9". יצוין, כי ככל שנקבע בכנסת הסדר חקיקתי, בתחילה חוק טל ולאחר מכן תיקונים 19 ו-21 לחוק שירות ביטחון, הותאמו מבחני התמיכה לחקיקה, בנוגע לאפשרות לעבוד, ושעות הלימוד הנדרשות למי שנמצא בהכשרה תעסוקתית מיועדת כפי שנקבע למשל בסעיפים 14(א)(1) ו-14(ג)(1)(א) למבחנים. סעיפים אלה מתייחסים להבדלים בדרישות בין מי שהם דחויי שירות לעומת תלמידים פטורים או ששירתו שירות צבאי, אולם אינם מהווים תנאי לתמיכה.

...

10. כלומר, מבחני התמיכה מבחינים בין תלמידים דחויי שירות לשאינם דחויי שירות לצורך הגדרת שעות הלימוד הנדרשות, וכן לצורך הגדרת ההיתר לעסוק בעיסוק אחר, כפי שנקבע בחוק, וכן מבחין גם בין תלמידים השייכים להכשרה תעסוקתית מיועדת לשאינם כאלה, גם לעניין שעות הלימוד הנדרשות, אולם

ההגדרה אינה מונעת תמיכה למוסדות עבור תלמידים דחויי שירות, או כאלה שטרם קיבלו דחיית שירות. נציין לעניין זה, לא נמצא לנכון בשלב זה שיש מקום לתקן את המבחנים, בהינתן שהממשלה תכננה הסדר חקיקתי אחר עד לסוף מושב החורף.

11. המניעה לתמיכה קיימת רק לגבי תלמידים שנקראו להתייצב לשירות סדיר ולא התייצבו, שאז לא יחשבו לתלמידים ומוסד תורני שידווח עליהם לא יקבל תמיכה עבור לימוד תלמידים אלה, למעט תלמידי ישיבות הסדר, אשר נמצאים במסלול מיוחד המשלב פרקי לימודים ופרקי שירות צבאי."

71. זאת ועוד: עמדת משרד החינוך מיום 9.1.2024 מבהירה כי יישום ופרשנות אלה של מבחני התמיכה, המשקפים נקודת איזון ראויה בין מטרת התמיכות, כפי שפורטה לעיל, לבין חובת השירות הצבאי לפי חוק שירות בטחון, מקובלת על הצבא ומשרד הבטחון ומתואמת איתם:

"נקודת האיזון במבחן התמיכה – דרישה להתייצב לשירות צבאי

12. המוסדות התורניים הרלוונטיים לדחויי הגיוס הינם בעיקר ישיבות גבוהות וכוללי אברכים. הישיבות הינן מוסדות לימוד לרווקים, בד"כ במסגרת פנימייתית, שבה התלמיד שוהה ועוסק בלימוד ברוב המוחלט של זמנו, והמוסד נותן את המעטפת החינוכית ואת מקום הלינה וההזנה. אם המלש"ב כבר נשוי ולומד בכולל, הכולל מעניק בד"כ מלגת לימודים לאברך שבעזרתה הוא מקיים את משפחתו.

13. המוסדות נדרשים לדווח במערכת הממוחשבת של המשרד האם התלמיד דחוי שירות, אולם אין להם מידע ומעקב ישיר על כל תלמיד מול צה"ל האם לתלמיד יש פטור על רקע בריאותי או אחר. הם אינם יכולים לדעת לגבי כל תלמיד בדיוק את מעמדו. הם מספקים את שירותי הלימוד לתלמיד, ומצפים לקבל תמיכה על לימודיו.

12. לפיכך נקודת האיזון שנקבעה במבחנים עוד לפני כעשור הייתה שעד שתלמיד לא נקרא להתייצב לשירות סדיר, אין מניעה שהתלמיד ייחשב לצורך תמיכת המדינה במוסד. עיקרון זה נקבע עוד בשלב שבו הליכי החקיקה של תיקון 19 היו בהכנה, ונשאר נכון גם בכל העשור האחרון כשהיה הסדר חקיקתי, בתיאום עם צה"ל ומשרד הבטחון."

72. יובהר כי אין המדובר בתפיסה שהיא נחלתם של משרד החינוך, של הצבא ושל משרד הביטחון בלבד, והדברים היו מוכרים ומוסכמים גם על החשב הכללי במשרד האוצר, אשר בהתאם ל"נוהל לתמיכות מתקציב המדינה במוסדות ציבור" (פורסם בי"פ 8480, כ"ד בתשרי התש"ף (23.10.2019), עמוד 482) רשאי לקבוע כללים בנוגע לאופן ביצוע הפיקוח של משרד החינוך על קיום מבחני התמיכות, ואף לא לאשר תמיכות מקום בו לא התקיים פיקוח נאות ביחס אליהן (ראו שם בסעיף 42 לנוהל, עמוד 503).

73. אילו היה סבור החשב הכללי במשרד האוצר כי מבחני התמיכות כוללים דרישות סף לקיומה של דחיית שירות של התלמידים בגינם מועברת התמיכה, בהכרח היו נקבעים על ידו כללים לקיום פיקוח קפדני של משרד החינוך בעניין זה, תוך דרישה כי ביחס לכל אחד מהתלמידים בגינם מועברת תמיכה תנוח דעתו של משרד החינוך שניתנה בעניינו דחיית שירות כדן.
74. אלא שכפי שכבר פורט לעיל, נתונים אלה בדבר קיומה של דחיית שירות לתלמידים שבגינם מועברות התמיכות לא נדרשו ולא נבדקו מעולם מצידו של משרד החינוך, או של הצבא או של משרד הבטחון, או של החשב הכללי במשרד האוצר, מהטעם הפשוט שלא היה מדובר בחלק מתנאי הסף שנקבעו במבחני התמיכות.
75. תוצאת הדברים היא כי טענת העותרים לפיה סעיף 14 קובע את תנאי הסף להעברת התמיכות, נסתרת בעמדת משרד החינוך – המקובלת על כל משרדי הממשלה הנוגעים לעניין – לפיה סעיף 14 רק קובע את שעות הלימוד ומגבלות התעסוקה החלות על התלמידים, תוך אבחנה בין דחויי שירות למי שאינם דחויי שירות, אך הוא אינו קובע בשום צורה תנאי סף, אשר רק בהתקיימותם ניתן להעביר את התמיכות למוסדות התורניים.
76. לעומת זאת, הסעיף היחידי במבחני התמיכות הקושר בין עצם האפשרות להעברת התמיכות לבין שירותם של התלמידים בצה"ל, הוא סעיף 12(ז), הקובע כי ברגע שהוצא לתלמיד צו גיוס אישי והגיע מועד ההתייצבות של התלמיד בהתאם לצו זה, אין להעביר עוד תמיכה בעניינו. עמד על כך ראש הממשלה בסעיף 10 לתמצית עמדתו שצורפה כנספח מש/1 לתשובת המדינה לצווים על תנאי, בו התייחס לשוני (היסודי והברור יש לומר) שבין צו הביניים התקדימי שניתן ב-2014 למלשב"ים שקיבלו צווי גיוס אישיים למועדים שונים החל מאוגוסט 2013 ולא התייצבו לגיוס, שאז דובר על **משתמטים**, לבין המצב דהיום בו התבקש צו ביניים להפסקת התמיכות בגין תלמידי ישיבה **שכלל לא קיבלו צו גיוס אישי**, אלא הפוקד טרם קרא להם לשירות, בהתאם לסמכותו בסעיף 13 לחוק שירות ביטחון.
77. הרציונאל של סעיף 12(ז) למבחני התמיכות הוא ברור: **"שלא ייצא חוטא נשכר"**. תלמיד שהוצא לו צו גיוס אישי והוא מפר את החובה החוקית המוטלת עליו ולא מתייצב לשירות, יש לשלול מהמוסד שבו הוא לומד את התמיכה הכספית שניתנת בגינו. לא ניתן להלום מציאות שבה מצד אחד תלמיד נקרא לשירות והוא משתמט מלעשות כן ומצד שני המדינה תמשיך ותעניק למוסד שהוא לומד בו תמיכה.
78. אם אמרנו כי המדינה רואה חשיבות בלימוד תורה ומוכנה ליתן תמיכה כספית בגין תלמידים שיושבים ולומדים, הרי שעליהם לעשות זאת ולמלא אחר הוראות מוסד הלימודים בו הם לומדים. מוסד הלימודים מקבל תמיכה בגין היחיד שיושב ולומד ועומד בתכנית הלימודים המלאה כפי שמובנית במבחני התמיכות. זו ההצדקה היחידה לתמיכה הכספית ואין בילתה. לסוגיית השירות הצבאי לעומת זאת, אין כל קשר למילוי החובה לעמוד בתכנית הלימודים שמצדיקה כאמור את מתן תמיכה.

ב.2.ב. פרשנות העותרים את סעיף 14 סותרת סעיפים אחרים במבחני התמיכה

79. בהתאם לעמדת העותרים, סעיף 14 למבחנים הוא סעיף מגדיר הקובע את דרישות הסף להגדרת "תלמידים" לצורך העברת התמיכה, ורק בגין התלמידים שעומדים בדרישות אלה ניתן להעביר תמיכות למוסדות התורניים בהם הם לומדים.

80. לפיכך, לטענת העותרים הרי זה ברור ומובן מאליו שמי שאינו נכנס להגדרות המופיעות בסעיף 14 ואינו נכלל בדרישות הסף הכלולות בו, אינו מהווה "תלמיד" לצורך מבחני התמיכות ואין כל אפשרות להעביר למוסדות התורניים תמיכות בעניינו.

81. לאור זאת, ולאור העובדה שלטענת העותרים סעיף 14 מגדיר כ"תלמידים" (אשר רק בעניינם ניתן להעביר תמיכות) רק את מי שקיבלו דחיית שירות או שקיבלו פטור משירות צבאי או ששירתו שירות צבאי או שאינם יוצאי צבא, טוענים העותרים כי ברור ומובן מאליו שמי שאינו נכלל בקטגוריות אלה אינו נחשב ל"תלמיד", ולכן אין כל אפשרות חוקית להעביר תמיכה בעניינו:

"35. עינינו הרואות: עם פקיעת תוקפו של הסדר דחיית השירות, התלמידים המפורטים לעיל, אינם נכללים עוד בין התלמידים שהמבחנים מתירים להעביר תשלומי תמיכה בגינם למוסדות תורניים בגין לימודיהם [בהתאם להגדרות של סעיף 14 – הח"מ]. זאת החל מיום 1 ביולי 2023. אשר על כן, במצב המשפטי הנוכחי, לא ניתן עוד לתמוך במוסדות חינוך תורניים בגין לימודיהם של אותם תלמידים...." (מתוך כתב העתירה בבג"ץ 7955/23).

82. לשיטת העותרים מדובר במבחן פשוט וחד משמעי: כיוון שסעיף 14 למבחני התמיכות הוא הסעיף שמגדיר וקובע את עצם הזכאות והאפשרות להעברת התמיכות, הרי שמובן מאליו שאין כל אפשרות להעביר תמיכות בגין מי שאינו עומד בהגדרות הקבועות בו.

83. משמעות הדברים היא, לדוגמה, שתלמיד במוסד תורני שהגיע מועד התייצבותו לשירות בהתאם לצו גיוס שהוצא לו, אינו נחשב עוד ל"תלמיד" בהתאם לסעיף 14 ולפיכך אין כל אפשרות להעביר תמיכה בעניינו: תלמיד כזה אינו תלמיד ששירותו נדחה, הוא אינו תלמיד שפטור משירות, אינו תלמיד שסיים את שירותו והוא וודאי יוצא צבא, לכן – בהתאם לעמדת העותרים – אין ולא יכולה להיות מחלוקת על כך שבהתאם לסעיף 14 אין כל אפשרות משפטית להעביר תמיכה בעניינו.

84. אלא שתוצאה ברורה וחד משמעית זו – בהתאם לתזה הפרשנית של העותרים את סעיף 14 למבחני התמיכות – סותרת את עצם הרציונל שעמד מאחורי הכללתו של סעיף 12(י) במבחנים, סעיף שכאמור לעיל כל מהותו הינה לקבוע כי תלמיד שכזה לא יהיה זכאי לקבל תמיכה.

ככל שהתזה הפרשנית של העותרים הייתה נכונה, הרי שבהתאם לתזה הפרשנית של העותרים, אין כל הגיון ואין כל צורך בסעיף 12(י), ומדובר במקרה מובהק וחד משמעי בו מנסח הדין השחית את מילותיו לריק – לא פחות מכך.

85. לעומת זאת, סעיף 12(י) מתיישב בצורה מלאה עם העמדה המקצועית והמשפטית של משרד החינוך, כפי שהוצגה לעיל, אשר כופרת מכל וכל בטענת העותרים כאילו סעיף 14 קובע את ההגדרות ותנאי הסף שרק בהתקיימם ניתן להעביר תמיכה למוסדות תורניים.
86. בהתאם לעמדת משרד החינוך, כפי שפורטה והוסבר לעיל, מבחני התמיכות (למעט סעיף 12(י)) לא כוללים תנאים למתן תמיכה הקשורים בעמידה בהוראות חוק שירות ביטחון, ולפיכך ולאור מטרת התמיכות (הגברת החינוך והלימודים התורניים), ניתן להעביר למוסדות התורניים תמיכות בגין כל התלמידים הלומדים בהם.
87. בנסיבות אלה משמעות הדברים הינה שבהעדר סייג שיתווסף למבחנים, ניתן היה להעביר תמיכות גם בגין מי שבחרו להפר בצורה בוטה וגסה את החוק, ולא להתייבב לשירות במועד שנקבע בצו הגיוס האישי שהוצא להם, והרי לא לכך התכוון המשורר! בדיוק על מנת להימנע מתוצאה מקוממת זו, הכלילו מנסחי מבחני התמיכות את סעיף 12(י) למבחנים, הקובע נחרצות כי בגין תלמידים שכאלה לא ניתן יהיה להעביר תמיכות בשום צורה ובשום אופן.
88. יוצא מכך שעצם ההחלטה של מנסח מבחני התמיכות לכלול בהם את סעיף 12(י), מבהירה כי עמדת משרד החינוך מפרשת נכונה את מבחני התמיכה, ואילו עמדת העותרים אליה הצטרפה היועצת המשפטית לממשלה אינה מתיישבת עם לשון הסעיפים הכלולים במבחנים עצמם ולא עם תכלית מבחני התמיכה.
89. בשולי הדברים, נעיר כי המשמעות של התזה הפרשנית של העותרים היא כי תלמיד אשר מסיבה כלשהי לא הוצא לו צו גיוס או שהפוקד טרם הוציא לו צו גיוס אף שהוא כבר הגיע לגיל 18 (וכאמור, החוק מאפשר לפוקד לקרוא ליוצאי צבא לשירות עד הגיעם לגיל 20 או 21), אינו מוגדר כ"תלמיד" לעניין מבחני התמיכות ואין להעביר תמיכה בגינו. פרשנות זו, לפיה לא תתקבל תמיכה בגין אותו תלמיד שאינו משתמט משירות בצבא, אינו מפר צו גיוס ואינו מפר כל הוראה שבדין, הינה מופרכת וחסרת כל היגיון וטעם.

ב.2.ג. סעיף 14 כלל אינו קושר בין הזכאות לתמיכות לבין קיומה של דחיית שירות כדון

90. גם אם נניח כי תתקבל עמדת העותרים, וייקבע – בניגוד לעמדה המקצועית של משרד החינוך ובאופן שיהפוך את סעיף 12(י) למבחנים לסעיף מיותר וחסר כל משמעות – כי סעיף 14 הוא אכן סעיף הקובע את תנאי הסף למתן התמיכות, הרי שבחינתו של סעיף זה מבהירה כי הוא עצמו אינו מתנה את העברת התמיכות בקיומה של דחיית שירות כדון.
91. נזכיר כי לשיטת העותרים, סעיף 14 מגדיר וקובע את תנאי הסף בהם נדרשים לעמוד "תלמידים", אשר רק בגינם ניתן להעביר תמיכות למוסדות תורניים, והם מפנים בעניין זה – בין השאר – לסעיף 14(1)(א)(2), הנוגע לישיבות גבוהות, הקובע כדלקמן:

"תלמיד בישיבה גבוהה, ייחשב מי שלומד במוסד באופן סדיר, בהיקף שלא יפחת מארבעים וחמש שעות בשבוע, המדווחות למשרד כאמור בפסקה (1); במקרה של תלמיד ששירותו נדחה, בהתאם לחוק שירות ביטחון – התלמיד אינו

עוסק בעיסוק נוסף; ולגבי תלמיד ששירותו לא נדחה – הוא אינו עוסק בעיסוק נוסף בשעות לימודיו בישיבה, שמדווחת הישיבה למשרד לשם קבלת תמיכה; כתלמיד בישיבה גבוהה יימנה, לצורך ביעת גובה התמיכה במוסד, רק תלמיד עד גיל 67 שנה.”

92. תחת ההנחה – שאינה מקובלת עלינו – כי עסקינן בסעיף המגדיר את תנאי הסף בהם נדרשים תלמידי הישיבה הגבוהה לעמוד בכדי שניתן יהיה להעביר בגינן תמיכות לישיבות הגבוהות, הרי שתנאי הסף הקבועים בסעיף 14(1)(א)(2) הם כדלקמן:

- 92.1 התלמיד נדרש ללמוד במוסד באורח סדיר, בהיקף שלא יפחת מ-45 שעות בשבוע.
- 92.2 ככל שמדובר בתלמיד ששירותו נדחה בהתאם לחוק שירות ביטחון, נאסר על התלמיד לעסוק בעיסוק נוסף כלשהו.
- 92.3 ככל שמדובר בתלמיד ששירותו לא נדחה, נאסר עליו לעסוק בעיסוק נוסף בשעות לימודיו בישיבה.
- 92.4 הגיל המקסימלי של התלמידים לצורך העברת התמיכה בגינם יהיה 67 שנה.

93. יגענו ויגענו, ולא מצאנו בסעיף זה אפילו רמז לדרישת סף של דחיית שירות כדין כתנאי להעברת התמיכות.

94. נהפוך הוא: הסעיף מתייחס מפורשות הן לתלמידים ששירותם הצבאי נדחה (ואז נאסר עליהם לעסוק בעיסוק נוסף כלשהו) והן לתלמידים ששירותם לא נדחה (ואז נאסר עליהם לעסוק בעיסוק בנוסף רק בשעת לימודם בישיבה).

95. מתברר אפוא כי גם אם נקבל לצורך הדיון התיאורטי את עמדת העותרים לפיה סעיף 14 קובע את תנאי סף הנוגעים לחוק שירות ביטחון ביחס להעברת התמיכות, הרי שתנאי סף אלה כלל אינם כוללים דרישה לקיומו או אי קיומו של הסדר נורמטיבי לדחיית שירות, והם מאפשרים העברת תמיכות הן לתלמיד ששירותו נדחה והן לתלמיד ששירותו לא נדחה.

96. אלה הם פני הדברים גם בסעיף הנוסף הנוגע למוסדות תורניים: סעיף 14(1)(ג)(1)(ג), העוסק בכוללים (מוסד תורני המיועד לתלמידים בעלי משפחה). בדיוק כמו סעיף 14(1)(א)(2) הנוגע לישיבות גבוהות, גם סעיף זה מתייחס הן לתלמידים ששירותם הצבאי נדחה והן לתלמידים ששירותם הצבאי לא נדחה:

”במקרה של תלמיד ששירותו נדחה, בהתאם לחוק שירות ביטחון, התלמיד אינו עוסק בעיסוק נוסף; ולגבי תלמיד ששירותו לא נדחה – הוא אינו עוסק בעיסוק נוסף בשעת לימודיו בכלל, במדווח הכולל למשרד לשם קבלת תמיכה; כתלמיד בכלל יימנה, לצורך קביעת גובה התמיכה במוסד, רק תלמיד שטרם מלאו לו 67 שנים.”

97. הרציונאל שעומד מאחורי ההבחנה שיוצרים מבחני התמיכות בין מי ששירותו נדחה לבין מי ששירותו לא נדחה, בכל הנוגע לאפשרות לעסוק בעיסוק נוסף, ברור: על מלש"ב ששירותו נדחה נאסר לעסוק בכל עיסוק אחר. מבחינה מוסרית ולאור המטרה שעומדת בבסיס מבחני התמיכות, תלמיד שכזה, אשר קיבל מהמדינה את האפשרות לדחות את שירותו הצבאי, נדרש להקדיש את כל עתותיו ללימוד, בין אם במהלך שעות הלימודים ובין אם לאחר מכן. דחיית השירות הינה סוג של "הטבה" שניתנת לו על ידי המדינה כדי לקדם את מטרת העל של מבחני התמיכות, והתלמיד נדרש "לשלם" על הטבה זו בדרך של הקדשה מוחלטת של זמנו ללימודים והימנעות מכל עיסוק אחר. לעומתו, תלמיד ששירותו לא נדחה, כלומר הוא לא נקרא לשירות, או טרם נקרא לשירות, או שקיבל פטור או שכבר סיים את שירותו הצבאי – תלמיד שכזה לא זכה ל"הטבה" מהמדינה בדרך של דחיית שירותו הצבאי, ולכן הוא אינו נדרש לעמוד בדרישה הנוספת של הימנעות מכל עיסוק אחר - מחוץ לשעות הלימודים.

98. נציין בהקשר זה כי המוסד היחידי המצוין בסעיף 14 למבחני התמיכה, אשר כלולה בו אך ורק התייחסות לתלמידים ששירותו הצבאי נדחה, הוא מוסד מסוג "ישיבת הסדר", אשר הלומדים בה משלבים לימודים בישיבה עם שירות צבאי, ואשר אינה נוגעת לעניינינו.

99. בעניינה של ישיבת הסדר – ובעניינה בלבד – נקבע בסעיף 14(ב)(2) כדלקמן:

"תלמיד ישיבת הסדר הוא תלמיד, ששירותו נדחה בהתאם לחוק שירות בטחון, בתקופת לימודיו בישיבת הסדר ובתקופת שירותו הצבאי, ולמשך תקופה שלא תעלה על 60 חודשים או 72 חודשים בישיבות בעלות מסגרת לימוד שש שנתית בהתאם לאישור משרד הביטחון...".

100. ודוק היטב: מדובר בתת הסעיף היחיד של סעיף 14 הקובע מפורשות כי תלמיד מוסד תורני כלשהו הוא רק תלמיד ששירותו הצבאי נדחה. לעומת זאת, כפי שפורט לעיל, בתתי הסעיפים האחרים של סעיף 14, המתייחסים לישיבות גבוהות ולכוללים (שהם המוסדות הרלבנטיים לעתירה דנן), לא מופיעה קביעה שכזאת.

101. תוצאת הדברים היא שגם אם נקבל – לצורך דיון זה בלבד ובניגוד לעמדתנו שפורטה לעיל – כי סעיף 14 מבקש לקבוע דרישות סף לקבלת התמיכות בהקשר של חוק שירות בטחון, הרי שביחס לשני המוסדות התורניים הרלבנטיים לעניינינו: ישיבות גבוהות וכוללים, לא מופיעה בו הדרישה כי תינתן לתלמידים דחיית שירות כדן, והוא מאפשר העברת תמיכות בין אם ניתנה דחיית שירות ובין אם לאו.

ג. עניין הגדרת "הממשלה" לצורך הייצוג הנפרד בבג"ץ

102. בשולי הדברים נבקש להתייחס בקליפת אגוז לסוגיה זו, אשר לגביה, לאחר שנדחתה בקשת העותרת בבג"ץ 6198/23 לצו ביניים בעניין החלטה מס' 1724 של ממשלת ישראל ה-37 "ייצוג נפרד לממשלה בעתירות לבג"ץ בעניין חוק הגיוס – מדיניות ממשלתית אחת" (30.4.2024) (בג"ץ 6198/23 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' שר הביטחון (נבו) 6.5.2024), הוגשה עתירה

נפרדת לבג"ץ (בג"ץ 3917/24 משמר הדמוקרטיה הישראלית נ' ממשלת ישראל ואח') ובשל הקשר ההדוק לעתירות דנא, הגיש מזכיר הממשלה ליועץ המשפטי לממשלה, עם המצאת העתירות לידיו ביום, 12.5.2024 בקשה לייצוג נפרד של הממשלה ע"י משרד הח"מ המייצג בעתירות דנא וטרם ניתנה תשובתה (העתק הפנייה מצ"ב ומסומן וכו')

103. ודוק, הייצוג הנפרד נדרש בהינתן מחלוקת משפטית מהותית לגוף העתירות דנא בין עמדת הממשלה לבין עמדתה של היועצת המשפטית לממשלה התומכת בעמדת העותרים הן בסוגית הגיוס והן בסוגית התמיכות, ובהתאם, התקבלה החלטה מס' 1711 של הממשלה ה-37 "דיון וקביעת עמדת הממשלה בנוגע לעתירות בעניין חוק הגיוס לאור בקשת ראש הממשלה ושר המשפטים לייצוג נפרד של הממשלה בבג"ץ" (17.4.2024) במסגרתה התבקש אישור לייצוג נפרד בעתירות שבכותרת.

104. לאחר קבלת ההחלטה התקבל מכתבו של המשנה ליועצת המשפטית לממשלה, עוה"ד גיל לימון, מיום 21.4.2024 במסגרתו ניתן היתר לייצוג נפרד בעתירות שבכותרת אלא שהודגש כי ההיתר הוא אך ורק לממשלה להבדיל ממשרדי הממשלה ויתר גופי הממשלה הרלוונטיים לעתירות וכן כי הייצוג לא יכלול היבטים משפטיים אחרים הקשורים בנושא הגיוס של תלמידי הישיבות, שאינם כוללים בעתירות.

105. יובהר כי בדעת הממשלה לא הייתה כל כוונה לכלול בייצוג היבטים משפטיים אחרים הקשורים בנושא הגיוס על תלמידי הישיבות, אלא לייצוג בעתירות בלבד.

106. מכל מקום, בעקבות מכתב זה ובהעדר תגובה מצד היועץ המשפטי לממשלה לפנייתו של מזכיר הממשלה מיום 26.4.2024 (צורפה כנספח ה' להודעה הדחופה מטעם הממשלה מיום 1.5.2024) נגד הבחנה מלאכותית ותקדימית זו של היועץ המשפטי לממשלה המפרידה את "גוף" הממשלה מ"ראשה" וסותרת את חוק יסוד הממשלה, את חוק יסוד הצבא ואת פסיקת בג"צ, התקבלה החלטת ממשלה מס' 1724 הדוחה את ההבחנה שבין הממשלה לבין משרדי הממשלה ומדגישה כי הייעוץ הנפרד לממשלה בעתירות אלה הוא "ייצוג נפרד לממשלה ולכל משרדי הממשלה וגופי המדינה הרלוונטיים לעתירות ובכללם משרד הביטחון, צה"ל ומשרד החינוך, זאת משום שעמדה המובאת לפני בית המשפט חייבת להיות עמדה המייצגת מדיניות ממשלתית אחת".

107. לעניין זה ולאחר שבניגוד להחלטת ממשלה מס' 1724 הוגש תצהיר משלים מטעם משרד הביטחון שלא באמצעות בא כוח הממשלה, הוגשה לבית המשפט הנכבד ביום 1.5.2024 הודעה דחופה מטעם הממשלה המפרטת את האמור, עומדת על הטעמים שבהחלטות הממשלה ומבארת כי תרי קלי לא משתמע, וכדברי כבוד השופט (בדימוס) רובינשטיין: "כשמובאת עמדה לפני בית המשפט הנכבד עליה להיות עמדה המייצגת מדיניות ממשלתית אחת".² שעה שהיועצת המשפטית

² "כידוע יש מדינת ישראל אחת, וממשלה אחת, ויועץ משפטי לממשלה אחד, ופרקליטות מדינה אחת שמייצגים את כל גופי המדינה. כשמובאת עמדה לפני בית משפט זה עליה להיות עמדה המייצגת מדיניות ממשלתית אחת, ולא חלילה של לטיפונדיות ואחוזות פיאודליות כאלה ואחרות - מדינה אחת, מדיניות אחת. תפקידם של היועץ המשפטי לממשלה ופרקליטות המדינה הפועלות בכפיפות לו בהקשר המשפטי הוא האינטגרציה, כך שבית המשפט לא ישמע מנגינות מתוים שונים, משל היו אלה 'שטיבלך' של נוסחים שונים. תזמורת אחת היא ומנצח לה אחד, במישור הכולל - הממשלה, שבמקרה של חילוקי דעות על ראש הממשלה להביא את הדברים לדיון ולהכרעה בה, ובמישור המשפטי - היועץ המשפטי לממשלה. [...] יתר על כן, גם במקרים שבהם בחרו עותרים לרשום כמשיבים משרדי ממשלה מסוימים, ובכפוף לעניינים הספציפיים של הפעלת סמכות על-ידי רשות מוסמכת, יש לראות בכלל ובמהות את כל הממשלה כמשיבה, ועל הפרקליטות לזהות אם

לממשלה החליטה כי הנסיבות החריגות המיוחדות של המקרה דנא מצדיקות ייצוג נפרד, הרי שייצוג זה נדרש לחול על הממשלה ועל כלל מרכיביה, על מנת ש"בית המשפט לא ישמע מנגינות מתוים שונים, משל היו אלה 'שטיבלך' של נוסחים שונים. תזמורת אחת היא ומנצח לה אחד".

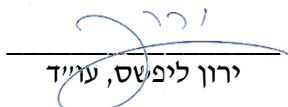
108. בסעיף 5 למכתבו של המשנה ליועצת המשפטית לממשלה (משפט ציבורי-מנהלי) מיום 1.5.2024 שצורף כנספח ז' להודעה הדחופה מטעם הממשלה מיום 1.5.2024 נכתב כי פיצול הייצוג בין הממשלה עצמה לבין משרדיה השונים נדרש על מנת שבדרך זו "תוכל היועצת המשפטית לממשלה להביא בפני בית המשפט את מלוא התשתית העובדתית, המקצועית והמשפטית הנדרשת להכרעתו, מתוקף תפקידה וחובתה לייצג בערכאות את הרשות המבצעת במובנה המוסדי הרחב...".

109. אלא שלמעשה, התשתית העובדתית, המקצועית והמשפטית הנדרשת לשם הכרעתו של בית המשפט הנכבד בעתירות דנן – ככל שהדברים נוגעים לעמדות משרדי הממשלה הרלבנטיים (משרד החינוך ומשרד הביטחון) ולפרשנות של משרדים אלה את הסוגיות שעומדות על הפרק – פורטה לעיל בתצהיר משלים זה שהוגש על ידי הח"מ, ולא על ידי נציגי היועצת המשפטית לממשלה.

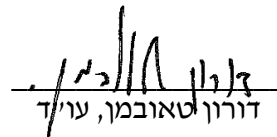
110. יתירה מזאת, עמדתם המקצועית של משרד הביטחון, צה"ל ומשרד החינוך תואמת לעמדת הממשלה (הן בעניין העדר זיקה בין התמיכות לאי קיומו של פרק ג' והן בעניין אי התערבות בשיקול דעתו של הפוקד), כפי שפורטה בתמצית בנספח מש/1 לתשובת המדינה לצווים על תנאי וכפי שפורטה בהרחבה בתצהיר משלים זה, אליה צורפה עמדתו המקצועית המלאה של משרד החינוך, כפי שהיא באה לידי ביטוי בעמדת משרד החינוך שנכתבה ונשלחה לנציגי היועצת המשפטית לממשלה כבר ביום 9.1.2024. קרי, הצגת מלוא התשתית העובדתית, המקצועית והמשפטית הנדרשת להכרעתו של בית המשפט הנכבד, יכולה להתקיים גם ללא פיצול הראש מהגוף בכל הנוגע לייצוגה של הממשלה ומשרדיה השונים במסגרת העתירות דנן.

111. אתמול, 16.5.2024, התקבל אצל הח"מ היתר הייצוג ובו נכתב כי הוא ניתן לייצוג ממשלת ישראל ולא למשרדי הממשלה וזאת בנוגע לעתירות דנא והוא אינו כולל היבטים משפטיים אחרים הקשורים בנושא הגיוס של תלמידי הישיבות.

112. תצהירו של עוה"ד יוסף פוקס, מזכיר הממשלה, תומך ביסודותיו העובדתיים של התצהיר המשלים.

ירון ליפשיץ, עו"ד

כספי ושות'
ב"כ ממשלת ישראל

דורון טאובמן, עו"ד

היום, ח' באייר, תשפ"ד; 16 במאי 2024

תוכן עניינים

מס'	שם הנספח	עמ'
1	העתק הצעת חוק שירות ביטחון תיקון מס' 26	26
2	העתק החלטת ועדת השרים לענייני חקיקה מיום 16.5.2024	58
3	העתק דוא"ל מיום 9.5.2024 המצרף את ההתייחסות המקצועית של משרד החינוך	60

נספח 1

העתק הצעת חוק שירות ביטחון
תיקון מס' 26

עמ' 26

רשומות

הצעות חוק

ה מ מ ש ל ה

19 בינואר 2022

1502

י"ז בשבט התשפ"ב

עמוד

הצעת חוק שירות ביטחון (תיקון מס' 26) (שילוב תלמידי ישיבות), התשפ"ב-2022 522

הצעת חוק שירות ביטחון (תיקון מס' 26) (שילוב תלמידי ישיבות), התשפ"ב-2022

תיקון סעיף 2 1. בחוק שירות ביטחון [נוסח משולב], התשמ"ו-1986¹ (להלן – החוק העיקרי), בסעיף 2, בפסקה (3), אחרי "שבתוספת" יבוא "הראשונה".

ד ב ר י ה ס ב ר

שנייה" למשך 3 שנים (עד יום י"א בתמוז התשפ"ג (30 ביוני 2023)) שבה אי-עמידה ביעדי הגיוס שקבעה הממשלה תצמצם את סמכותו של שר הביטחון והוא יוכל לדחות את שירותם של בני המגזר החרדי עד לגיל 21 בלבד. לאחר גיל זה יהיה שר הביטחון רשאי לדחות את גיוסם של שאר דחויי השירות מקרב בני הציבור החרדי "בשים לב ליעד השנתי הכולל לגיוס שקבעה הממשלה".

ביום כ"א באלול התשע"ז (12 בספטמבר 2017) נפסק בבג"ץ 1877/14 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' הכנסת (ניתן ביום 12.9.2017) (להלן – פסק דין התנועה למען איכות השלטון), כי פרק ג' כנוסחו בעקבות תיקון 21 לחוק אינו חוקתי וביום ג' בתשרי התשע"ט (12 בספטמבר 2018) הוא יבוטל. פסק הדין קבע כי פרק ג' אינו חוקתי בשל פגיעתו בזכות היסוד לשוויון ובשל אי-עמידתו של ההסדר הקיים בתנאי פסקת ההגבלה בחוקי-יסוד: כבוד האדם וחירותו. כך נקבע כי פרק ג' אינו עומד ב"מבחן הרציונלי התיאורטי" של התאמת האמצעי שנוקטים אותו לתכלית החוק, בין השאר, בשל העדרה של תקופת קבע ועמימות לגבי הדין החל לאחר תום תקופת ההסתגלות השנייה, העדר אמצעים בעלי השפעה ממשית בתקופת ההסתגלות, עמימות לגבי שיקול הדעת הנתון לשר הביטחון בתקופת ההסתגלות השנייה בנוגע לדחיית שירותם של תלמידי ישיבות מעל לגיל 21, דחיית השירות "האוטומטית" עד לגיל 21 באין עמידה ביעדי הגיוס שקבעה הממשלה, הותרת שיקול הדעת הרחב בידי הממשלה ושר הביטחון בנוגע לדחיית שירות או מתן פטור לתלמידי הישיבות, וכן הותרת שיקול דעת רחב בעניין קביעת יעדי הגיוס על ידי הממשלה בהמלצת שר הביטחון.

נוסף על כך קבע פסק הדין כי גם "במבחן הרציונלי המעשי" לא הוכח כי האמצעי תואם את תכלית החוק, בשים לב לכך שיעדי הגיוס בפועל לא הושגו, כי הפער בין הגיוס בפועל לבין יעדי הגיוס הלך וגדל ואף נראה כי אחוזי הגיוס קטנו ביחס לגידולה של האוכלוסייה החרדית באוכלוסייה הכללית. לנוכח כל זאת, כאמור, פסל בג"ץ את פרק ג' לחוק כנוסחו בתיקון 21.

בעקבות פסיקת בג"ץ הקים שר הביטחון ועדה מקצועית בראשות היועץ המשפטי למערכת הביטחון ובהשתתפות ראש אגף כוח אדם בצבא ההגנה לישראל, הפרקליט הצבאי הראשי, הרב הצבאי הראשי וראש האגף הביטחוני-חברתי במשרד הביטחון (להלן – הוועדה). תפקיד הוועדה היה לגבש הסדר בריקוימה, שיעלה בקנה

כללי בעקבות ביטולו של חוק דחיית שירות תלמידי ישיבות שתורתם אומנותם, התשס"ב-2002, על ידי בית המשפט העליון בבג"ץ 6298/07 רסלר נ' כנסת ישראל (ניתן ביום 21.02.2012), נחקקו חוק שירות ביטחון (תיקון מס' 19), התשע"ד-2014 (ס"ח התשע"ד, עמ' 350) (להלן – תיקון 19 לחוק), וחוק שירות ביטחון (תיקון מס' 21), התשע"ה-2015 (ס"ח התשע"ו, עמ' 262) (להלן – תיקון 21 לחוק), אשר תיקנו את חוק שירות ביטחון [נוסח משולב], התשמ"ו-1986 (להלן – חוק שירות ביטחון או החוק). יחד עימם נחקק, כחלק ממכלול שלם, חוק שירות לאומי-אזרחי, התשע"ד-2014 (להלן – חוק שירות לאומי-אזרחי).

תיקונים 19 ו-21 לחוק קבעו, במסגרת פרק ג' לחוק (להלן – פרק ג'), הסדר חדש לשילובם בשירות של תלמידי הישיבות, שבבסיסו ההכרה כי יש להתייחס לחברה החרדית כאל ציבור של פרטים הערבים זה לזה. זאת בשל הערכים הייחודיים המשותפים לבני המגזר החרדי ובשל התייחסות המדינה לחברה זו כחברה ייחודית במשך למעלה משבעים שנה.

בהתאם לכך קבעו תיקונים 19 ו-21 לחוק עיקרון ולפיו יש לשלב את בני המגזר החרדי בשירות בצבא ההגנה לישראל (להלן – צה"ל), בתהליך הדרגתי ומודר הנפרש על פני כמה שנים ולאפשר להם לשרת גם במסלולים הלופיים לשירות הצבאי. מימוש עקרון השילוב ההדרגתי התבצע באמצעות קביעת יעדי גיוס שנתיים של המשרתים בשירות הצבאי ובשירות הלאומי-אזרחי מקרב כלל הציבור החרדי בשנתוני הגיוס הרלוונטיים.

תיקון 19 לחוק, מיום י"ז באדר ב' התשע"ד (19 במרס 2014), קבע כי יעדי הגיוס ייקבעו בהחלטות ממשלה וכי תיקבע תקופת ההסתגלות של 3 שנים (עד יום ו' בתמוז התשע"ז (30 ביוני 2017)) שבה אי-עמידה ביעדי הגיוס שקבעה הממשלה לא תגורר טנקציה. לאחר שלוש השנים האמורות תחל תקופת הקבע שבה אי-עמידה ביעדי הגיוס שקבעה הממשלה תצמצם את סמכותו של שר הביטחון והוא יוכל לדחות את שירותם של בני המגזר החרדי עד לגיל 21 בלבד, ועל בני 21 ומעלה, למעט 1,800 תלמידי ישיבה "מתמידים", תחול חובת גיוס.

תיקון 21 לחוק מיום י"ח בכסלו התשע"ו (30 בנובמבר 2015) דבק באותו העיקרון – קביעת יעדי גיוס לבני המגזר החרדי. התיקון קבע כי תקופת ההסתגלות תוארך ב-3 שנים (עד יום ח' בתמוז התש"ף (30 ביוני 2020)) ותיקרא "תקופת ההסתגלות הראשונה" וכן כי תיקבע "תקופת ההסתגלות

¹ ס"ח התשמ"ו, עמ' 107; התשע"ט, עמ' 158.

דברי הסבר

העלאת דמי הקיום של המשרתים שירות מלא, והוקרה ותגמול בדמות מימון מלא מטעם המדינה של לימודי תואר ראשון לכלל מסיימי השירות הצבאי, יהיו נקישת עמדה להוקרת המשרתים בצה"ל, לחיזוקו כצבא-עם ממלכתי ולצמצום אי-השוויון. בד בבד, המליצה הוועדה לשקול הרחבה של הפעולות כלפי מי שמפר את חובת השירות בלא שקיבל דחיית שירות או פטור ונעדר מן השירות שלא כדין, וזאת באופן כללי ולא דווקא במגזר החרדי. בעניין זה הומלץ לשקול צעדים מינהליים כגון שלילת הטבות שהמדינה מעניקה. בנושא זה נדרשת עבודה בין-משרדית לגיבוש צעדים מתאימים.

לכסוף, נתוני הגיוס לשירות הלאומי-אזרחי היו רחוקים מאוד מהיעדים שהוצבו במסגרת ההסדרים הקודמים בחוק. הטעמים לכך כפי שהוצג לוועדה, הם, בין השאר, קביעה בחוק של גיל מינימלי לצורך ההצטרפות לשירות הלאומי-אזרחי והעדר תמריץ כלכלי ביחס לומדים בישיבות. לפיכך סברה הוועדה כי קיימת חשיבות רבה ליצירת מסלולי שירות לאומי-אזרחי אטרקטיביים בעבור האוכלוסייה החרדית. לפיקוח ובקרה על מסלולי השירות וכן ליצירת תמריצים להשתלבות בהם. כמו כן, הומלץ להקדים את גיל ההצטרפות לשירות לאומי-אזרחי בעבור נשואים בלבד לגיל 20 (במקום גיל 21 כיום). בצד מסלולי השירות הלאומי-אזרחי הומלץ לשמר את הבכורה לשירות הצבאי מבחינת גיל המתגייסים, תשלומים ותמריצים אחרים למתגייסים.

המלצות הוועדה תורגמו להצעת חוק ממשלתית, שהונחה על שולחן הכנסת ה־20 (להלן – הצעת החוק הקודמת). ההצעה אושרה בקריאה ראשונה, והועברה לטיפול ועדה מיוחדת שהכנסת הקימה לעניין זה. ואולם עוד בטרם הסתיים הדיון בוועדה המיוחדת לקראת אישור הצעת החוק בקריאה שנייה ושלישית, התפזרה הכנסת ה־20. הכנסת ה־21 והכנסת ה־22 התפזרו, לאחר שלא צלחה מלאכת הרכבת הממשלה, וממילא לא התחדשו הליכי חקיקת החוק. גם בכנסת ה־23 לא הובאה ההצעה לאישור הממשלה והכנסת, שעסקו בעיקר בטיפול במגפת הקורונה ובמשבר הכלכלי שנלווה אליה, עד להחלטה על פירוק הממשלה ופיוזר הכנסת בסוף חודש דצמבר 2020.

במקביל, במהלך איסוף הנתונים בעניין מספר המתגייסים החרדים ביחס לשנת הגיוס 2018 (תהליך שהתבצע בין החודשים אפריל-יוני 2019), התעורר חשש בצה"ל כי נפלה טעות בדיווח על אודות מספר המתגייסים החרדים ביחס לשנת הגיוס 2017. בעקבות כך, נערכה בחינה חוזרת ומעמיקה של הנתונים. בעקבות הממצאים, הורה הרמטכ"ל ביום ו' בכסלו התשפ"ד (4 בדצמבר 2019) על הקמת צוות בדיקה לבחינת אופן איסוף הנתונים של גיוס חרדים לצה"ל. בראש הצוות עמד האלוף במיל' רוני נומה (להלן – צוות נומה). בחודש פברואר 2020 פורסמו מסקנות צוות נומה.

אחד עם צורכי הצבא כצבא-עם ממלכתי ועם פסיקת בית המשפט העליון אשר ביטלה את פרק ג' 1', ויזכה להסכמה הרחבה הנדרשת, לשם עיגונו בחקיקה. הוועדה נפגשה עם גורמי צבא, גורמים ממשלתיים, רבנים ואנשי ציבור נוספים.

הוועדה סברה כי השוויון בגיוס לצה"ל הוא ערך עליון והוא חיוני לשמירה על צה"ל וחיזוקו כצבא-עם ממלכתי הממלא את ייעודו – הגנה על מדינת ישראל והבטחת קיומה. הוועדה הכירה בחשיבותם של לימוד ולומדי התורה בעם ישראל ובמדינת ישראל. בד בבד, סברה הוועדה כי יש לנקוט צעדים משמעותיים ואקטיביים לצמצום אי-השוויון בשירות ולהעלאת שיעור המתגייסים מקרב בני הציבור החרדי, תוך הבנה מעשית כי שיעור הגיוס במגזר החרדי לא ישתווה באופן מלא בשנים הקרובות לשיעור הגיוס במגזר הכללי.

כדי לאפשר לתהליכים המתרחשים בעניין זה במגזר החרדי להעמיק ולהבשיל, המליצה הוועדה לקבוע יעדי גיוס ארוכי טווח וליצור תהליך שישקף עלייה מדורגת בשיעור הגיוס במגזר החרדי לטווח הארוך עם זאת, ברור כי פוטנציאל הגידול במספר המשרתים מקרב בני הציבור החרדי ילך ויפחת ככל שמספר המשרתים מקרבם יעלה. על כן, המליצה הוועדה להתבסס על שיעורי הגיוס הקיימים כנקודת מוצא, וקביעת שיעור גיוס התחלתי לצה"ל של 3,100 משרתים (על בסיס של כ־3,000 חרדים שהתגייסו לצה"ל בשנת הגיוס 2017) ושיעור השתלבות התחלתי בשירות הלאומי-אזרחי של 600 משרתים (על בסיס של כ־530 חרדים שהשתלבו בשירות הלאומי-אזרחי בשנת הגיוס 2017).

כמו כן הוצע כי בסופה של כל שנה תיבחן השגת יעדי הגיוס. עם זאת, כדי לאפשר היערכות של המדינה ליישום המלצות הוועדה וכן לאפשר השפעה ראשונית של הצעדים המומלצים שייעודם הגברת שיעור הגיוס, הומלץ כי לא יהיו השלכות בפועל לאי-השגת יעדי הגיוס במהלך השנתיים הראשונות לתחולת ההסדר המוצע. החל מהשנה השלישית, שיעור גיוס בפועל הנופל מ־95% מיעד הגיוס השנתי יביא לצמצום בדיקה התמיכה הכוללת בישיבות (למעט ישיבות שבהן קיימים שיעורי גיוס מעל לרף מסוים שייקבע בחוק). יעדי הגיוס השנתיים וכן ההשלכות הכלכליות בשל אי-עמידה בהם ייקבעו בחוק, וככל שלא יושגו יעדי הגיוס במשך כמה שנים רצופות השפעת ההשלכות האמורות תגבר.

אם לא יושג שיעור גיוס בדיקה של 85% לפחות מיעדי הגיוס השנתיים במשך שלוש שנים רצופות (להוציא השנתיים הראשונות מתחילת התיקון המוצע, שבהן כאמור לא יינקטו צעדים בשל אי-עמידה ביעדי הגיוס), יפקע התיקון לחוק לאחר 12 חודשים.

עוד סברה הוועדה כי יש להסדיר תגמולים לכלל המשרתים שירות מלא, שיבטאו הכרה בתרומתם של המשרתים להגנת המדינה ולהבטחת קיומה. לדוגמה,

“פרק ג’ 1: שילוב תלמידי ישיבות ובוגרי מוסדות חינוך חרדיים

סימן א’: מטרה והגדרות

ד ב ר י ה ס ב ר

בחיוביות לימוד התורה. באופן זה ניתן דגש כבר בסעיף המטרה של החוק, ובהמשך בסעיפיו השונים כפי שיפורט להלן, לחשיבות שבהשתלבותם של חרדים במשק ובשוק התעסוקה, תכלית העומדת לצד תכלית צמצום אי-השוויון בגיוס לשירות סדיר.

לעניין זה, ראוי להפנות לדבריו של השופט עמית, בפסק דין התנועה למען איכות השלטון, בהתייחסו לפרק ג’ בנוסחו הקיים:

“שתי התכליות העיקריות של החוק הן צמצום הפערים בשוויון בנטל והשתלבות בשוק העבודה. בין שתי התכליות יש יחסי גומלין, והאחת מקרינה על השנייה, אך אין האחת נגזרת לשנייה, וכל אחת מהן עומדת איתן על רגליה שלה. אכן, ההנחה היא כי שירות בצה”ל או שירות לאומי יסייעו לצעירי החרדי להשתלב בשוק העבודה. אך הדרך להשתלבות החרדים בשוק העבודה אינה עוברת בהכרח דרך צה”ל. ניתן להשיג את המטרה של הגדלת מספר החרדים המתגייסים בדרך הפוכה – דרך שילוב מוגבר של חרדים בשוק העבודה, מתוך הנחה כי השינוי בחברה החרדית יחלחל כלפי מטה, ויעלה בסופו של דבר גם את שיעור המתגייסים.

לא יכולה להיות מחלוקת כי הפטור לתלמידי ישיבה מגיוס לצה”ל פוגעת בזכות לשוויון, זכות חשובה הנגזרת ישירות מכבוד האדם. שינוי ולמדנו כי ככל שהזכות הנפגעת חשובה יותר, וככל שמידת הפגיעה בזכות קשה יותר, יש להצביע על אינטרס ציבורי משמעותי שיצדיק את הפגיעה (עניין רסלה, עמ’ 62 והאסמכתאות שם).

לטעמי, הדרך בה ניתן למחול על הפגיעה הקשה בעקרון השוויון, היא אם נעמיד את ההשתלבות של חרדים בשוק העבודה האזרחי על ראש שמחתנו כתכלית כלכלית-חברתית שיש ליתן לה משקל עודף. תכלית כלכלית יכולה להיחשב כתכלית ראויה המצדיקה פגיעה בזכויות אדם (בג”ץ 2605/05 המרכז האקדמי למשפט ולעסקים נ’ שר האוצר, פ”ד סג(2) 545, 622 (19.11.2009)), ובפרט כאשר עוסקים אנו בעתידו ובחוסנו של המשק הישראלי. השתלבות חרדים בשוק העבודה מגשימה גם מטרה חברתית מהותית וצורך חברתי דוחק, אינטרסים שיש בהם כדי להצדיק את הפגיעה בשוויון (למטרה חברתית מהותית ולצורך חברתי ככאלו שיכולים להצדיק פגיעה בכבוד האדם ראו דברי הנשיא ברק בבג”ץ 6427/02 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ’ כנסת ישראל, פ”ד סא(1) 619, 700-698 (2006)).

דבריו של השופט עמית בפסק הדין האמור נותרו כדעת יחיד. ואולם בשנים שחלפו מאז מתן פסק הדין, התחדדה התכלית הכלכלית כפי שיתואר להלן, והצעת החוק מבקשת לשלב בין שתי התכליות ולהציב נקודת איזון חדשה.

צוות נומה קבע, בין השאר, כי מספר המתגייסים החרדים לצה”ל בשנים 2014 עד 2018 אינו תואם את יעדי הגיוס. כמו כן נקבע כי ספירת הנתונים לגבי השנים 2016 ו-2017 נערכה על ידי הגורמים המקצועיים בצה”ל בפרשנות מרחיבה, שחרגה מהוראות החוק. נוסף על כך נמצאו תקלות בספירה בשנים אלה.

ברוח הצוות מופיעים נתוני גיוס החרדים לצה”ל בשנות הגיוס 2016 ו-2017, כפי שנקבעו לאחר בדיקה חוזרת של הנתונים. נמצא, כי מספר המתגייסים החרדים, על פי הגדרת החוק, לשנת הגיוס 2016 עמד על 1,906 ומספר המתגייסים כאמור לשנת הגיוס 2017 עמד על 1,374. יודגש, כי צוות נומה הסתייג גם מנתונים אלה כפי שנקבעו בבדיקה החוזרת, וקבע שורה של ליקויים הנובעים הן מהגדרות החוק והן מאופן ניתוח הנתונים.

נוסף על כך, צוות נומה ציין ברוח כי במסגרת הבדיקה עלתה סוגיית גיל הפטור ומידת השפעתו על היקפי הגיוס ועל שילוב בני המגזר החרדי בשוק התעסוקה, בשל כך שמדובר בסוגיה מהותית בגיבוש ההסדר. הצוות המליץ להוריד באופן הדרגתי את גיל הפטור כך שישרת את האסטרטגיה הלאומית שתסוכם.

לאחר הקמת הממשלה ה-35, ביום י”ז בסיון התשפ”ף (9 ביוני 2020), שלח שר הביטחון לממשלה ולוועדת החוץ והביטחון של הכנסת, דיווח בדבר מספר המתגייסים החרדים בשנת הגיוס 2018 ובמחצית הראשונה של שנת הגיוס 2019. דיווחים אלה נשלחו בעקבות דיווח שערך צה”ל בדבר מספר המתגייסים בתקופות האמורות, לאחר שבוצעה בדיקה נוספת של הנתונים בעקבות דוח צוות נומה, אך בהבהרה כי מדובר בדיווח היסודי ביותר שניתן להכין במצב הדברים הקיים, בטרם הושלמה עבודת המטה ליישום המלצות צוות נומה. על פי הדיווח האמור, שהוא כאמור הנתון המדויק ביותר שניתן להעמיד בשלב זה, התגייסו בשנת הגיוס 2018, 1,788 מתגייסים חרדים, ובמחצית הראשונה של שנת הגיוס 2019 התגייסו 983 מתגייסים חרדים. בהמשך ועל בסיס אותם כללי דיווח, נשלח בשם שר הביטחון ביום ו’ בטבת התשפ”א (21 בדצמבר 2020), דיווח בדבר מספר המתגייסים החרדים בשנת הגיוס 2019. המספר עמד על 1,222.

ביום ד’ באלול התשפ”א (12 באוגוסט 2021) פורסם תזכיר חוק להערות הציבור, בנוסח דומה בעיקרו להצעת החוק הקודמת שהוגשה לכנסת בשנת 2018 ועברה בקריאה ראשונה.

בתזכיר האמור, שהוביל להצעת החוק הנוכחית, בסעיף מטרת החוק, חודד כי מטרתו של פרק ג’ המוצע היא לצמצם את אי-השוויון בגיוס לשירות סדיר לרבות באמצעות שילוב של בני הציבור החרדי בשירות לאומי-אזרחי, ולצד זאת לקדם את השתלבותם של חרדים בשוק התעסוקה ואת תרומתם למשק המדינה, והכול תוך הכרה

26. מטרתו של פרק זה לצמצם את אי-השוויון בגיוס לשירות סדיר, לרבות באמצעות שילוב של בני הציבור החרדי בשירות לאומי-אזרחי, ולקדם את השתלבותם בשוק התעסוקה ואת תרומתם למשק המדינה, והכול תוך הכרה בחשיבות לימוד התורה.

ד ב ר י ה ס ב ר

הראשונות שלאחר תחילת התיקון לחוק (במקום עשר שנים בהצעת החוק הקודמת). בעשר השנים שלאחר מכן ייקבע הגידול ביעדי הגיוס כשיעור הגידול של האוכלוסייה החרדית, בתוספת אחוז אחד. לאחר עשרים וחמש שנים מיום התחילה ייקבעו יעדי הגיוס לפי שיעור הגידול של האוכלוסייה החרדית בלא תוספת האחוז כאמור.

כפי שנכתב בהצעת החוק הקודמת, גם בתזכיר החוק הנוכחי הוצע לקבוע בחוק השלכות כלכליות בהעדר עמידה ביעדי הגיוס ואת ביטול המתווה כולו בהעדר עמידה ביעדי הגיוס לאורך זמן.

בעקבות הערות משרדי הממשלה והציבור לתזכיר החוק, תוקן הנוסח לעניין גיל הפטור משירות סדיר לאחר דחיית השירות. מוצע כי גיל הפטור יעמוד על 23, ואולם בשלוש השנים הראשונות החל מיום תחילתו של החוק תחול הוראת שעה ולפיה גיל הפטור יהיה 21 למשך שנתיים, ולאחר מכן 22 למשך שנה. הוראת השעה נדרשת, בין השאר, כדי להתמודד עם המשבר הכלכלי שאליה נקלעה מדינת ישראל, יחד עם העולם כולו, בעקבות מגיפת הקורונה. בשל החשיבות שבהתאוששות שוק התעסוקה מוצע לאפשר את שילובם של חרדים בתעסוקה באופן מיידי, שיסייע הן למשק והן לכלל הציבור החרדי שהמשבר האמור לא פסח עליו.

נוסף על כך, ממועד כניסת החוק המוצע לתוקף, מוצע לאפשר שירות סדיר מקוצר למיועד לשירות ביטחון (להלן – מלש"ב) חרדי, החל מגיל 21, באחת משתי חלופות: שירות סדיר בצה"ל למשך שלושה חודשים במסלול ייעודי שבין מטרותיו הכשרה לשירות במערך המילואים, או שירות סדיר בצה"ל למשך שלושה שבועות, במסלול ייעודי שמטרתו הכשרה לתפקידי חירום והצלה לשם שירות במערך המילואים, לצד השתתפות בהכשרה תעסוקתית מיועדת כהגדרתה בחוק המוצע. מטרת מסלולים אלה היא לאפשר לצעירים חרדים שהגיעו לגיל 21 ולא ביצעו שירות סדיר מלא בצה"ל או שירות לאומי-אזרחי, לבצע הכשרה קצרה שתאפשר את הצטרפותם למערך המילואים של צה"ל וגם תסייע באפשרותם להיקלט בשוק העבודה. גם במובן זה, מטרת הממשלה היא כי שתי התכליות העומדות בבסיס החוק המוצע ישלימו זו את זו: ההשתלבות המהירה המוצעת בשוק התעסוקה מותנית בהכשרה אשר תאפשר את שירותם של המשתתפים בה במילואים, בתפקידים בתחום החירום וההצלה, למשך שנים רבות.

כמו כן, מוצע לאפשר למלש"בים חרדים לשרת שירות לאומי-אזרחי חלקי השירות הצבאי, מגיל 20, ולנשואים מגיל 19. מדובר בהורדה נוספת של גיל ההשתלבות בשירות הלאומי-אזרחי, מעבר להורדה שסוכמה במסגרת הצעת החוק הקודמת, במטרה לעודד את שירותם של החרדים

נכון להיום, שיעור התעסוקה של גברים חרדים (כ-48%, על פי הנתונים שהתקבלו לפני משבר הקורונה) נמוך משמעותית ביחס לקבוצות אחרות: 87.7% בקרב גברים יהודים שאינם חרדים ו-76% בקרב גברים ערבים. בשנים האחרונות שיעורי התעסוקה אינם עולים, וזאת בניגוד לשנים קודמות. נתונים נוספים מצביעים על כך שבשנת 2065 האוכלוסייה החרדית תהווה שליש מכלל האוכלוסייה בישראל וכך גם יהיה חלקם בכוח העבודה. שילוב נתונים אלה מראה כי סוגיית אי-השתלבותם בתעסוקה של הגברים החרדים היא אחד האתגרים המקריי כלכליים המשמעותיים ביותר שאיתם מתמודדת מדינת ישראל.

אחד החסמים להשתלבות הגברים החרדים בשוק התעסוקה היא ההוראה בפרק ג' לחוק שירות ביטחון, המונעת מגברים חרדים להשתלב בתעסוקה כתנאי לדחיית שירותם, וזאת עד הגיעם לגיל קבלת הפטור. בשל הוראה זו, הגברים החרדים נכנסים לשוק התעסוקה בגיל מאוחר יותר. הואיל ומרבית הגברים החרדים בשכבות גיל אלה הם נשואים ואבות לילדים – הצורך בהכנסה מיידית מהווה גורם מעכב ברכישת השכלה מקצועית, דבר המשפיע בטווח הארוך על יכולת ההשתכרות. כתוצאה מכך קיים פער של כ-30% בשכר בין גבר יהודי שאינו חרדי בגיל 24 לבין גבר חרדי באותו גיל, והפער הולך וגדל לאורך השנים.

בעבר נמצא כי הורדת גיל הפטור מגיוס משפיעה על העלאת שיעורי התעסוקה ואיכות התעסוקה של הגבר החרדי. על פי מחקר של בנק ישראל והמועצה הלאומית לכלכלה, אשר בחן את ההסדר הקרוי "ריקון הבריכה" (הסדר חד-פעמי בחוק שירות ביטחון שאפשר בשנת 2014 לכלל הגברים החרדים מגיל 22 פטור משירות ביטחון וכתוצאה מכך אפשר להם להשתלב בתעסוקה), הסדר זה הביא לגידול של כ-10% בהשתלבות חרדים בגילים הרלוונטיים בשוק התעסוקה, והגדיל את השכר השנתי (ברוטו) שלהם בכ-20%.

בתזכיר החוק בוצעו כמה שינויים נוספים ביחס להצעת החוק הקודמת:

ראשית, עודכנו יעדי הגיוס של בני הציבור החרדי בהתייחס לנתונים המעודכנים בדבר מספר החרדים המתגייסים בשנים האחרונות, כפי שעלה מדוח צוות נומה ומבדיקות הנתונים הנוספות שנערכו לאחר פרסום המלצותיו. נקודת הפתיחה נקבעה על בסיס נתוני הגיוס של שנת 2019.

שנית, לוחות הזמנים שהוצעו בהצעת החוק הקודמת הותאמו למועד הגשת הצעת חוק זו, בשמירת המתווה של עלייה מדורגת ביעדי הגיוס, במהלך חמש עשרה השנים

“הכשרה תעסוקתית מיועדת” – כל אחד מאלה:

- (1) הכשרה שאישר שר הכלכלה והתעשייה, המיועדת לקידום שילובם המקצועי בתעסוקה של תלמידי ישיבה, לרבות פעילות הכוונה מקצועית;

ד ב ר י ה ס ב ר

ג'1 המוצע, מוצע לקבוע את סימן א' שכותרתו "מטרה והגדרות", את סימן ב' שכותרתו "דחיית שירות ושילוב בשירות סדיר ובשירות לאומי-אזרחי", את סימן ג' שכותרתו "יעדי הגיוס והשלכות בשל אי-עמידה ביעד הגיוס השנתי הכולל", את סימן ד' שכותרתו "שילוב בתעסוקה" ואת סימן ה' שעניינו הוראות כלליות.

לסעיף 26 המוצע

מוצע לקבוע סעיף מטרה לפרק ג'1 המוצע, המצהיר כי תכליתו של הפרק הוא לצמצם את אי-השוויון בגיוס לשירות סדיר, לרבות באמצעות שילוב של בני הציבור החרדי בשירות לאומי-אזרחי, ולקדם את השתלבותם בשוק התעסוקה ואת תרומתם למשק המדינה, והכול תוך הכרה בחשיבות לימוד התורה. המלצות הוועדה שעל בסיסן נוסחה הצעת החוק כללו שלוש תכליות אלה. הצבתן של התכליות האמורות כשוות מעמד בסעיף המטרה, משקפת את בחירת המדיניות של הממשלה החדשה לראות בשירות הלאומי-אזרחי תחליף ראוי לשירות סדיר, וכן להעלות את משקלה של התכלית התעסוקתית ולהציבה כמקבילה לתכלית השוויון, בהיותן חשיבותה, כאמור לעיל.

לסעיף 26 המוצע

מוצע לקבוע הגדרות למונחים המשמשים בהוראת פרק ג'1 המוצע. בין השאר, מוצע לקבוע את הגדרת המונח "ישיבה" כ"ישיבה או כולל שמתקיימים בהם לימודים תורניים המופעלים על ידי עמותה או חברה לתועלת הציבור והכוללים ברשימת הישיבות שגיבש שר הביטחון לפי סעיף 26א המוצע. יודגש כי התנאי המתייחס לתאגיד שהישיבה מופעלת על ידו הוא חדש ומטרתו להבטיח כי ישיבה שתלמידיה מקבלים צווי דחיית שירות תפעל במסגרת תאגידית שמטרותיה ופעולותיה הן בהתאם לדין, למטרות ידועות ותחת מינהל תקין, וכן ליצור התאמה בין התנאים להכרה בישיבה מכוח חוק שירות ביטחון ובין האופן שבו נבחנת זכאותה של ישיבה לתמיכה ממשרד החינוך לפי סעיף 3א לחוק יסודות התקציב, התשמ"ה-1985.

עוד מוצע להגדיר "צו דחיית שירות" כצו שניתן לפי סעיף 26 המוצע.

כמו כן מוצע להגדיר את המונח "הכשרה תעסוקתית מיועדת", כאחת משלוש חלופות:

- (1) הכשרה שאישר שר הכלכלה והתעשייה, המיועדת לקידום שילובם המקצועי בתעסוקה של תלמידי ישיבה, לרבות פעילות הכוונה מקצועית;

ואת שילובם המיטבי בשירות הלאומי-אזרחי ובהמשך גם בשוק התעסוקה. ועוד, מוצע לקבוע הוראת שעה ולפיה במשך שלוש שנים מיום תחילתו של החוק המוצע, שבהן יעמוד גיל הפטור על 21 ו-22 כמפורט לעיל, יתאפשר גם לחרדים שאינם נשואים לשרת שירות לאומי-אזרחי, כבר מגיל 19.

במטרה להסיר חסמים להצטרפות לשירות הלאומי-אזרחי, מוצע לקבוע כי מיועד לשירות ביטחון שיבקש לבצע שירות לאומי-אזרחי, יוכל לפנות בעניין זה לצה"ל או לרשות לשירות אזרחי, והיא תפנה את בקשתו לאישור הפוקד. הסדרים בעניין טיפול בבקשות לביצוע שירות לאומי-אזרחי שיוגשו לרשות לשירות אזרחי, ייקבעו בהסכמה בין צה"ל ובין הרשות. כמו כן מוצע כי בקשת מלש"ב חרדי להצטרף לשירות לאומי-אזרחי לא תמנע ממנו לשוב להסדר דחיית השירות במקרה שבו הבקשה תידחה או במקרה שבו יפסיק את שירותו בשירות הלאומי-אזרחי לפני תום התקופה המיועדת לשירות האמור.

כמו כן, מוצע לקבוע כי צעירים חרדים שקיבלו פטור משירות צבאי ויבקשו לעשות כן, יוכלו לשרת שירות לאומי-אזרחי בלי שיידרשו להליכים נוספים מול צה"ל, וההסדרים לעניין זה ייקבעו בחוק שירות לאומי-אזרחי, התשע"ד-2014 (להלן – חוק שירות לאומי-אזרחי).

יצוין כי יעדי הגיוס לא תוקנו חרף הורדת גיל הפטור לאור הצעדים המשלימים: הקדמת האפשרות ליציאה לשירות לאומי-אזרחי ופתיחת מסלול שירות סדיר מקוצר המכוון להכשרה למערך המילואים. צפוי כי יעדים אלה, לצד שיפור מסלולי השירות הייעודיים בצה"ל והשירות הלאומי-אזרחי, יביאו להצטרפותם לשירות של צעירים חרדים נוספים ויאפשרו עמידה ביעדי הגיוס.

הצעת חוק זו פורסמה בהצעות חוק הממשלה מס' 1454, התשפ"ב, עמ' 60, וכעת היא מתפרסמת בשנית.

סעיף 2 כאמור בדברי ההסבר לחלק הכללי, בשל ביטולו של פרק ג'1 לחוק כנוסחו הקיים בחוק שירות ביטחון, מוצע לקבוע מחדש את פרק ג'1 שכותרתו "שילוב תלמידי ישיבות ובוגרי מוסדות חינוך חרדיים", ובמסגרת לקבוע הסדרים אשר ייתנו פתרון לקשיים שהעמיד ההסדר הקודם, ויביאו לקידום תכלית צמצום הפגיעה בשוויון על ידי שילוב הדרגתי של תלמידי ישיבות ובוגרי מוסדות חינוך חרדיים בשירות סדיר ובשירות הלאומי-אזרחי. כמו כן, הפרק המוצע נועד לקבוע הוראות שיהיה בהן כדי להקל ולהאיץ את שילוב תלמידי הישיבות ובוגרי מוסדות חינוך חרדיים בשוק התעסוקה. בהתאם לכך, במסגרת פרק

(2) לימודים להשלמת השכלה ל-12 שנות לימוד או להשלמת תעודת בגרות או מכינה ללימודים אקדמיים, שאישרם שר החינוך, או השכלה אחרת שאישר שר הכלכלה והתעשייה על פי אמות מידה שקבע בשים לב לצורכי הצבא;

(3) לימודים לקראת תואר מוכר כמשמעותו בחוק המועצה להשכלה גבוהה, התשי"ח-1958², הדרושים לצורך עיסוק במקצוע שקבע שר הכלכלה והתעשייה, בצו, לאחר שהשתכנע כי קיים מחסור במשק בעובדים באותו מקצוע;

"חוק שירות לאומי-אזרחי" – חוק שירות לאומי-אזרחי, התשע"ד-2014³;

"ישיבה" – ישיבה או כולל שמתקיימים בהם לימודים תורניים, המופעלים על ידי עמותה או חברה לתועלת הציבור והכלולים ברשימה שגיבש לעניין זה שר הביטחון לפי סעיף 26יא;

"צו דחיית שירות" – צו שניתן לפי סעיף 26ד;

"שירות לאומי-אזרחי" – כהגדרתו בחוק שירות לאומי-אזרחי.

סימן ב': דחיית שירות ושילוב בשירות סדיר ובשירות לאומי-אזרחי

26ד. שר הביטחון רשאי, לבקשת מיועד לשירות ביטחון שהוא תלמיד ישיבה, לדחות, בצו, את מועד התייצבותו לשירות סדיר, אם מצא כי מתקיימים לגביו כל התנאים לדחיית שירות כאמור בסעיף 26 וראה לנכון לעשות כן בהתחשב בצורכי הביטחון ובהיקף הכוחות הסדירים.

דחיית שירות
לתלמידי ישיבות

ד ב ר י ה ס ב ר

מונחים נוספים המשמשים בפרק ג' המוצע מוגדרים במסגרת הסימנים שבהם נעשה בהם שימוש.

לסעיף 26 המוצע

מוצע להסמיך את שר הביטחון, לבקשת מיועד לשירות ביטחון שהוא תלמיד ישיבה, לדחות, בצו, את מועד התייצבותו לשירות סדיר, אם ראה לנכון לתת צו כאמור בהתחשב בצורכי הביטחון ובהיקף הכוחות הסדירים בצבא ההגנה לישראל, ואם התקיימו לגבי מבקש דחיית השירות תנאים כמפורט בסעיף 26 המוצע.

(2) לימודים להשלמת השכלה ל-12 שנות לימוד או להשלמת תעודת בגרות, או מכינה ללימודים אקדמיים, שאישרם שר החינוך, או השכלה אחרת שאישר שר הכלכלה והתעשייה על פי אמות מידה שקבע בשים לב לצורכי הצבא;

(3) לימודים לקראת תואר מוכר כמשמעותו בחוק המועצה להשכלה גבוהה, התשי"ח-1958, הדרושים לצורך עיסוק במקצוע שקבע שר הכלכלה והתעשייה, בצו, לאחר שהשתכנע כי קיים מחסור במשק בעובדים באותו מקצוע.

² ס"ח התשי"ח, עמ' 191.

³ ס"ח התשע"ד, עמ' 380.

התנאים לדחיית שירותו של מיועד לשירות ביטחון שהוא תלמיד ישיבה, לפי סעיף 26ד, הם כמפורט להלן:

- (1) הוא לומד בישיבה לימודים תורניים, באופן סדיר, בהיקף שלא יפחת מ-45 שעות בשבוע, ובכולל – מ-40 שעות בשבוע, למעט בתקופות חופשה שקבע שר הביטחון; ואולם לענין מיועד לשירות ביטחון הנמצא בהכשרה תעסוקתית מיועדת, יופחת מהיקף השעות לפי פסקה זו מספר השעות שבהן הוא נמצא בהכשרה כאמור, ובלבד שלא יופחתו יותר מ-20 שעות בשבוע;
- (2) הוא אינו עוסק בכל עיסוק נוסף על לימודיו בישיבה, ואולם –

(א) רשאי מיועד לשירות ביטחון לעבור הכשרה תעסוקתית מיועדת;

(ב) רשאי מיועד לשירות ביטחון שהוא נשוי ושמלאו לו 22 שנים, לעסוק בעיסוק נוסף על לימודיו בישיבה, ובלבד שלא יעסוק בעיסוק כאמור בשעות הלימודים בישיבה כאמור בפסקה (1);

לענין פסקה זו, "עיסוק" – עבודה שמקובל לקבל בעבודה שבה, בין שהיא נעשית בשכר ובין שהיא נעשית שלא בשכר, ולרבות כל עיסוק אחר שקבע שר הביטחון;

(3) הוא קיים את חובותיו לפי חוק זה, ובכלל זה התייצב לרישום ולבדיקה רפואית לפי סעיפים 3 ו-5;

(4) הוא הצהיר בתצהיר בכתב שניתן לפי סעיף 15 לפקודת הראיות, כי מתקיימים בו התנאים שבפסקאות (1) עד (3);

ד ב ר י ה ס ב ר

לסעיף 26 המוצע

הישיבות בשוק התעסוקה, מוצע להחריג שני מצבים: מוצע כי המיועד לשירות ביטחון יוכל לעבור הכשרה תעסוקתית מיועדת כהגדרתה המוצעת, וכי היקף השעות שבהן הוא נמצא בהכשרה כאמור, יופחתו מהיקף שעות הלימודים הנדרש בישיבה כתנאי לקבלת צו דחיית שירות, ובלבד שלא יופחתו יותר מ-20 שעות בשבוע. כמו כן, מוצע לקבוע כי מיועד לשירות ביטחון שהוא נשוי ומלאו לו 22 שנים, יהיה רשאי לעסוק בעיסוק נוסף על לימודיו בישיבה, ובלבד שלא יעסוק בעיסוק כאמור בשעות הלימודים בישיבה.

מוצע להסמיך את שר הביטחון, באישור ועדת החוץ והביטחון של הכנסת, לקבוע תנאים מוקדמים נוספים שעל מבקש דחיית השירות לעמוד בהם.

התנאים שעל מבקש דחיית השירות לעמוד בהם נוגעים להיקף שעות הלימודים בישיבה שבה הוא לומד; להעדר עיסוק נוסף על לימודיו בישיבה; לקיום חובותיו לפי חוק שירות ביטחון לענין התייצבות לפני הפוקד לצורך רישום ובדיקה רפואית; לחובתו לצירוף תצהיר בכתב על התקיימות התנאים לפי סעיף זה; ולחובת צירוף תצהיר מאת בעל תפקיד בישיבה שהוא מורשה חתימה של העמותה או החברה לתועלת הציבור המפעילה את הישיבה שבה הוא לומד, המאשר את לימודיו בהיקף השעות הנדרש כאמור ומתחייב להודיע לפוקד אם יחדל להתקיים האמור במבקש.

לענין התנאי של העדר עיסוק נוסף על הלימודים בישיבה, במטרה לקדם את תכלית שילובם של תלמידי

(5) בעל תפקיד בישיבה שבה הוא לומד, שהוא מורשה חתימה של העמותה או החברה לתועלת הציבור המפעילה את הישיבה, הצהיר בתצהיר בכתב שניתן לפי סעיף 15 לפקודת הראיות, כי מתקיים במיועד לשירות ביטחון התנאי שבפסקה (1), והתחייב כי אם יחדל להתקיים במיועד לשירות ביטחון התנאי האמור, יודיע על כך לפוקד בתוך 21 ימים;

(6) תנאים נוספים שקבע שר הביטחון, באישור ועדת החוץ והביטחון של הכנסת.

מתן צו דחיית שירות	126.	(א) צו דחיית שירות יינתן לתקופה שלא תעלה על שנה.
		(ב) שר הביטחון רשאי לחזור ולתת למבקש צו דחיית שירות, עד הגיעו לגיל הפטור כהגדרתו בסעיף 26;
		(ג) ביקש מיועד לשירות ביטחון לחזור ולקבל צו דחיית שירות כאמור בסעיף קטן (ב), יצרף מחדש לכל בקשה כאמור תצהירים והתחייבות כאמור בסעיף 26(4) ו-(5).
שירות סדיר עם פקיעת תוקפו של צו דחיית שירות או ביטולו	126.	פקע תוקפו של צו דחיית שירות או בוטל הצו, יחולו על המיועד לשירות ביטחון הוראות סעיף 13.
שירות לאומי-אזרחי והוראת שעה	126.	(א) מיועד לשירות ביטחון שניתן לו צו דחיית שירות ושמלאו לו 20 שנים, ואם הוא נשוי – שמלאו לו 19 שנים, רשאי פוקד, מיוזמתו, לפי בקשת המיועד לשירות ביטחון או לפי פניית הרשות לשירות אזרחי, לאשר את שירותו בשירות לאומי-אזרחי, לאחר שבחן את כל אפשרויות הצבתו בשירות סדיר, ובלבד שהמיועד לשירות ביטחון הסכים לשרת בשירות כאמור.

ד ב ר י ה ס ב ר

לסעיף 126 המוצע

מוצע לקבוע כי פוקד רשאי לאשר את שירותו של מיועד לשירות ביטחון שניתן לו צו דחיית שירות לפי סעיף 26 המוצע, לאחר שהגיע לגיל 20, ואם הוא נשוי – לאחר שהגיע לגיל 19, בשירות לאומי-אזרחי. מסלול השירות הלאומי-אזרחי נועד לאפשר שילוב תלמידי ישיבות בשירות חלופי, בניסיון ליצור ולקדם ערוצים נוספים לשירות שיצמצמו את פערי השוויון בנשיאה בנטל. מסלול זה משרת גם את תכלית קידום השילוב בשוק התעסוקה, בכך שהוא מכשיר את הפרט ומעניק לו ניסיון תעסוקתי.

אישור כאמור יכול שיהיה ביוזמת הפוקד, לפי בקשת המיועד או לפי פניית הרשות לשירות אזרחי, ובלבד שהמיועד לשירות ביטחון הסכים לשרת בשירות לאומי-אזרחי. לפני מתן אישור כאמור יבחן הפוקד את כל אפשרויות הצבתו של המיועד לשירות ביטחון בשירות סדיר. יובהר כי הסדרים בעניין טיפול בבקשות לביצוע שירות לאומי-אזרחי שיוגשו לרשות לשירות אזרחי, ייקבעו בהסכמה בין צה"ל ובין הרשות.

לסעיף 126 המוצע

מוצע לקבוע כי צו דחיית שירות יינתן לתקופה שלא תעלה על שנה. כמו כן מוצע כי שר הביטחון יהיה רשאי לחזור ולתת צו דחיית שירות כאמור, מדי שנה בשנה, עד הגיעו של המבקש לגיל הפטור כהגדרתו בסעיף 26 המוצע. תלמיד ישיבה אשר יחזור ויבקש צו דחיית שירות כאמור, יצרף לכל בקשה תצהירים והתחייבות לפי סעיף 26 המוצע.

למען הסר ספק, יובהר כי הוראות סעיף 38 לחוק העסקות בביטול צו לפטור משירות או לדחיית שירות, לרבות הוראות סעיף קטן (ד) לאותו סעיף, יחולו על צווים לפי פרק ג' בנוסחו המוצע.

לסעיף 126 המוצע

מוצע להבהיר כי אם פקע תוקפו של צו דחיית השירות שניתן לתלמיד ישיבה, בלי שניתן לו צו דחיית שירות לתקופה נוספת, או אם בוטל צו דחיית השירות שניתן לו, הוא חייב להתייצב לפני הפוקד, ויחולו בענייני הוראות סעיף 13 לחוק.

(ב) אישר פוקד את שירותו של מיועד לשירות ביטחון בשירות לאומי-אזרחי, לפי הוראות סעיף קטן (א), ידחה שר הביטחון, בצו, את מועד התייצבותו לשירות סדיר לצורך ביצוע השירות הלאומי-אזרחי.

(ג) מי ששירת בשירות לאומי-אזרחי כאמור בסעיף זה וניתן לו אישור על השלמת השירות לפי סעיף 12 לחוק שירות לאומי-אזרחי, פטור מחובת שירות סדיר.

(ד) לא הושלמה תקופת השירות הלאומי-אזרחי של מיועד לשירות ביטחון, בנסיבות כאמור בסעיף 23(ב) לחוק שירות לאומי-אזרחי, יראו לענין הוראות פרק זה את תקופת השירות הלאומי-אזרחי שביצע, כתקופת דחיית שירות מכוח צו דחיית שירות, אשר פקע ביום הפסקת השירות הלאומי-אזרחי.

(ה) על אף האמור בסעיף קטן (א), בתקופה שמיום תחילתו של חוק שירות ביטחון (תיקון מס' 26) (שילוב תלמידי ישיבות), התשפ"ב-2022, עד תום שלוש שנים מהיום האמור יקראו את סעיף קטן (א) כך שבמקום "20 שנים ואם הוא נשוי – שמלאו לו 19 שנים" יבוא "19 שנים".

שירות סדיר מקוצר 26ט. (א) מיועד לשירות ביטחון שקיבל צו דחיית שירות ושמלאו לו 21 שנים, שמתקיים בו האמור בפסקאות (1) או (2), יפטור אותו שר הביטחון, בצו, משירות סדיר מעבר לתקופות השירות המנויות באותן פסקאות:

ד ב ר י ה ס ב ר

אזרחי, ולא ניתן לו אישור על השלמת שירות כאמור יראו את תקופת שירותו כתקופת דחיית שירות מכוח צו דחיית שירות, אשר פקע ביום הפסקת שירותו בשירות הלאומי-אזרחי. המיועד לשירות ביטחון יוכל לחזור למעמדו כדחוי שירות, על פי הוראות סעיף 26 וכן פתוחה לפניו האפשרות לבחור בגיוס לצה"ל.

לסעיף 26 המוצע

מוצע לאפשר למיועד לשירות ביטחון חרדי, שקיבל צו דחיית שירות ושמלאו לו 21 שנים, לבצע שירות סדיר מקוצר בצה"ל באחת משתי חלופות: שירות סדיר של שלושה חודשים במסלול ייעודי שבין מטרותיו הכשרה לשירות במערך המילואים, או שירות סדיר של שלושה שבועות במסלול ייעודי שמטרתו הכשרה לתפקידי חירום והצלה לשם שירות במערך המילואים, ונוסף על כך השתתפות בהכשרה תעסוקתית מיועדת כהגדרתה בחוק המוצע. זאת, מתוך מטרה לשלבו במערך המילואים לצד הכוונת לתעסוקה.

כמו כן מוצע לקבוע כי מיועד לשירות ביטחון כאמור המבצע הכשרה תעסוקתית מיועדת בהתאם להוראות סעיף זה (כלומר – לצד שירות סדיר של שלושה שבועות

עוד יובהר כי אין באי-הסכמתו של מיועד לשירות ביטחון לשרת בשירות לאומי-אזרחי, כדי לגרוע מתוקף צו דחיית השירות שיש בידו או כדי לשלול ממנו חלופה אחרת שהוא זכאי לה לפי פרק ג' המוצע.

ניתן אישור הפוקד כאמור, ידחה שר הביטחון, בצו, את מועד התייצבותו לשירות סדיר של המיועד לשירות ביטחון, לצורך ביצוע השירות הלאומי-אזרחי, בהתאם לתנאי חוק שירות לאומי-אזרחי.

נוסף על כך, מוצע כי בשלוש השנים שממועד כניסת החוק המוצע לתוקף, שלגביהן נקבע בהוראת שעה כי גיל הפטור מחובת שירות יהיה 21 למשך שנתיים ו-22 בשנה השלישית, ירד בהתאמה הגיל שממנו ניתן לאשר את שירותו של מיועד לשירות ביטחון בשירות לאומי-אזרחי והוא יעמוד על 19 שנים, בלא תלות בהיות המלש"ב נשוי או רווק.

עוד מוצע לקבוע כי מיועד לשירות ביטחון שהשלים את שירותו הלאומי-אזרחי וקיבל אישור על השלמת השירות לפי חוק שירות לאומי-אזרחי, יפטור אותו שר הביטחון משירות סדיר. אם הופסק השירות הלאומי-אזרחי של מיועד לשירות ביטחון לפי הוראות חוק שירות לאומי-

(1) הוא שירת בשירות סדיר של שלושה חודשים במסלול ייעודי שבין מטרותיו הכשרה לשירות במערך המילואים כהגדרתו בחוק שירות המילואים (בסעיף קטן זה – מערך המילואים);

(2) הוא שירת בשירות סדיר של שלושה שבועות במסלול ייעודי שמטרתו הכשרה לתפקידי חירום והצלה לשם שירות במערך המילואים, וכן השלים את השתתפותו בהכשרה תעסוקתית מיועדת.

(ב) מיועד לשירות ביטחון שקיבל צו דחיית שירות, שמלאו לו 21 שנים וששירת במסלול ייעודי כאמור בסעיף קטן (א)(2) או שהצהיר על כוונתו לשרת במסלול ייעודי כאמור, והוא עובר הכשרה תעסוקתית מיועדת בהיקף העולה על 30 שעות שבועיות, ייתן לו שר הביטחון צו דחיית שירות למשך תקופת ההכשרה גם אם לא מתקיימים בו התנאים שבסעיף 26ד.

(א) נדחה שירותו של מיועד לשירות ביטחון לפי הוראות סימן זה, מזמן לזמן, עד הגיעו לגיל הפטור, יפטור אותו שר הביטחון, בצו, מחובת שירות סדיר.

(ב) בסעיף זה, "גיל הפטור" – גיל 23.

(ג) על אף הוראות סעיף קטן (ב) –

(1) בתקופה שמיום תחילתו של חוק שירות ביטחון (תיקון מס' 26) (שילוב תלמידי ישיבות), התשפ"ב–2022 (בסעיף קטן זה – יום התחילה), עד תום שנתיים מהיום האמור, יהיה "גיל הפטור" – גיל 21;

(2) בתקופה שמתום שנתיים מיום התחילה עד תום שלוש שנים מהיום האמור, יהיה "גיל הפטור" – גיל 22.

פטור משירות סדיר
למי שהגיע לגיל
הפטור והוראת
שעה

ד ב ר י ה ס ב ר

מחובת שירות סדיר ויחולו עליו הוראות סעיף 26 המוצע לעניין שילובו בתעסוקה.

כמו כן, מוצע לקבוע כי גיל הפטור יעמוד על 23, ואולם בשלוש השנים הראשונות החל מיום תחילתו של החוק תחול הוראת שעה ולפיה גיל הפטור יהיה 21 למשך שנתיים, ולאחר מכן גיל הפטור יהיה 22 למשך שנה. הוראה זו נדרשת לעניין מי שיצטרף לאוכלוסייה שלגביה חל ההסדר בשנה השלישית לתחילת החוק, שהרי מי שמלאו לו 22 בשנה השלישית לתחילת החוק כבר קיבל פטור בשנה השנייה עת מלאו לו 21 שנים. מדובר בעיקר בעולים חדשים.

יובהר כי הודעה על מתן פטור מחובת שירות סדיר למי שצה"ל מצא כי מתקיימים בו התנאים כאמור, תינתן על ידי צה"ל בלי שהמיועד לשירות ביטחון יידרש לפנות בבקשה לפטור.

במסלול הייעודי שמטרתו הכשרה לתפקידי חירום והצלה לשם שירות במערך המילואים, שיכול להתבצע לפני ההכשרה התעסוקתית כאמור, או לאחריה בכפוף להצהרת המיועד לשירות ביטחון על כוונתו לשרת כאמור, והיקף ההכשרה התעסוקתית עולה על 30 שעות שבועיות, יידחה שירותו במהלך תקופת ההכשרה האמורה, והוא לא יידרש לעמוד בתנאי של היקף שעות הלימודים הנדרש בישיבה לפי הוראות סעיף 26(1). במהלך אותה תקופה.

מיועד לשירות ביטחון שיבצע שירות סדיר מקוצר באחד המסלולים האמורים, ייחשב כמי שמילא את חובת שירותו הסדיר ויהיה פטור משירות סדיר נוסף.

לסעיף 26 המוצע

מוצע כי מיועד לשירות ביטחון ששירותו נדחה מזמן לזמן והגיע לגיל הפטור יקבל מאת שר הביטחון פטור

(א) שר הביטחון יגבש את רשימת הישיבות לעניין פרק זה, בהתאם לאמות מידה שיקבע בתקנות, באישור ועדת החוץ והביטחון של הכנסת; החלטת שר הביטחון בדבר הכללת ישיבה ברשימה תיעשה בהתחשב בהמלצת ועד הישיבות בארץ ישראל; אין בהוראות סעיף קטן זה כדי למנוע מישיבה לפנות לשר הביטחון בבקשה להיכלל ברשימת הישיבות.

(ב) רשימת הישיבות תפורסם באתר האינטרנט של אגף כוח אדם בצבא הגנה לישראל ותוצג לעיון הציבור בלשכות הגיוס האזוריות.

(ג) שר הביטחון רשאי להסיר ישיבה מרשימת הישיבות, לאחר שנתן לראש הישיבה הזדמנות לטעון את טענותיו לפניו, אם מצא כי התקיים אחד מאלה:

(1) שיעור מסוים מקרב תלמידי הישיבה שהם מיועדים לשירות ביטחון, אינו מתייצב לרישום ולבדיקה רפואית לפי סעיפים 3 ו-5; שר הביטחון יקבע את השיעור האמור;

(2) בעל תפקיד בישיבה שהוא מורשה חתימה כאמור בסעיף 26(5) אינו ממלא את חובותיו בהתאם לסעיף האמור;

(3) חדל להתקיים בישיבה אחד מהתנאים בהתאם לאמות המידה שקבע שר הביטחון כאמור בסעיף קטן (א);

(4) התקיימו נסיבות אחרות המצדיקות, לדעת שר הביטחון, את הסרתה מהרשימה.

(ד) שר הביטחון יקבע בתקנות הוראות לעניין תלמידי ישיבה שהוסרה מרשימת הישיבות ושעומדים בשאר התנאים לדחיית שירות המפורטים בסעיף 26.

ד ב ר י ה ס ב ר

לסעיף 26 המוצע

מוצע לקבוע כי שר הביטחון יהיה רשאי להסיר ישיבה מרשימת הישיבות, לאחר מתן זכות טיעון לראש הישיבה, אם מצא כי תלמידי הישיבה המיועדים לשירות ביטחון, ראש הישיבה או הישיבה עצמה אינם עומדים בתנאים הקבועים בחוק המוצע למתן צו דחיית שירות, או באמות המידה שייקבעו בתקנות לעניין גיבוש רשימת הישיבות, או בהתקיים נסיבות אחרות המצדיקות, לדעת שר הביטחון, את הסרתה של הישיבה מהרשימה. עוד מוצע כי שר הביטחון יקבע בתקנות הוראות לעניין תלמידי ישיבה שהוסרה מרשימת הישיבות כאמור ושעומדים בתנאים לדחיית שירות לפי סימן זה.

מוצע לקבוע כי שר הביטחון יגבש את רשימת הישיבות המוכרות לעניין פרק ג' המוצע, בהתאם לאמות מידה שיקבע בתקנות, באישור ועדת החוץ והביטחון של הכנסת ובהתחשב בהמלצת ועד הישיבות בארץ ישראל. מוצע להבהיר כי ישיבה רשאית לפנות לשר הביטחון בבקשה להיכלל ברשימה האמורה אף בלא המלצת ועד הישיבות. עוד מוצע כי רשימת הישיבות תפורסם באתר האינטרנט של אגף כוח אדם בצבא הגנה לישראל ותופקד לעיון הציבור בלשכות הגיוס האזוריות.

סימן ג': יעדי הגיוס והשלכות בשל אי-עמידה ביעד הגיוס השנתי הכולל

26. בימן זה –

הגדרות

”בוגר מוסד חינוך חרדי” – מי שלמד בין גיל 14 לגיל 18, במשך שתי שנות לימוד לפחות, במוסד חינוך חרדי;
”מוסד חינוך חרדי” – כל אחד מאלה:

(1) מוסד חינוך תרבותי ייחודי, כהגדרתו בחוק מוסדות חינוך תרבותיים ייחודיים, התשס”ח-2008;⁴ המיועד לקבוצת האוכלוסייה המפורטת בפסקה (1) להגדרה ”קבוצה תרבותית ייחודית” בחוק האמור;

(2) מוסד לימודי חרדי, חלק ממוסד לימודי או מסגרת לימודית המיועדים לתלמידים חרדים, או מרכז השכלה לנוער נושר ובסיכון המיועד לתלמידים חרדים, ששר הביטחון קבעם, בצו, בהתייעצות עם שר החינוך או עם שר הכלכלה והתעשייה, לפי העניין, ובאישור ועדת החוץ והביטחון של הכנסת;

”יעד גיוס שנתי לשירות סדיר”, לגבי כל שנה משנות הגיוס המפורטות בטור א' לתוספת השנייה – מספר המתגייסים השנתי לשירות סדיר, כמפורט בטור ב' לצד אותה שנה;

ד ב ר י ה ס ב ר

הכנסת. הכוונה למוסדות חינוך בעלי רישיון, המפוקחים והמתוקצבים על ידי משרד החינוך שלא במסגרת חוק מוסדות חינוך תרבותיים ייחודיים, לרבות כיתות לימוד חרדיות הפועלות בתוך בתי ספר שלומדים בהם תלמידים שאינם חרדים; למוסדות לימוד המפוקחים והמתוקצבים על ידי משרד הכלכלה והתעשייה; או מסגרות לימודיות אחרות המיועדות לתלמידים חרדים, כגון מרכזי קידום נוער, לנוער בסיכון ונוער נושר.

יובהר, כי לצורך בדיקת העמידה ביעדי הגיוס, מוצע לכלול גם מיועדים לשירות ביטחון שהתחנכו במוסדות כאמור לעיל, במשך שתי שנות לימוד לפחות בין גיל 14 ל-18 (כיתות ט' עד י"ב), גם אם לא קיבלו דהיית שירות לפי סעיף 26. מיועדים לשירות ביטחון אלה גדלו בחברה החרדית, וההיבטים התרבותיים והסוציו-אקונומיים של הלומדים במוסדות אלה דומים על פי רוב למאפייני הציבור החרדי, וכך גם יחסם אל המדינה ומוסדותיה בכלל ואל השירות הצבאי והלאומי-אזרחי בפרט. המדינה מבקשת לעודד את גיוסם של אלה ולשלבם בחברה הישראלית. אשר על כן, הלומדים במוסדות אלה במהלך מחצית לפחות מתקופת בחרותם (גיל 14 עד 18) הם אלה שהמדינה מעוניינת לעודד את שילובם, בלא תלות בהשקפת עולמם הדתית בעת גיוסם.

לסעיפים 26, 26ג ו-26ט המוצעים ולסעיף 6: הוספת התוספת השנייה לחוק

מוצע לקבוע את סימן ג' שכותרתו ”יעדי הגיוס והשלכות בשל אי-עמידה ביעד הגיוס השנתי הכולל” ובמסגרתו לקבוע הוראות לעניין יעדי הגיוס השנתיים ולעניין אי-עמידה בהם. אוכלוסיית תלמידי הישיבות ובוגרי מוסדות החינוך של הציבור החרדי היא קבוצת היחס שלגביה ייבחנו יעדי הגיוס והעמידה בהם. תלמיד ישיבה הוא כל מיועד לשירות ביטחון אשר קיבל דחיית שירות לפי סעיף 26 לחוק. בשונה מכך, ”בוגר מוסד חינוך חרדי” יוגדר לצורך סימן זה כמי שלמד במוסד חינוך חרדי במשך שתי שנות לימוד לפחות בטווח הגילים 14 עד 18, שהם הגילים הרלוונטיים לכיתות ט' עד י"ב. ”מוסד חינוך חרדי” יוגדר כאחד מאלה:

(1) מוסדות החינוך החרדיים המוגדרים על ידי משרד החינוך כ”מוסד חינוך תרבותי ייחודי”, המיועד לקבוצת האוכלוסייה המפורטת בפסקה (1) להגדרה ”קבוצה תרבותית ייחודית” בחוק מוסדות חינוך תרבותיים ייחודיים, התשס”ח-2008;

(2) מוסדות לימוד חרדיים אחרים, כפי שייקבעו בצו של שר הביטחון, בהתייעצות עם שר החינוך או עם שר הכלכלה והתעשייה, לפי העניין, ובאישור ועדת החוץ והביטחון של

⁴ ס”ח התשס”ח, עמ' 742.

"יעד גיוס שנתי לשירות לאומי-אזרחי", לגבי כל שנה משנות הגיוס המפורטות בטור א' לתוספת השנייה – מספר המתגייסים השנתי לשירות הלאומי-אזרחי, כמפורט בטור ג' לצד אותה שנה;

"יעד גיוס שנתי כולל", לגבי כל שנה משנות הגיוס המפורטות בטור א' לתוספת השנייה – מספר המתגייסים השנתי הכולל לשירות סדיר ולשירות לאומי-אזרחי, כמפורט בטור ד' לצד אותה שנה;

"מתגייס בפועל" – מי שהחל לשרת בשירות סדיר או בשירות לאומי-אזרחי, בשנת גיוס מסוימת, מקרב תלמידי הישיבות ובוגרי מוסדות החינוך החרדיים;

"שנת גיוס" – שנה המתחילה ביום 1 ביולי והמסתיימת ביום 30 ביוני בשנה העוקבת.

הממשלה תפעל לשם גיוס המיועדים לשירות ביטחון מקרב תלמידי הישיבות ובוגרי מוסדות החינוך החרדיים, לשירות סדיר או לשירות לאומי-אזרחי, בהתאם ליעדי הגיוס השנתיים לשירות סדיר, ליעדי הגיוס השנתיים לשירות לאומי-אזרחי וליעדי הגיוס השנתיים הכוללים.

יעדי הגיוס השנתיים

ד ב ר י ה ס ב ר

הגיוס משנה לשנה בשיעור הגידול בשנתוני האוכלוסייה החרדית, בלא תוספת האחוז כאמור.

חישוב הגידול בשנתוני האוכלוסייה החרדית יתבסס על נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה לשנתון הגברים החרדיים בגיל 18 עד 22 (גילי דחיית השירות), של אותה שנה. מובהר כי הנתונים יתבססו על הגדרות הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ל"חרדי". החישוב יתייחס לגידול בחמשת השנתונים האמורים. כך לדוגמה, בשנת 2028 ייספרו גברים חרדים בני 18 עד 22 באותה עת. ממספר הגברים החרדים כאמור יופחת מספר הגברים החרדים בגילים האמורים, כפי שנמדד בשנת 2027, וההפרש יחולק במספר הגברים החרדים שנמדד בשנת 2027 כאמור.

בכל אחת מהשנים 2037 עד 2046, יצורף לתוצאה המתקבלת אחוז אחד.

מובהר, כי בדיקת העמידה ביעדי הגיוס לחברה החרדית תתבצע ביחס ליעד השנתי הכולל, ולא תהיה תלויה בהשלמת היעד המדויק בכל סוג שירות בנפרד. כך למשל, אם בשנת גיוס מסוימת היעד השנתי הכולל הוא 100, והוא מורכב מיעד שנתי לעניין גיוס לצה"ל העומד על 60 ומיעד גיוס שנתי לשירות לאומי-אזרחי העומד על 40, ובאותה שנת גיוס התגייסו לצה"ל 45 מלש"בים חרדים ולשירות הלאומי-אזרחי 55 מלש"בים חרדים, הדבר ייחשב כעמידה ביעד הגיוס השנתי הכולל.

מוצע לקבוע כי "מתגייס בפועל" הוא תלמיד ישיבה או בוגר מוסד חינוך חרדי שהחל לשרת בשנת גיוס מסוימת בצה"ל או בשירות הלאומי-אזרחי. כמו כן מוצע לקבוע כי "שנת גיוס" תוגדר כשנה שתחילתה ביום אחד ביולי וסיומה ביום שלושים ביוני בשנה העוקבת.

עוד מוצע להגדיר את יעד הגיוס השנתי לשירות הסדיר, את יעד הגיוס השנתי לשירות הלאומי-אזרחי ואת יעד הגיוס השנתי הכולל למסגרות אלה, לשם הגדלה הדרגתית של מספר המתגייסים. מוצע כי הממשלה תפעל לשם גיוס המיועדים לשירות ביטחון מקרב תלמידי הישיבות ובוגרי מוסדות החינוך החרדיים (לשירות סדיר או לשירות לאומי-אזרחי), בהתאם ליעדי הגיוס שקבעה. יעדי הגיוס לחברה החרדית, כאמור, ייקבעו בתוספת השנייה המוצעת לחוק לפי שנות הגיוס, במספרים עולים. למען הסר ספק, יובהר כי היעדים לשנת הגיוס 2021 מתייחסים גם למי ששירותו החל בשנת גיוס זו, אף בטרם כניסתו לתוקף של החוק המוצע.

לעניין זה נקבעו בתוספת השנייה המוצעת יעדי הגיוס לכל סוג שירות במספרים הולכים וגדלים בין השנים 2021 ו-2036. בשנים 2037 עד 2046 יגדלו יעדי הגיוס משנה לשנה בשיעור גידול שנתוני האוכלוסייה החרדית בתוספת אחוז אחד. כלומר, עלייה של אחוז אחד אפקטיבי מגודל השנתון, בכל שנה במשך עשר שנים, מעבר לגידול בשנתוני האוכלוסייה החרדית. החל משנת 2047 יגדלו יעדי

26.יד. (א) הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה תפרסם, מדי שנה, סטטיסטיקה המתייחסת לשיעור הגידול באוכלוסיית הגברים החרדים בגיל 18 עד 22, כהגדרתה בפרסומי הלשכה, לעומת השנה הקודמת (בסעיף זה – שיעור הגידול באוכלוסייה החרדית).

(ב) מידע כאמור בסעיף קטן (א) לעניין שיעור הגידול באוכלוסייה החרדית, יימסר לשר הביטחון, והוא ישמש לבחינת העמידה ביעדי הגיוס השנתיים לשירות סדיר, ביעדי הגיוס השנתיים לשירות לאומי-אזרחי וביעדי הגיוס השנתיים הכוללים.

עמידה ביעד הגיוס השנתי הכולל 26.טו. לעניין סימן זה, יראו עמידה ביעד הגיוס השנתי הכולל, לגבי כל שנה משנות הגיוס המפורטות בטור א' לתוספת השנייה – גיוס של מספר המתגייסים השנתי הכולל הקבוע בטור ד' לאותה תוספת, לפחות, גם אם באותה שנת גיוס פחת מספר המתגייסים לשירות הסדיר מזה הקבוע בטור ב' לתוספת האמורה או שפחת מספר המתגייסים לשירות הלאומי-אזרחי מזה הקבוע בטור ג' לתוספת האמורה.

ד ב ר י ה ס ב ר

לכלל המוסדות, ויופחת רק למוסדות תורניים שהם ישיבה לפי החוק המוצע, בעבור לימודי תלמידי ישיבה דחויי שירות לפי החוק.

במקרה שבו נמשכה אי-העמידה ביעד (פחות מ-95% מיעד הגיוס השנתי הכולל) כאמור במשך כמה שנות גיוס רצופות, יופחת סכום התמיכה המשתלם כאמור בשיעור עולה, כך שסכום התמיכה לא יעלה על השיעור מסכום הבסיס, כמפורט להלן: בשנת הגיוס השנייה ברציפות של אי-עמידה ביעד – 80%; בשנה השלישית ובשנה הרביעית ברציפות – 60%; בשנה החמישית ובשנה השישית ברציפות – 40%, ובשנה השביעית ומעלה – 20%. צמצום התמיכה יתבצע בשנת הכספים העוקבת שתחילתה לאחר תום שנת הגיוס הרלוונטית, שכן שנת הגיוס, כפי שהוגדרה, אינה חופפת לשנת הכספים.

מוצע לקבוע כי סכום שהופחת במסגרת צמצום התמיכה לא ישמש עוד באותה שנת תקציב לצורך תמיכה במוסדות תורניים, או בעבור תוכנית אחרת באותו סעיף תקציבי, וכן לא ייחשב סכום עודף באופן שיהיה ניתן להוסיפו לתקציב התמיכות בשנת התקציב העוקבת לצמצום התמיכה. זאת כדי להבטיח שהסכום שהופחת לא ישוב ויתקבל על ידי המוסדות התורניים בדרך אחרת.

עוד מוצע לקבוע כי ההפחתה הקבועה בסעיף זה לא תחול על ישיבה ששיעור גבוה מקרב תלמידיה התגייסו לשירות סדיר בצה"ל או החלו בשירות לאומי-אזרחי. הבדיקה תתבצע ביחס לחמש שנות הגיוס שקדמו לשנת הכספים שבה יש להפחית את התמיכה בישיבות. אם בשלוש שנים לפחות מתוך חמש שנות הגיוס האמורות לא פחת שיעור המתגייסים בפועל מהשיעור הקבוע לצד אותן שנות גיוס בתוספת השלישית – לא תופחת התמיכה לאותה הישיבה.

לסעיף 26 יזיר המוצע

מוצע כי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה תפרסם מדי שנה מידע סטטיסטי לעניין שיעור הגידול באוכלוסיית הגברים החרדים בגיל 18 עד 22, ביחס לשנה הקודמת, ותמסור אותו לשר הביטחון, לצורך בחינת העמידה ביעדי הגיוס השנתיים. הפרסום ייעשה בהתאם להגדרות הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ביחס ל"חרדי".

לסעיף 26 טז המוצע ולסעיף 6: הוספת התוספת השלישית לחוק

מוצע לקבוע השלכות כלכליות בשל אי-עמידה ביעד הגיוס השנתי הכולל, כך שהחל משנת הגיוס 2023, בשנת גיוס מסוימת שבה אין עמידה ב-95% מיעד הגיוס השנתי הכולל, יופחת בשנת הכספים העוקבת שתחילתה לאחר תום אותה שנת גיוס, סכום התמיכה שישתלם בעבור לימודי תלמיד ישיבה שקיבל צו דחיית שירות לפי פרק זה, כך שלא יעלה על 80% מסכום הבסיס.

סכום הבסיס ייקבע לפי סכום התמיכה שהשתלם בעבור לימודי תלמיד ישיבה שקיבל צו דחיית שירות, בשנת הכספים האחרונה שבה לא הופחתה התמיכה לפי סעיף זה, או סכום התמיכה המשתלם בעבור לימודי תלמיד ישיבה שאין בידו צו דחיית שירות, בשנת הכספים שבה מופחתת התמיכה לפי סעיף זה – הנמוך משניהם.

יובהר כי סכום התמיכה מחושב לפי המבחנים הקבועים במבחן התמיכה שקבע שר החינוך מכוח סמכותו לפי חוק יסודות התקציב, התשמ"ה-1985, והוראות הסעיף באותה הפחית ולהגביל את סכום התמיכה לתלמיד, שהוא פועל יוצא מיישום מבחן התמיכה, לגבי כלל המוסדות התורניים, לרבות מוסדות שאינם ישיבות המוכרות לפי החוק המוצע. סכום התמיכה יחושב לפי מבחני התמיכה

2026. (א) פחת מספר המתגייסים בפועל, בשנת גיוס מסוימת, החל משנת הגיוס 2023 ואילך, מ-95% מיעד הגיוס השנתי הכולל (בסעיף זה – אי-עמידה ביעד), יופחת סכום התמיכה שישתלם בעבור לימודי תלמיד ישיבה שקיבל צו דחיית שירות, בשנת הכספים שתחילתה לאחר תום אותה שנת גיוס (בסעיף זה – שנת הכספים העוקבת), כך שלא יעלה על 80% מסכום הבסיס.

(ב) נמשכה אי-עמידה ביעד כאמור בסעיף קטן (א) במשך יותר משנת גיוס אחת, ברציפות, יופחת סכום התמיכה שישתלם בעבור לימודי תלמיד ישיבה שקיבל צו דחיית שירות, בשנות הכספים העוקבות לשנת הגיוס השנייה ואילך של אי-העמידה כאמור, כך שלא יעלה על השיעור מסכום הבסיס, כמפורט להלן, לפי העניין:

(1) לעניין שנת הכספים העוקבת לשנת הגיוס השנייה ברציפות של אי-עמידה ביעד – 80%;

(2) לעניין שנות הכספים העוקבות לשנות הגיוס השלישית והרביעית ברציפות של אי-עמידה ביעד – 60%;

(3) לעניין שנות הכספים העוקבות לשנות הגיוס החמישית והשישית ברציפות של אי-עמידה ביעד – 40%;

(4) לעניין שנת הכספים העוקבת לשנת הגיוס השביעית ברציפות של אי-עמידה ביעד ואילך – 20%.

(ג) הוראות סעיף זה לא יחולו לעניין ישיבה ששיעור המתגייסים בפועל מקרב תלמידיה, בשלוש מתוך חמש שנות הגיוס שקדמו לשנת הכספים שבה יש להפחית את התמיכה לפי סעיף זה, לא פחת מהשיעור הקבוע לצד אותן שנים בטור ב' לתוספת השלישית; לעניין זה, ייחשב כתלמיד באותה ישיבה מי שלמד בה במשך עשרה חודשים רצופים לפחות בשנה שקדמה למועד תחילת שירותו בשירות סדיר או בשירות לאומי-אזרחי, לפי העניין.

(ד) סכום שהופחת בהתאם להוראות סעיף זה לא ישמש בשנה שבה הופחת לתוכנית המקורית שבה נכלל באותו סעיף תקציב.

(ה) על אף הוראת סעיף 13(א) לחוק יסודות התקציב, נותר בשנת כספים פלונית סכום עודף בתוכנית שבסעיף תקציב, בשל הפחתת התמיכה לפי סעיף זה, לא יתיר שר האוצר את השימוש באותו סכום בשנת הכספים שלאחריה, לתוכנית שבה נכלל או לתוכנית אחרת שבאותו סעיף תקציב.

(ו) בסעיף זה –

“חוק יסודות התקציב” – חוק יסודות התקציב, התשמ”ה-1985⁵;

⁵ ס”ח התשמי”ה, עמ’ 60.

”סכום הבסיס” – הנמוך מבין שני אלה:

- (1) סכום התמיכה שהשתלם בעבור לימודי תלמיד ישיבה שקיבל צו דחיית שירות, בשנת הכספים האחרונה שבה לא הופחתה התמיכה לפי סעיף זה;
- (2) סכום התמיכה המשתלם בעבור לימודי תלמיד ישיבה שאין בידו צו דחיית שירות, בשנת הכספים שבה מופחתת התמיכה לפי סעיף זה;
- ”סכום התמיכה” – הסכום המשתלם על ידי המדינה בהתאם למבחנים שקבע שר החינוך מכוח סמכותו לפי סעיף 3א לחוק יסודות התקציב, למוסד תורני שהוא ישיבה, בעבור לימודי תלמיד ישיבה;

”סעיף תקציב” ו”תוכנית” – כהגדרתם בחוק תקציב שנתי, כמשמעותו בחוק יסודות התקציב.

216. (א) פחת מספר המתגייסים בפועל, במשך שלוש שנות גיוס רצופות, מ-85% מיעד הגיוס השנתי הכולל, יפקע תוקפו של פרק זה לאחר שנה מתום שלוש שנות הגיוס הרצופות האמורות.

פקיעת פרק ג' בשל אי-עמידה ביעד הגיוס השנתי הכולל

(ב) הוראות סעיף קטן (א) יחולו משנת הגיוס 2023 ואילך.

(ג) שר הביטחון יודיע לכנסת בתוך 30 ימים מתום שלוש שנות הגיוס הרצופות האמורות בסעיף קטן (א) על אי-העמידה כאמור באותו סעיף קטן, ויפרסם ברשומות הודעה על המועד הצפוי לפקיעת הפרק לפי הסעיף הקטן האמור.

216. (א) שר הביטחון יודיע לממשלה ולוועדת החוץ והביטחון של הכנסת, בתום כל שנת גיוס, על מספר המתגייסים לשירות סדיר מקרב תלמידי הישיבות ובוגרי מוסדות החינוך החרדיים, באותה שנת גיוס, ויפרסם על כך הודעה ברשומות לא יאוחר מיום 1 בנובמבר שלאחר תום שנת הגיוס האמורה.

הודעות בדבר מספר המתגייסים בפועל

ד ב ר י ה ס ב ר

לסעיף 26 המוצע

מוצע לקבוע כי שר הביטחון והשר הממונה על השירות הלאומי-אזרחי יודיעו, כל אחד, לממשלה ולוועדת החוץ והביטחון של הכנסת, בתום כל שנת גיוס, על מספר המתגייסים לשירות סדיר באותה שנת גיוס, ועל מספר המשרתים שהחלו לשרת באותה שנת גיוס בשירות לאומי-אזרחי, בהתאמה, מקרב תלמידי הישיבות ובוגרי מוסדות החינוך החרדיים. כל אחד מהשרים האמורים יפרסם הודעה ברשומות על מספר המתגייסים או המשרתים כאמור, עד ליום 1 בנובמבר שלאחר תום שנת הגיוס.

לסעיף 26 המוצע

מוצע לקבוע כי החל משנת הגיוס 2023, אם מספר המתגייסים בפועל יפחת מ-85% מיעד הגיוס השנתי הכולל, במשך שלוש שנות גיוס רצופות, יפקע פרק ג' המוצע. פקיעת הפרק תיכנס לתוקפה לאחר שנה מתום שלוש השנים הרצופות האמורות. מוצע כי שר הביטחון יודיע לכנסת בתוך 30 ימים מתום שלוש השנים האמורות על אי-העמידה ביעד הגיוס, וכן יפרסם ברשומות הודעה על המועד הצפוי לפקיעת פרק ג'.

(ב) השר הממונה על השירות הלאומי-אזרחי יודיע לממשלה ולוועדת החוץ והביטחון של הכנסת, בתום כל שנת גיוס, על מספר המשרתים בשירות לאומי-אזרחי שהחלו לשרת באותה שנת גיוס, ויפרסם על כך הודעה ברשומות לא יאוחר מיום 1 בנובמבר שלאחר תום שנת הגיוס האמורה.

סימן ד': שילוב בתעסוקה

שילוב בתעסוקה 26 יט. (א) לשם קידום שילובם של בוגרי הישיבות בתעסוקה, רשאי עובד משרד הכלכלה והתעשייה ששר הכלכלה והתעשייה הסמיכו לכך, לקבל מפקד או מאדם מטעמו מידע שיש בידיו לגבי מי שפטור מחובת שירות סדיר לפי סעיפים 26ח(ג) או 26 זי או ששר הביטחון פטר אותו משירות סדיר מעבר לתקופת השירות המקוצרת שבה שירת לפי סעיף 26 ט (בסעיף זה – מקבל הפטור); מידע כאמור יימסר למטרת פנייה של משרד הכלכלה והתעשייה או של מפעיל, למקבל הפטור, לשם קידום שילובו בתעסוקה; עובד משרד הכלכלה והתעשייה יבקש מפקד מידע לפי סעיף קטן זה רק לתכלית האמורה ובמידה שנדרש.

(ב) מידע יועבר לפי הוראות סעיף קטן (א) באופן מאובטח בהתאם לנהלים שייקבעו במשרד הכלכלה והתעשייה.

(ג) מקבל פטור שמידע לגביו הועבר לפי הוראות סעיף קטן (א), זכאי לדרוש שהמידע האמור יימחק ולא יישמר; דרש מקבל פטור כאמור, ימחק עובד משרד הכלכלה והתעשייה או המפעיל את המידע.

(ד) לא יגלה אדם מידע שהגיע אליו לפי סעיף קטן (א) ולא יעשה בו כל שימוש אלא לתכלית האמורה באותו סעיף קטן.

(ה) בסעיף זה –

“מידע” – מספר זהות, שם פרטי ושם משפחה, מען למשלוח דואר ומספר טלפון קווי ונייד;

“מפעיל” – מי שמפעיל או מקיים מטעם משרד הכלכלה והתעשייה מרכז תעסוקה או פעילות להכוונה תעסוקתית.

דברי הסבר

כאמור יימסר לשם פנייה של משרד הכלכלה והתעשייה או של מי שמפעיל מטעם המשרד האמור מרכז תעסוקה, למקבל הפטור, מוצע להבהיר כי מידע זה יתבקש מהפוקד רק לתכלית זו ובמידה שנדרש.

עוד מוצע כי מידע כאמור יועבר באופן מאובטח בהתאם לנהלים שייקבעו לעניין זה וכי מקבל הפטור שמידע לגביו הועבר לפי סעיף זה, רשאי לדרוש שהמידע יימחק ולא יישמר.

לסעיף 26 יט המוצע

לשם קידום שילובם של בוגרי הישיבות החרדיות בתעסוקה, מוצע כי עובד משרד הכלכלה והתעשייה ששר הכלכלה והתעשייה הסמיכו לכך, יהיה רשאי לקבל מפקד או מאדם מטעמו מידע לגבי מי ששר הביטחון פטר אותו מחובת שירות סדיר לפי סעיפים 26 ח או 26 זי המוצעים, או מי ששר הביטחון פטר אותו משירות סדיר מעבר לתקופת השירות המקוצרת שבה שירת לפי סעיף 26 ט המוצע. מידע

דיווח לכנסת – שילוב בתעסוקה
 26.כ. שר הכלכלה והתעשייה ידווח לוועדת העבודה והרווחה של הכנסת, אחת לשנה, על השפעות יישום הוראות פרק זה על שילוב בוגרי ישיבות בתעסוקה.

סימן ה': הוראות כלליות

מניעת פגיעה במעמדה של יוצא־צבא אישה
 26.כא. לא ייפגע מעמדה ושילובה של יוצא־צבא אישה בשירות ביטחון בשל שירותם של תלמידי ישיבות ובוגרי מוסדות חינוך חרדיים בשירות ביטחון לפי פרק זה.

שמירה על אורח חיים
 26.כב. צבא הגנה לישראל יפעל לאפשר שמירה על אורח חייו של מי שהתגייס לשירות סדיר לפי פרק זה.

תקנות
 26.כג. שר הביטחון, באישור ועדת החוץ והביטחון של הכנסת, רשאי להתקין תקנות לביצוע הוראות פרק זה, ובכלל זה תקנות בעניינים אלה:

- (1) הדרכים והמועדים להגשת בקשות לפי פרק זה;
- (2) תנאים מוקדמים להגשת בקשות לפי פרק זה.

דיווח לכנסת
 26.כד. (א) שר הביטחון ידווח לוועדת החוץ והביטחון של הכנסת, אחת לשנה, לגבי שנת הגיוס שחלפה, בעניינים אלה:

(1) מספר המתייצבים לשירות סדיר בכלל ומספר המתייצבים כאמור מקרב תלמידי הישיבות ובוגרי מוסדות החינוך החרדיים בפרט;

(2) מספר צווי דחיית שירות וצווי פטור משירות סדיר שניתנו לפי פרק זה;

ד ב ר י ה ס ב ר

לסעיף 26כג המוצע

מוצע להסמיך את שר הביטחון, באישור ועדת החוץ והביטחון של הכנסת, להתקין תקנות לביצועו של פרק ג' המוצע. בכלל זה מוצע להסמיך את שר הביטחון לקבוע תקנות בעניין התנאים המוקדמים, הדרכים והמועדים להגשת בקשות לפי הפרק האמור.

לסעיף 26כד המוצע

מוצע לקבוע כי שר הביטחון ידווח לוועדת החוץ והביטחון של הכנסת, אחת לשנה, לגבי שנת הגיוס שחלפה, על יישומו של פרק ג' המוצע, ובכלל זה על מספר המתייצבים לשירות סדיר בכלל ומספר המתייצבים כאמור מקרב תלמידי הישיבות ובוגרי מוסדות חינוך חרדיים בפרט, על מספר צווי דחיית השירות וצווי הפטור משירות סדיר שניתנו לפי פרק ג' המוצע, ועל מסלולי שירות המותאמים לשירותם של תלמידי ישיבות ובוגרי מוסדות חינוך חרדיים שנפתחו או הורחבו.

כמו כן יציג שר הביטחון נתונים השוואתיים ביחס לשנים קודמות וידווח על השפעות יישום הוראות פרק ג' המוצע על השירות בשירות ביטחון, לרבות בנוגע למעמדן ושילובן של נשים בשירות ביטחון. דיווח על השפעות

לסעיף 26כב המוצע

מוצע לקבוע כי שר הכלכלה והתעשייה ידווח לוועדת העבודה והרווחה של הכנסת, אחת לשנה, על השפעת יישום הוראות סימן ד' המוצע על שילובם של בוגרי ישיבות בתעסוקה.

לסעיף 26כא המוצע

מוצע לקבוע כי מעמדן ושילובן של נשים בשירות ביטחון בצבא ההגנה לישראל לא ייפגע כתוצאה מיישומן של הוראות פרק ג' המוצע, וזאת כדי להבטיח כי שילובם של תלמידי הישיבות ובוגרי מוסדות חינוך חרדיים בשירות ביטחון לא יבוא על חשבון מעמדן ושילובן של נשים בשירות ביטחון.

לסעיף 26כב המוצע

מוצע לקבוע כי צבא ההגנה לישראל יפעל לאפשר למי שהתגייס לשירות סדיר לפי הוראות פרק ג' המוצע, לשמור על אורח חייו, וזאת מתוך הכרה בערכים הייחודיים של בני המגזר החרדי.

- (3) נתונים בעניינים המפורטים בפסקאות (1) ו-(2) בהשוואה לשנים קודמות;
- (4) השפעת יישומן של הוראות פרק זה על השירות בשירות ביטחון, לרבות בכל הנוגע למעמדן ולשילובן של נשים בשירות ביטחון; דיווח לפי פסקה זו יימסר גם לוועדה לקידום מעמד האישה ולשויון מגדרי של הכנסת;
- (5) מסלולי שירות המותאמים לשירותם של תלמידי ישיבות ובוגרי מוסדות חינוך חרדיים, שנפתחו או שהורחבו.

(ב) ועדת החוץ והביטחון של הכנסת תקיים אחת לשנה דיון בדיווחים שהתקבלו לפי סעיף קטן (א), לשם מעקב על ביצוע ההוראות לפי פרק זה.

3. בסעיף 49ב לחוק העיקרי, בסעיף קטן (ד), בהגדרה "ישיבה", במקום "26ב" יבוא "26ג".
4. בסעיף 149 לחוק העיקרי, אחרי סעיף קטן (א) יבוא:
- "(א1) נוסף על המידע כאמור בסעיף קטן (א), ימסור משרד החינוך למשרד הביטחון ולצבא הגנה לישראל, לפי דרישתם, נתונים שיש בידיו בדבר לימודיהם של המתגייסים לצבא הגנה לישראל או לשירות לאומי-אזרחי במוסד חינוך חרדי כהגדרתו בסעיף 26ב, לפני גיוסם, ובכלל זה בעניין היותם בוגרי מוסד חינוך חרדי כהגדרתם באותו סעיף, לשם בחינת העמידה ביעדים לפי סימן ג' לפרק ג' 1; לשם כך, ימסרו משרד הביטחון וצבא הגנה לישראל למשרד החינוך, לפי דרישתו, את רשימת המתגייסים כאמור; מידע כאמור בסעיף קטן זה יימסר רק לתכלית האמורה ובמידה שנדרש".
5. בתוספת לחוק העיקרי, בכותרת, במקום "תוספת" יבוא "תוספת ראשונה".
6. אחרי התוספת הראשונה לחוק העיקרי יבוא:

ד ב ר י ה ס ב ר

ונתונים על הלימודים בישיבות, לרבות ביקורות שנערכו בישיבות לשם פיקוח על קיום הוראות החוק הנוגעות לתלמידי ישיבה או לישיבות. לנוכח הצורך של משרד הביטחון וצה"ל לקבל מידע לשם מסירת דיווח בדבר מספר המתגייסים מקרב תלמידי הישיבות ובוגרי מוסדות החינוך החרדיים, מוצע להוסיף לנתונים שעל משרד החינוך להעביר על פי נוסח הסעיף הקיים, נתונים שיש בידי משרד החינוך בעניין לימודיהם של המתגייסים לצה"ל או לשירות הלאומי-אזרחי במוסדות לימוד חרדיים לפני גיוסם, ובכלל זה בעניין היותם של המתגייסים בוגרי מוסד חינוך חרדי, כהגדרת מונח זה בסעיף 26ב לחוק.

כאמור יימסר גם לוועדה לקידום מעמד האישה ולשויון מגדרי של הכנסת.

עוד מוצע לקבוע כי ועדת החוץ והביטחון של הכנסת תקיים אחת לשנה דיון בדיווחים שהתקבלו לפי סעיף זה לשם מעקב על ביצוע הוראות פרק ג' המוצע.

סעיף 3 מוצע לתקן בתיקון טכני את סעיף 49ב לחוק, כדי להתאימו לשינויים המוצעים בתיקון זה.

סעיף 4 סעיף 149 לחוק קובע חובת מסירת מידע ממשרד החינוך למשרד הביטחון ולצה"ל לעניין נתונים בדבר נוכחותם של תלמידי ישיבות בישיבות

”תוספת שנייה

(סעיפים 26 ו-26ט)

יעדי הגיוס השנתיים לשירות סדיר ולשירות לאומי-אזרחי

בתוספת זו, ”שיעור הגידול באוכלוסייה החרדית” – כמשמעותו בסעיף 26זיד(א).

טור א' שנת גיוס	טור ב' יעד גיוס שנתי לשירות סדיר	טור ג' יעד גיוס שנתי לשירות לאומי-אזרחי	טור ד' יעד גיוס שנתי כולל
2021	1,566	557	2,123
2022	1,691	602	2,293
2023	1,827	650	2,477
2024	1,973	702	2,675
2025	2,131	758	2,889
2026	2,365	842	3,207
2027	2,625	934	3,559
2028	2,914	1,037	3,951
2029	3,234	1,151	4,385
2030	3,590	1,278	4,868
2031	3,985	1,418	5,403
2032	4,423	1,574	5,997
2033	4,910	1,747	6,657
2034	5,450	1,939	7,389
2035	6,049	2,153	8,202
2036	6,715	2,390	9,105
2037 עד 2046	בכל שנת גיוס, יגדל יעד הגיוס לשירות הסדיר ביחס לשנת הגיוס שלפניה בשיעור הגידול באוכלוסייה החרדית כפי שפורסם לפני תחילת אותה שנת גיוס, בתוספת אחוז אחד	בכל שנת גיוס, יגדל יעד הגיוס לשירות הלאומי-אזרחי ביחס לשנת הגיוס שלפניה בשיעור הגידול באוכלוסייה החרדית כפי שפורסם לפני תחילת אותה שנת גיוס, בתוספת אחוז אחד	מספר השווה לצירוף המספרים שבטור ב' ובטור ג' הנוגעים לשנת הגיוס
2047 ואילך	בכל שנת גיוס, יגדל יעד הגיוס לשירות הסדיר ביחס לשנת הגיוס שלפניה בשיעור הגידול באוכלוסייה החרדית כפי שפורסם לפני תחילת אותה שנת גיוס	בכל שנת גיוס, יגדל יעד הגיוס לשירות הלאומי-אזרחי ביחס לשנת הגיוס שלפניה בשיעור הגידול באוכלוסייה החרדית כפי שפורסם לפני תחילת אותה שנת גיוס	מספר השווה לצירוף המספרים שבטור ב' ובטור ג' הנוגעים לשנת הגיוס

תוספת שלישית

(סעיף 26טז(ג))

שיעור המתגייסים בפועל מקרב תלמידי ישיבה לצורך החרגת ישיבה
מהפחתת התמיכה

שנת גיוס	טור א'	טור ב'	שיעור המתגייסים בפועל
2019			15%
2020			15%
2021			15%
2022			15%
2023			15%
2024			15%
2025			15%
2026			15%
2027			20%
2028			20%
2029			20%
2030			25%
2031			25%
2032			25%
2033			30%
2034			30%
2035			30%
2036 ואילך			35%"

7. תיקון חוק שירות לאומי-אזרחי, התשע"ד-2014 –

- (1) בסעיף 1, בהגדרה "שירות לאומי-אזרחי", במקום "למי שהופנה על ידי פוקד לפי הוראות פרק ג' לחוק שירות ביטחון" יבוא "לאוכלוסיית היעד כאמור בסעיף 2";
- (2) במקום סעיף 2 יבוא:

ד ב ר י ה ס ב ר

בפרק ג' בנוסחו הקיים. בשל ביטולו של פרק ג' וקביעת הסדר חדש שאינו מוגבל בתוקפו, ובשל כך שההסדרים בחוק שירות ביטחון ובחוק שירות לאומי-אזרחי שלובים ותלויים זה בזה, יש לבטל בהתאמה את הגבלת תוקפו של חוק שירות לאומי-אזרחי.

וזה נוסחו של סעיף 36 לחוק שירות לאומי-אזרחי שמוצע לבטלו:

סעיפים מוצע לתקן בתיקון עקיף את חוק שירות לאומי-7 ו-8 אזרחי ואת חוק סיוע כלכלי לעידוד לומדי תורה וסטודנטים נזקקים, התשע"ז-2017, ולהתאימם לשינוי המוצע בפרק ג' לחוק. בין השאר, מוצע לבטל את סעיף 36 לחוק שירות לאומי-אזרחי, הקובע את תוקפו של החוק האמור עד ליום י"א בתמוז התשפ"ג (30 ביוני 2023). סעיף 36 האמור נחקק בהתאמה לתוקפו הזמני של ההסדר

⁶ ס"ח התשע"ה, עמ' 380; התשע"ז, עמ' 668.

2. "אוכלוסיית היעד" הרשות תפנה כל אחד מאלה לגוף מפעיל לשם ביצוע שירות לאומי-אזרחי:

(1) מיועד לשירות ביטחון שהסכים לשרת בשירות לאומי-אזרחי ושפוקד אישר את שירותו כאמור לפי הוראות סעיף 26 לחוק שירות ביטחון;

(2) מי ששר הביטחון פטר אותו מחובת שירות סדיר לפי הוראות פרק ג' לחוק שירות ביטחון, ובלבד שטרם מלאו לו 29 שנים והגיש לרשות בקשה לשרת בשירות לאומי-אזרחי⁷;

(3) בסעיף 6(ז)2, במקום "מיועד לשירות ביטחון" יבוא "אדם, לפי הוראות סעיף 2";

(4) בסעיף 23 -

(א) בסעיף קטן (ב) -

(1) במקום הרישה יבוא "המנהל יודיע לפוקד אם התקיימה נסיבה מהנסיבות כמפורט להלן, לגבי מיועד לשירות ביטחון שאושר להציבו בשירות לאומי-אזרחי כאמור בסעיף 2(1), בתוך 7 ימים מיום התקיימות אותה נסיבה";

(2) בפסקה 1(1), במקום "הוא נוכח" יבוא "המנהל נוכח" ובמקום "יבצע מיועד לשירות ביטחון" יבוא "יבצע המיועד לשירות ביטחון";

(3) בפסקאות 2(2) ו-3(3), במקום "של משרת" יבוא "של המיועד לשירות ביטחון";

(ב) בסעיף קטן (ג), המילים "או משרת בשירות לאומי-אזרחי, לפי העניין" - יימחקו, ובמקום "הוראות סעיף 26(ב) או 26(ב)" יבוא "הוראות סעיף 26(ד)";

(5) סעיף 36 - בטל.

8. בחוק סיוע כלכלי לעידוד לומדי תורה וסטודנטים נזקקים, התשע"ז-2017⁷, בסעיף 2, בהגדרה "לומד תורה", בפסקה 1(1), במקום "26" יבוא "26" ובמקום הסיפה החל מהמילים "לפי סעיף 26(א)1" יבוא "לפי סעיפים 26(א)1 או 26(ד)1 (אותו חוק, לפי העניין".

9. (א) ישיבה שהייתה כלולה, ערב תחילתו של חוק זה (בסעיף זה - יום התחילה), ברשימה שגיבש שר הביטחון לפי סעיף 26 כחוק העיקרי, כנוסחו ערב יום התחילה, יראו אותה כישיבה הכלולה ברשימת הישיבות לפי סעיף 26יא לחוק העיקרי, כנוסחו בסעיף 2 לחוק זה.

ד ב ר י ה ס ב ר

(1) מלש"ב שהסכים לכך ושפוקד אישר את שירותו כאמור לפי הוראות סעיף 26 לחוק;

(2) מי שהגיש בקשה לשרת בשירות לאומי-אזרחי לאחר ששר הביטחון פטר אותו מחובת שירות סדיר לפי פרק ג' לחוק, ובלבד שטרם מלאו לו 29 שנים.

סעיף 9 בשל ביטולו של פרק ג' לחוק וקביעת הסדר חלופי לשילובם של תלמידי ישיבות ובוגרי מוסדות חינוך חרדיים בשירות סדיר ובשירות הלאומי-אזרחי, מוצע לקבוע הוראות מעבר המבהירות את היחס

"תוקף"

36. (א) חוק זה יעמוד בתוקף עד יום י"א בתמוז התשפ"ג (30 ביוני 2023) (בסעיף זה - מועד הפקיעה).

(ב) הוראות חוק זה יוסיפו לחול אף לאחר מועד הפקיעה על מי שהחל את שירותו לפי חוק זה לפני מועד הפקיעה ועל הגוף המפעיל שאצלו הוא משרת, עד תום שירותו.

כמו כן מוצע לקבוע בחוק שירות לאומי-אזרחי כי הרשות לשירות אזרחי תפנה לגוף מפעיל לשם ביצוע שירות לאומי-אזרחי, כל אחד מאלה:

⁷ ס"ח התשע"ז, עמ' 320.

(ב) על אף האמור בהגדרה "ישיבה" שבסעיף 26 לחוק העיקרי, כנוסחו בסעיף 2 לחוק זה, ישיבה כאמור בסעיף קטן (א) שאינה מופעלת על ידי עמותה או חברה לתועלת הציבור יראו אותה כישיבה לעניין פרק ג' לחוק העיקרי, כנוסחו בסעיף 2 לחוק זה, עד יום ל' באב התשפ"ב (27 באוגוסט 2022).

(ג) צו דחיית שירות שניתן לפי פרק ג' לחוק העיקרי, כנוסחו ערב יום התחילה, יראו אותו כאילו ניתן לפי סעיף 26 לחוק העיקרי, כנוסחו בסעיף 2 לחוק זה, לכל דבר ועניין, לרבות לעניין סעיף 26 לחוק העיקרי, כנוסחו בסעיף 2 לחוק זה.

(ד) מוסד לימודי חרדי או חלק ממוסד לימודי המיועד לתלמידים חרדים שהיו כלולים בצו שקבע שר הביטחון לפי פסקה (2) להגדרה "בוגר מוסד חינוך חרדי" שבסעיף 26טו(א) לחוק העיקרי כנוסחו ערב יום התחילה, יראו אותו כמוסד חינוך חרדי שנקבע לפי פסקה (2) להגדרה "מוסד חינוך חרדי" שבסעיף 26יב לחוק העיקרי כנוסחו בסעיף 2 לחוק זה.

(ה) השכלה או הכשרה שאישר שר הכלכלה והתעשייה כהכשרה תעסוקתית מיועדת לפי סעיף 26יג לחוק העיקרי כנוסחו ערב יום התחילה, יראו אותן כהכשרה תעסוקתית מיועדת כהגדרתה בסעיף 26ג לחוק העיקרי, כנוסחו בסעיף 2 לחוק זה.

ד ב ר י ה ס ב ר

לתועלת הציבור, פרק זמן להסדרת מעמדן, וזאת עד למועד תום שנת הלימודים הבאה שבמהלכה ייכנס החוק המוצע לתוקף – יום ל' באב התשפ"ב (27 באוגוסט 2022).

נוסף על כך, מוצע לקבוע כי צו דחיית שירות שניתן מכוח פרק ג' לחוק כנוסחו ערב יום התחילה, יראו אותו כאילו ניתן מכוח סעיף 26 לחוק המוצע. יובהר כי הוראה זו מתייחסת הן לצווי דחיית שירות אשר ניתנו מכוח פרק ג' לחוק כנוסחו ערב יום התחילה ועודם בתוקף (ועל כן הם ימשיכו לעמוד בתוקפם), והן לצווי דחיית שירות אשר ניתנו מכוח פרק ג' לחוק המוצע. כך למשל, לעניין סעיף 26 לחוק המוצע, שעניינו מתן פטור בהגעה לגיל הפטור לאחר סיום תקופות דחיית השירות, יובאו בחשבון גם תקופות דחיית שירות מכוח צווי דחיית שירות שניתנו לפי ההסדר הקודם.

עוד מוצע כי מוסד לימודי חרדי או חלק ממוסד לימודי המיועד לתלמידים חרדים, שהיו כלולים בצו שקבע שר הביטחון לפי סעיף 26טו(א) לחוק כנוסחו ערב יום התחילה, יראו אותו כמוסד חינוך חרדי שנקבע לפי פסקה (2) להגדרה "מוסד חינוך חרדי" שבסעיף 26יב לחוק המוצע.

כמו כן מוצע לקבוע כי מסלולי לימוד שאישר שר הכלכלה והתעשייה כהכשרה תעסוקתית מיועדת לפי סעיף 26יג לחוק כנוסחו ערב יום התחילה, יראו אותם כהכשרה תעסוקתית מיועדת לפי סעיף 26ג לחוק המוצע.

שבין הוראות ההסדר שמוצע לבטלו לבין הוראות פרק ג' המוצע, כמפורט להלן:

מכוח פרק ג' לחוק כנוסחו הקיים, הותקנו תקנות שירות ביטחון (אמות מידה לגיבוש רשימה של ישיבות), התשע"ח-2017 (להלן – תקנות אמות המידה), ותקנות שירות ביטחון (תנאים נוספים לדחיית שירות לתלמידי ישיבות והוראות שונות), התשע"ח-2017. כמו כן, בהתאם להוראות סעיף 26כד לחוק כנוסחו ערב יום התחילה ולתקנות אמות המידה, נקבעה על ידי שר הביטחון רשימת ישיבות. הוראות פרק ג' המוצעות יחליפו את הוראות פרק ג' שבוטל על ידי בית המשפט העליון, וזאת עובר למועד תחילת בטלותן – יום ד' בשבט התשפ"ב (6 בינואר 2022), ולפיכך התקנות האמורות וכן רשימת הישיבות שנקבעה כאמור יעמדו בתוקפן גם לאחר כניסת החוק המוצע לתוקף, בהתאם לסעיף 23 לחוק הפרשנות, התשמ"א-1981. מוצע להבהיר בהוראת מעבר כי ישיבה שהייתה כלולה, ערב תחילתו של החוק המוצע ברשימה שגיבש שר הביטחון לפי סעיף 26כד לחוק, כנוסחו ערב יום התחילה, יראו אותה כישיבה הכלולה ברשימת הישיבות לפי סעיף 26יא לחוק המוצע, כנוסחו בסעיף 2 לחוק זה.

כמו כן, הואיל ובמסגרת חוק זה מוצע לתקן את ההגדרה "ישיבה" בפרק ג' כך שהיא תחול רק לגבי ישיבות המופעלות על ידי עמותות וחברות לתועלת הציבור, מוצע לקבוע הוראת מעבר שתאפשר לישיבות שנכללו ברשימת הישיבות בהתאם להוראות פרק ג' הקיים והתקנות האמורות, ואשר לא היו מאגודות כעמותה או כחברה

נספח לדברי הסבר

וזה נוסחו של פרק ג'1 לחוק שמוצע לבטלו:

"פרק ג'1: שילוב בוגרי ישיבות ומוסדות חינוך חרדיים

סימן א': פרשנות ותחולה

הגדרות – פרק ג'1

26ב. בפרק זה –

"חוק שירות לאומי-אזרחי" – חוק שירות לאומי-אזרחי, התשע"ד-2014;

"יום התחילה" – י"ח באדר ב' התשע"ד (20 במרס 2014);

"ישיבה" – ישיבה או כולל שמתקיימים בהם לימודים תורניים והכלולים ברשימה שגיבש לעניין זה שר הביטחון לפי סעיף 26ב;

"שירות לאומי-אזרחי", "שירות אזרחי-ביטחוני" ו"שירות אזרחי-חברתי" – כהגדרתם בחוק שירות לאומי-אזרחי;

"שנת גיוס" – שנה המתחילה ב'1 ביולי והמסתיימת ב'30 ביוני;

"תנאים לדחיית שירות" – התנאים המנויים בסעיף 26ב;

"תקופת ההסתגלות הראשונה" – התקופה שמיום התחילה עד יום ח' בתמוז התש"ף (30 ביוני 2020);

"תקופת ההסתגלות השנייה" – התקופה שמיום ט' בתמוז התש"ף (1 ביולי 2020) עד יום י"א בתמוז התשפ"ג (30 ביוני 2023).

תחולה – פרק ג'1

26ג. (א) הוראות פרק זה יחולו נוכח ההכרה בחשיבות לימוד התורה.

(ב) הוראות פרק זה יחולו כמפורט להלן:

(1) מי שביום התחילה מלאו לו 18 שנים וטרם מלאו לו 22 שנים, יחולו עליו הוראות סעיפים 26ה עד 26ח;

(2) מי שביום התחילה מלאו לו 22 שנים, יחולו עליו הוראות סעיפים 26ו ו'26י;

(3) מי שמלאו לו 18 שנים במהלך תקופת ההסתגלות הראשונה, יחולו עליו הוראות סעיף 26יא;

(4) מי שמלאו לו 18 שנים במהלך תקופת ההסתגלות השנייה, יחולו עליו הוראות סעיף 26יח.

סימן ב': תקופת ההסתגלות הראשונה

תחולה – תקופת ההסתגלות הראשונה

26ד. הוראות סימן זה יחולו בתקופת ההסתגלות הראשונה.

דחיית שירות לתלמיד ישיבה שמלאו לו 18 שנים וטרם מלאו לו 22 שנים

26ה. (א) שר הביטחון, לבקשת מיועד לשירות ביטחון שהוא תלמיד ישיבה וביום התחילה מלאו לו 18 שנים וטרם מלאו לו 22 שנים, רשאי לדחות, בצו, את מועד התייצבותו של המבקש לשירות סדיר, אם מצא כי מתקיימים לגביו התנאים לדחיית שירות, וראה לנכון לעשות כן בהתחשב בצורכי הביטחון ובהיקף הכוחות הסדירים.

(ב) צו דחיית שירות לפי סעיף זה יינתן לתקופה שלא תעלה על שנה.

(ג) שר הביטחון רשאי לחזור ולתת למיועד לשירות ביטחון כאמור בסעיף קטן (א) צו דחיית שירות לפי סעיף זה, עד הגיעו לגיל 24.

(ד) נדחה שירותו של מיועד לשירות ביטחון לפי הוראות סעיף זה, מוזמן לזמן, עד הגיעו לגיל 24, רשאי שר הביטחון לפטור אותו, בצו, מחובת שירות סדיר ויחולו לגביו הוראות סעיף 26ב לעניין שילוב בתעסוקה.

(ה) (בוטל).

ביטול או פקיעת תוקף של צו דחיית שירות

26ו. (א) בוטל צו דחיית שירות שניתן לפי סעיף 26ה בשל אי-עמידה בתנאים לדחיית שירות, יחולו על המיועד לשירות ביטחון הוראות סעיף 13.

(ב) פקע תוקפו של צו דחיית שירות שניתן לפי סעיף 26ה, ולא ביקש המיועד לשירות ביטחון להאריכו, יחולו עליו הוראות סעיף 13 אם טרם מלאו לו 21 שנים, והוראות סעיף 26ז – אם מלאו לו 21 שנים.

קריאה לשירות סדיר או הפניה לשירות לאומי-אזרחי

26ז. (א) מיועד לשירות ביטחון שניתן לו צו דחיית שירות לפי פרק זה, ופקע תוקפו של הצו לאחר שמלאו לו 21 שנים, רשאי פוקד, בצו, לקרוא לו להתייצב לשם בדיקת התאמתו לשרת בשירות ביטחון במקום ובזמן שהפוקד או מי שהוא הסמיך לכך קבע בצו; מי שנקרא להתייצב בצו לפי סעיף קטן זה חייב להתייצב במקום ובזמן שנקבעו בצו כאמור.

(ב) מצא הפוקד כי המיועד לשירות ביטחון מתאים לשרת בשירות ביטחון, רשאי הוא, בצו, לקרוא לו להתייצב, בתוך התקופות הנזכרות בסעיף 20, לשירות סדיר, במקום ובזמן שקבע, בצו, הפוקד או מי שהוא הסמיך לכך, והמיועד לשירות ביטחון חייב להתייצב כאמור.

נספח לדברי הסבר

ושר הביטחון ידחה, בצו, את מועד התייצבותו לשירות סדיר לשם ביצוע השירות האומי-אזרחי.

(ו) בחר המיועד לשירות ביטחון שלא להשתלב בשירות סדיר או בשירות לאומי-אזרחי, רשאי שר הביטחון לפטור אותו, בצו, מחובת שירות סדיר, ויחולו לגביו הוראות סעיף 26 לענין שילוב בתעסוקה.

פטור משירות סדיר למי ששירת בשירות לאומי-אזרחי כאמור בסעיף 26ט

26. (א) מי ששירת בשירות לאומי-אזרחי כאמור בסעיף 26 וניתן לו אישור על השלמת השירות לפי סעיף 12 לחוק שירות לאומי-אזרחי, יפטור אותו שר הביטחון, בצו, מחובת שירות סדיר.

(ב) הופסק השירות האומי-אזרחי של מיועד לשירות ביטחון לפי הוראות סעיף 23 לחוק שירות לאומי-אזרחי, רשאי הפוקד, בצו, לקרוא לו להתייצב לשירות סדיר, ויחולו הוראות סעיף 26(ב).

הוראות לענין מי שמלאו לו 18 שנים במהלך תקופת ההסתגלות הראשונה

26. (א) שר הביטחון, לבקשת מיועד לשירות ביטחון שהוא תלמיד ישיבה שימלאו לו 18 שנים במהלך תקופת ההסתגלות הראשונה, רשאי לדחות, בצו, את מועד התייצבותו של המבקש לשירות סדיר, אם מצא כי מתקיימים לגביו התנאים לדחיית שירות, וראה לנכון לעשות כן בהתחשב בצורכי הביטחון ובהיקף הכוחות הסדירים.

(ב) צו דחיית שירות לפי סעיף זה יינתן לתקופה שלא תעלה על שנה.

(ג) שר הביטחון רשאי במהלך תקופת ההסתגלות הראשונה לחזור ולתת למיועד לשירות ביטחון כאמור בסעיף קטן (א) צו דחיית שירות לפי סעיף זה, עד הגיעו לגיל 24.

(ד) על מיועד לשירות ביטחון שמועד התייצבותו לשירות סדיר נדחה לפי סעיף זה, יחולו הוראות אלה:

(1) מלאו לו 24 שנים במהלך תקופת ההסתגלות הראשונה – רשאי שר הביטחון לפטור אותו בהגיעו לגיל האמור, בצו, מחובת שירות סדיר, ויחולו לגביו הוראות סעיף 26 לענין שילוב בתעסוקה;

(2) לא מלאו לו 24 שנים עד תום תקופת ההסתגלות הראשונה – יחולו עליו, בתום תקופת הצו האחרון לדחיית שירות שניתן לפי סעיף זה, הוראות סימן ה'.

(ה) בוטל צו דחיית שירות שניתן לפי סעיף זה או פקע תוקפו, יחולו הוראות סעיף 26.

(ג) על אף הוראות סעיף קטן (ב) הפוקד רשאי, לאחר שבחן את כל אפשרויות הצבתו בשירות סדיר של המיועד לשירות ביטחון, להפנותו לשירות לאומי-אזרחי.

(ד) הסכים המיועד לשירות ביטחון להפנייתו לשירות לאומי-אזרחי, ידחה שר הביטחון, בצו, את מועד התייצבותו לשירות סדיר לצורך ביצוע השירות האומי-אזרחי; לא הסכים המיועד לשירות ביטחון להפנייתו כאמור, רשאי הפוקד, בצו, לקרוא לו להתייצב לשירות סדיר ויחולו הוראות סעיף קטן (ב).

פטור משירות סדיר למי ששירת בשירות לאומי-אזרחי כאמור בסעיף 26ט

26. (א) מי ששירת בשירות לאומי-אזרחי כאמור בסעיף 26 וניתן לו אישור על השלמת השירות לפי סעיף 12 לחוק שירות לאומי-אזרחי, יפטור אותו שר הביטחון, בצו, מחובת שירות סדיר.

(ב) הופסק השירות האומי-אזרחי של מיועד לשירות ביטחון לפי הוראות סעיף 23 לחוק שירות לאומי-אזרחי, רשאי הפוקד, בצו, לקרוא לו להתייצב לשירות סדיר, ויחולו הוראות סעיף 26(ב).

הוראות לענין מי שמלאו לו 22 שנים

26. (א) מיועד לשירות ביטחון שניתן לו צו דחיית שירות לפי חוק דחיית שירות לתלמידי ישיבות שתורתם אומנותם, התשס"ב-2002, והצו עמד בתוקפו ביום הפקיעה של החוק האמור בי"ג באב התשע"ב (1 באוגוסט 2012), וביום התחילה מלאו לו 22 שנים, רשאי הפוקד, בצו, לקרוא לו להתייצב לשם בחינת שילובו בשירות סדיר או בשירות לאומי-אזרחי, במקום ובזמן שהפוקד או מי שהוא הסמיך לכך קבע בצו; מי שנקרא להתייצב בצו לפי סעיף קטן זה, חייב להתייצב במקום ובזמן שנקבעו בצו כאמור.

(ב) בחר המיועד לשירות ביטחון להשתלב בשירות סדיר, רשאי הפוקד או מי שהוא הסמיך לכך, בצו, לקרוא לו להתייצב במקום ובזמן שקבע בצו, לשם בדיקת התאמתו לשרת בשירות ביטחון, והוא חייב להתייצב במקום ובזמן שנקבעו בצו כאמור.

(ג) מצא הפוקד כי המיועד לשירות ביטחון מתאים לשרת בשירות ביטחון, רשאי הוא, בצו, לקרוא לו להתייצב, בתוך תקופת הקריאה להתייצבות הנזכרות בסעיף 20, לשירות סדיר, במקום ובזמן שקבע, בצו, הפוקד או מי שהוא הסמיך לכך, והוא חייב להתייצב במקום ובזמן שנקבעו בצו כאמור.

(ד) מצא הפוקד כי מיועד לשירות ביטחון שבחר לשרת בשירות סדיר אינו מתאים לשרת בשירות ביטחון, לאחר שבחן את כל אפשרויות הצבתו של המיועד לשירות ביטחון בשירות סדיר, רשאי הוא, בצו, לקרוא לו להתייצב לשם בחינת שילובו בשירות לאומי-אזרחי.

(ה) בחר המיועד לשירות ביטחון להשתלב בשירות לאומי-אזרחי, יפנה אותו הפוקד לשירות לאומי-אזרחי,

נספח לדברי הסבר

סימן ג': שילוב בתעסוקה

שילוב בתעסוקה

26. (א) לשם קידום שילובם של בוגרי הישיבות בתעסוקה, רשאי עובד משרד הכלכלה ששר הכלכלה הסמיכו לכך לקבל מפקד או מאדם מטעמו מידע שיש בידי לגבי מי ששר הביטחון פטר אותו מחובת שירות סדיר לפי סעיף 26ה(ד) או 26טו(ו) (בסעיף זה – מקבל פטור); מידע כאמור יימסר למטרת פנייה של משרד הכלכלה או של מפעיל למקבל הפטור, ובלבד שלא יועבר למפעיל מספר הזהות של מקבל הפטור; עובד משרד הכלכלה יבקש מפקד מידע לפי פסקה זו רק לתכלית האמורה ובמידה שנדרש.

(ב) מידע יועבר לפי הוראות סעיף קטן (א) באופן מאובטח בהתאם לנהלים שייקבעו במשרד הכלכלה.

(ג) מקבל פטור שמידע לגביו הועבר לפי הוראות סעיף קטן (א), זכאי לדרוש שהמידע האמור יימחק ולא יישמר; דרש מקבל פטור כאמור, ימחק עובד משרד הכלכלה או המפעיל את המידע.

(ד) לא יגלה אדם מידע שהגיע אליו לפי סעיף קטן (א) ולא יעשה בו כל שימוש אלא לתכלית האמורה באותו סעיף קטן.

(ה) בסעיף זה –

”מידע” – מספר זהות, שם פרטי ושם משפחה, מען למשלוח דואר ומספר טלפון קווי ונייד;

”מפעיל” – מי שמפעיל או מקיים מטעם משרד הכלכלה מרכז תעסוקה או פעילות להכוונה תעסוקתית.

הכשרה תעסוקתית מיועדת

26. על אף האמור בסעיף 26כג, בתקופה שבה מיועד לשירות ביטחון שניתן לו צו דחייית שירות לפי פרק זה נמצא בהכשרה תעסוקתית מיועדת, יופחת מהיקף השעות כאמור בסעיף 26כג(א)(1), מספר השעות שבהן הוא נמצא בהכשרה תעסוקתית מיועדת, ולכל היותר 15 שעות בשבוע; בסעיף זה –

”הכשרה תעסוקתית מיועדת” – השכלה או הכשרה שאישר שר הכלכלה, המיועדת לקידום שילובם המקצועי בתעסוקה של תלמידי ישיבה ששירותם נדחה לפי הוראות פרק זה, לרבות פעילות הכוונה מקצועית;

”השכלה” – לימודי תכנית היסוד כמשמעותה בחוק חינוך ממלכתי, התשי”ג-1953, כולה או חלקה, או השכלה אחרת שאישר שר הכלכלה על פי אמות מידה שקבע בשים לב לצורכי הצבא, ובלבד שהלימודים אינם לקראת תואר מוכר כמשמעותו בחוק המועצה להשכלה גבוהה, התשי”ח-1958.

דיווח לכנסת – שילוב בתעסוקה

26. שר הכלכלה ידווח לוועדת הכלכלה של הכנסת, אחת לשנה, על השפעות יישום הוראות סימן זה על שילוב בוגרי ישיבות בתעסוקה.

סימן ד': יעדי גיוס

יעדי גיוס בתקופת ההסתגלות הראשונה ובתקופת ההסתגלות השנייה

26טו. (א) בסימן זה –

”בוגר מוסד חינוך חרדי” – מי שלמד בין גיל 14 לגיל 18, שנתיים לפחות, במוסד חינוך שהוא אחד מאלה:

(1) מוסד חינוך תרבותי ייחודי, כהגדרתו בחוק מוסדות תרבותיים ייחודיים, התשס”ח-2008, המיועד לקבוצת האוכלוסייה המפורטת בפסקה (1) להגדרה ”קבוצה תרבותית ייחודית” בחוק האמור;

(2) מוסד לימודי חרדי או חלק ממוסד לימודי המיועד לתלמידים חרדים, שקבע, בצו, שר הביטחון, בהתייעצות עם שר החינוך או עם שר הכלכלה, לפי העניין, ובאישור ועדת החוץ והביטחון של הכנסת;

”מתגייס בפועל” – מי שהחל לשרת בשירות סדיר או בשירות לאומי-אזרחי, בשנת גיוס מסוימת;

”הצוות” – הצוות הבין-משרדי שהוקם לפי הוראות סעיף 26טו.

(ב) הממשלה תפעל, בתקופת ההסתגלות הראשונה ובתקופת ההסתגלות השנייה, להגדלה הדרגתית של מספר המתגייסים בפועל לשירות סדיר ולשירות לאומי-אזרחי (בסעיף זה – גיוס לשירות) מקרב תלמידי הישיבות ובוגרי מוסדות החינוך החרדים.

(ג) לשם הגדלה הדרגתית של מספר המתגייסים, תחליט הממשלה, בין השאר, על יעדים שנתיים של גיוס לשירות, בתקופת ההסתגלות הראשונה ובתקופת ההסתגלות השנייה, ועל אופן השגתם; היעדים השנתיים יכללו –

(1) יעד שנתי לגיוס לשירות סדיר שייקבע בשים לב להמצאת שר הביטחון;

(2) יעד שנתי לגיוס לשירות לאומי-אזרחי, בחלוקה לשירות אזרחי-ביטחוני ושירות אזרחי-חברתי שייקבע בשים לב להמצאת השר הממונה על חוק שירות לאומי-אזרחי (בפרק זה – השר הממונה);

נספח לדברי הסבר

החלטה, בהסכמת השר הממונה, בהתאם לתכנית שהוגשה לו כאמור ויביאה לאישור הממשלה לא יאוחר מ-40 ימים מיום שהוגשה לו התכנית; לא הגיע שר הביטחון להסכמה עם השר הממונה בעניין הצעת ההחלטה כאמור, בתוך 30 ימים מיום שהוגשה לו התכנית, יגיש שר הביטחון את הצעת ההחלטה לממשלה ויביא בדברי ההסבר להצעה את עמדת השר הממונה.

(ג) ישישה חודשים לפני תום תקופת ההסתגלות הראשונה, ישלים הצוות את גיבושה של תכנית רב-שנתית לתקופת ההסתגלות השנייה; על התכנית הרב-שנתית כאמור יחולו הוראות סעיף קטן (א), בשינויים המחוייבים, והיא תגובש בהתחשב, בין השאר, במידת העמידה ביעדי הגיוס בתקופת ההסתגלות הראשונה וביעילותם של האמצעים שנקטו בהתאם לתכנית הרב-שנתית שגובשה לפי סעיף קטן (א).

(ד) הצוות יגיש את התכנית כאמור בסעיף קטן (ג) לשר הביטחון ולשר הממונה, לא יאוחר משישה חודשים לפני תום תקופת ההסתגלות הראשונה; שר הביטחון יגיש הצעת החלטה, בהסכמת השר הממונה, בהתאם לתכנית מ-40 ימים מיום שהוגשה לו התכנית; לא הגיע שר הביטחון להסכמה עם השר הממונה בעניין הצעת ההחלטה כאמור, בתוך 30 ימים מיום שהוגשה לו התכנית, יגיש שר הביטחון את הצעת ההחלטה לממשלה ויביא בדברי ההסבר להצעה את עמדת השר הממונה.

(ה) הצוות יערוך מעקב מתמיד אחר יישום החלטות הממשלה שהתקבלו לפי סעיף 26טו(ג) במהלך תקופת ההסתגלות הראשונה ותקופת ההסתגלות השנייה.

(ו) הצוות ידווח לשר הביטחון ולשר הממונה, אחת לשנה, על ביצוע הוראות סעיף זה ובכלל זה על אמצעי המעקב שנקטו.

הודעות בדבר מספר המתגייסים לשירות סדיר והמשרתים בשירות לאומי-אזרחי

26טו. (א) שר הביטחון יודיע לממשלה בתום כל שנת גיוס על מספר המתגייסים לשירות סדיר מקרב תלמידי הישיבות ובוגרי מוסדות החינוך החרדיים באותה שנת גיוס, ויפרסם על כך הודעה ברשומות לא יאוחר מ-5 ביולי.

(ב) השר הממונה יודיע לממשלה בתום כל שנת גיוס על מספר המשרתים בשירות לאומי-אזרחי שהחלו לשרת באותה שנת גיוס, ויפרסם על כך הודעה ברשומות לא יאוחר מ-5 ביולי.

(ג) בלי לגרוע מהוראות סעיפים קטנים (א) ו-(ב), עד 5 בינואר בכל שנה תימסר לממשלה הודעה כמפורט להלן, והממשלה תפרסם על כך הודעה ברשומות לא יאוחר מ-15 בינואר:

(1) הודעת שר הביטחון על מספר המתגייסים לשירות סדיר, לפי פרק זה, בששת החודשים הראשונים של שנת הגיוס;

(3) יעד שנתי מצטבר, הכולל את היעדים השנתיים המפורטים בפסקאות (1) ו-(2) (בסעיף זה – יעד שנתי כולל).

(1ג) בקביעת אופן השגתם של היעדים השנתיים כאמור בסעיף קטן (ג), תיתן הממשלה את דעתה לתכניות הרב-שנתיות שגיבש הצוות לפי סעיף 26טו.

(ד) בקביעת יעדי הגיוס תיתן הממשלה את דעתה גם למספר המיועדים לשירות ביטחון שניתן להם צו דחיית שירות לפי סעיף 26כב(ב) עד הגיעם לגיל 26, ולמספר יוצאי הצבא שניתן להם פטור לפי סעיף 26ה(ד) או 26טו(ו).

(ה) יעדי הגיוס יעלו מדי שנת גיוס, ובלבד שהיעד השנתי הכולל לשנת הגיוס שתחילתה בחודש יולי 2013, לא יפחת מ-3,500 מתגייסים לשירות.

(ו) עלה על 1,000, בשנת גיוס מסוימת, מספר המתגייסים לשירות סדיר עד גיל 20 כלוחמים, יראו, לעניין יעדי הגיוס, כל שני מתגייסים נוספים עד גיל 20 כלוחמים, כשלושה; לעניין זה, "לוחם" – כהגדרתו בפקודות הצבא.

הקמת צוות בין-משרדי לקידום עמידה ביעדי הגיוס

26טו.1. הממשלה תקים, בתוך 30 ימים מיום תחילתו של חוק שירות ביטחון (תיקון מס' 21), התשע"ו-2015 (בפרק זה – תיקון מס' 21), צוות בין-משרדי, בראשות המנהל הכללי של משרד הביטחון, שחבריו יהיו:

(1) ראש המועצה הלאומית לכלכלה הפועלת לפי החלטת הממשלה מספר 430 מיום י"ז באלול התשס"ו (10 בספטמבר 2006);

(2) הממונה על התקציבים במשרד האוצר;

(3) המנהל הכללי של משרד הכלכלה;

(4) המנהל הכללי של משרד החינוך;

(5) המנהל הכללי של הרשות לשירות לאומי-אזרחי;

(6) נציג בכיר מטעם ראש המטה הכללי של צבא ההגנה לישראל;

(7) נציג היועץ המשפטי לממשלה.

תפקידי הצוות

26טו.2. (א) הצוות יגבש תכנית רב-שנתית לתקופת ההסתגלות הראשונה הכוללת אמצעים שיקדמו את העמידה ביעדי הגיוס לשירות סדיר ולשירות לאומי-אזרחי שנקבעו לפי סעיף 26טו; לשם כך רשאי הצוות, בין השאר להציע תיקוני חקיקה ולהמליץ על שימוש בתכניות קיימות שהן בתחומי האחריות של משרד הממשלה, לרבות תכניות המעוגנות בהחלטות הממשלה, בהוראות תקנות כספים ומשק (תכ"מ) של החשב הכללי במשרד האוצר ובמבחני תמיכות.

(ב) הצוות יגיש את התכנית כאמור בסעיף קטן (א), לשר הביטחון ולשר הממונה, לא יאוחר מתום 120 ימים מיום תחילתו של תיקון מס' 21; שר הביטחון יגבש הצעת

נספח לדברי הסבר

הוראות לעניין עמידה ביעדי גיוס

26כב. (א) הושגו יעדי הגיוס שעליהם החליטה הממשלה בשנת גיוס מסוימת החל משנת הגיוס שתחילתה בחודש יולי 2019, רשאי שר הביטחון להמשיך ולדחות, בצו, את מועד התייצבותו לשירות סדיר של מיועד לשירות ביטחון שמתקיים בו האמור בסעיף 26יט רישא, באותה שנת גיוס, עד הגיעו לגיל 26, אף אם לא הושגו יעדי הגיוס בשנות הגיוס שלאחר אותה שנת גיוס והכולל במהלך תקופת ההסתגלות השנייה.

(ב) מיועד לשירות ביטחון שהוא תלמיד ישיבה ששירותו נדחה לפי סעיף קטן (א), עד הגיעו לגיל 26, רשאי שר הביטחון לפטור אותו, בצו, מחובת שירות סדיר.

(ג) (1) בוטל צו דחיית שירות שניתן לפי סעיף זה בשל אי-עמידה בתנאים לדחיית שירות, יחולו על המיועד לשירות ביטחון הוראות סעיף 13.

(2) פקע תוקפו של צו דחיית שירות שניתן לפי סעיף זה, ולא ביקש המיועד לשירות ביטחון להאריכו, יחולו עליו הוראות סעיף 26.

הוראות לעניין אי-עמידה ביעדי גיוס

26כבא. (א) לא הושג יעד גיוס שנתי שעליו החליטה הממשלה בשנת גיוס מסוימת, החל משנת הגיוס שתחילתה בחודש יולי 2019, לא יחולו הוראות סעיף 26 מתחילת אותה שנת גיוס ואילך.

(ב) מי שמתקיים בו האמור בסעיף 26יט רישא באותה שנת גיוס ואילך יחולו עליו הוראות סעיף 26(2).

(ג) על אף האמור בסעיף קטן (א), הוראות סעיף 26 ימשיכו לחול על מי שמתקיים בו האמור בסעיף 26יט רישא בשנים שקדמו לאותה שנת גיוס וניתן לו צו דחיית שירות לפי סעיף 26ב.

(ד) על אף האמור בסעיף קטן (א), לא יפעיל הפוקד את סמכויותיו לפי סעיף 26 עד ליום 1 בינואר שלאחר תום שנת הגיוס שבה לא הושג יעד שנתי אלא לגבי מי שבאותה תקופה פקע תוקפו של צו דחיית שירות שניתן לו ולא ביקש להאריכו; התקופה האמורה בסעיף קטן זה לא תבוא במניין החודשים לפי סעיף 20(ב).

סמכויות שר הביטחון באין עמידה ביעדים

26כבב. (א) על אף הוראות סעיף 26כבא, לבקשת מיועד לשירות ביטחון שהוא תלמיד ישיבה שאינה ישיבה גבוהה ציונית, שפוקד רשאי לקרוא לו להתייצב לפי סעיף 26, רשאי שר הביטחון לדחות, בצו, את מועד התייצבותו לשירות סדיר, אם מצא כי מתקיימים לגבי התנאים לדחיית שירות וראה לנכון לעשות כן בהתחשב בצורכי הביטחון ובהיקף הכוחות הסדירים.

(ב) צו דחיית שירות לפי סעיף זה יינתן לתקופה שלא תעלה על שנה.

(2) הודעת השר הממונה על מספר המשרתים בשירות לאומי-אזרחי בשנת החודשים הראשונים של שנת הגיוס.

סימן ה': תקופת ההסתגלות השנייה

תחולה – תקופת ההסתגלות השנייה

26זי. הוראות סימן זה יחולו בתקופת ההסתגלות השנייה.

דחיית שירות למיועד לשירות ביטחון שהוא תלמיד ישיבה 26יח. (א) שר הביטחון, לבקשת מיועד לשירות ביטחון שהוא תלמיד ישיבה, רשאי לדחות, בצו, את מועד התייצבותו של המבקש לשירות סדיר, אם מצא כי מתקיימים לגבי התנאים לדחיית שירות, וראה לנכון לעשות כן בהתחשב בצורכי הביטחון ובהיקף הכוחות הסדירים.

(ב) צו דחיית שירות לפי סעיף זה יינתן לתקופה שלא תעלה על שנה.

(ג) שר הביטחון רשאי במהלך תקופת ההסתגלות השנייה לחזור ולתת למיועד לשירות ביטחון כאמור בסעיף קטן (א) צו דחיית שירות לפי סעיף זה, עד הגיעו לגיל 21.

(ד) מלאו למיועד לשירות ביטחון 21 שנים במהלך שנת גיוס וביקש המיועד לשירות ביטחון לדחות את התייצבותו לשירות סדיר, רשאי שר הביטחון לדחות את מועד התייצבותו של המבקש עד תום שנת הגיוס, בכפוף להוראות סעיף קטן (א); לא ביקש המיועד לשירות ביטחון לדחות את מועד התייצבותו כאמור, יחולו עליו הוראות סעיף 26.

(ה) בוטל צו דחיית שירות לפי סעיף זה בשל אי-עמידה בתנאים לדחיית השירות או פקע תוקפו של צו דחיית שירות לפי סעיף זה ולא ביקש מיועד לשירות ביטחון להאריכו, יחולו על המיועד לשירות ביטחון הוראות סעיף 13.

תחולת סעיפים בשום לב לעמידה ביעדי גיוס

26יט. מיועד לשירות ביטחון ששירותו נדחה בתקופת ההסתגלות הראשונה בצו לפי סעיף 26יא וחלות עליו הוראות סעיף קטן (ד)2 של הסעיף האמור, בין שניתן לגבי צו דחיית שירות נוסף לפי סעיף 26יח ובין שלא ניתן, ומלאו לו 21 שנים, יחולו עליו בשנת הגיוס שלאחר תום תקופת הצו האחרון לדחיית שירות שניתן לפי הסעיפים האמורים, הוראות אלה:

(1) הושגו יעדי גיוס באותה שנת גיוס – יחולו עליו הוראות סעיף 26ב;

(2) לא הושגו יעדי גיוס באותה שנת גיוס – יחולו עליו הוראות סעיף 26 לעניין קריאה לשירות סדיר או הפניה לשירות לאומי-אזרחי, בכפוף להוראות סעיף 26כב(ד) לגבי מועד הפעלת סמכויותיו של הפוקד.

נספח לדברי הסבר

כי מתקיים במיועד לשירות ביטחון התנאי שבפסקה (1) והתחייב כי אם יחדל להתקיים במיועד לשירות ביטחון התנאי האמור, יודיע על כך לפוקד בתוך 21 ימים;

(6) תנאים מוקדמים נוספים שקבע שר הביטחון, באישור ועדת החוץ והביטחון של הכנסת.

(ב) ביקש מיועד לשירות ביטחון לחזור ולקבל צו דחיית שירות לפי פרק זה, יצרף מחדש לכל בקשה כאמור תצהירים והתחייבות כאמור בסעיף קטן (א)(4) ו-(5).

רשימת הישיבות

26כד. (א) שר הביטחון יגבש את רשימת הישיבות לענין פרק זה, בהתאם לאמות מידה שיקבע בתקנות; החלטת שר הביטחון בדבר הכללת ישיבה ברשימה תיעשה בהתחשב בהמלצת ועד הישיבות בארץ ישראל; אין בהוראות סעיף קטן זה כדי למנוע מישיבה לפנות לשר הביטחון בבקשה להיכלל ברשימת הישיבות.

(ב) רשימת הישיבות תפורסם באתר האינטרנט של אגף כוח אדם בצבא ההגנה לישראל ותופקד לעיון הציבור הפוקד את לשכות הגיוס האזוריות.

(ג) שר הביטחון רשאי להסיר ישיבה מרשימת הישיבות, לאחר שנתן לראש הישיבה הזדמנות לטעון את טענותיו לפניו, אם מצא כי התקיים אחד מאלה:

(1) שיעור מסוים מקרב תלמידי הישיבה שהם מיועדים לשירות ביטחון, אינו מתייצב לרישום ולבדיקה רפואית לפי סעיפים 3 ו-5; שר הביטחון יקבע את השיעור האמור;

(2) ראש הישיבה אינו ממלא את חובותיו בהתאם להוראות סעיף 26כג(א)(5);

(3) חדל להתקיים בישיבה אחד מהתנאים בהתאם לאמות המידה שקבע שר הביטחון כאמור בסעיף קטן (א);

(4) התקיימו נסיבות אחרות המצדיקות, לדעת שר הביטחון, את הסרתה מהרשימה.

(ד) שר הביטחון יקבע בתקנות הוראות לענין תלמידי ישיבה שהוסרה מרשימת הישיבות ושעומדים בתנאים לדחיית שירות.

מניעת פגיעה במעמדה של יוצא צבא אישה

26כד. לא ייפגע מעמדה ושלילובה של יוצא צבא אישה בשירות ביטחון בשל שירותם של בוגרי ישיבות ומוסדות חינוך חרדיים בשירות ביטחון לפי פרק זה.

שמירה על אורח חיים

26כד. צבא ההגנה לישראל יפעל לאפשר שמירה על אורח חייו של מי שהתגייס לשירות סדיר לפי פרק זה.

(ג) שר הביטחון רשאי במהלך תקופת ההסתגלות השנייה לחזור ולתת למיועד לשירות ביטחון כאמור בסעיף קטן (א) צו דחיית שירות לפי סעיף זה, עד הגיעו לגיל 26.

(ד) שר הביטחון יחליט על מספר המיועדים לשירות ביטחון שיינתן להם צו דחיית שירות לפי סעיף זה בכל שנת גיוס, בשים לב ליעד השנתי הכולל לגיוס שקבעה הממשלה לפי סעיף 26טו.

(ה) (בוטל).

(ו) נדחה שירותו של מיועד לשירות ביטחון שהוא תלמיד ישיבה לפי הוראות סעיף זה, מומן לזמן, עד הגיעו לגיל 26, רשאי שר הביטחון לפטור אותו, בצו, מחובת שירות סדיר.

(ז) פקע תוקפו של צו דחיית שירות שניתן לפי סעיף זה בטרם הגיע המיועד לשירות ביטחון לגיל 26, ולא הוארך, יחולו על המיועד לשירות ביטחון הוראות סעיף 26, ואם בוטל צו דחיית השירות בשל אי-עמידה בתנאים לדחיית שירות – יחולו הוראות סעיף 13.

סימן ו': הוראות כלליות לענין דחיית שירות

תנאים לדחיית שירות

26כג. (א) לא יינתן צו דחיית שירות לפי פרק זה אלא למיועד לשירות ביטחון שהוא תלמיד ישיבה שמתקיימים בו כל אלה:

(1) הוא לומד בישיבה לימודים תורניים, באופן סדיר בהיקף שלא יפחת מ-45 שעות בשבוע, ובכולל – 40 שעות בשבוע, למעט בתקופות חופשה שקבע שר הביטחון;

(2) הוא לא עוסק בכל עיסוק נוסף על לימודיו בישיבה; ואולם בתקופת ההסתגלות הראשונה, ובתקופת ההסתגלות השנייה – לגבי מי שסעיף 26כז חל עליו, רשאי תלמיד ישיבה נשוי שמלאו לו 22 שנים, לעסוק בעיסוק נוסף על לימודיו בישיבה, ובלבד שלא יעסוק בעיסוק כאמור בשעות הלימודים בישיבה כאמור בפסקה (1); בפסקה זו, "עיסוק" – עבודה שמקובל לקבל בעבורה שכר, בין שהיא נעשית בשכר ובין שנעשית שלא בשכר, למעט הכשרה תעסוקתית מיועדת כהגדרתה בסעיף 26יג, ולרבות כל עיסוק אחר שקבע שר הביטחון;

(3) הוא קיים את חובותיו לפי חוק זה, ובכלל זה התייצב לרישום ולבדיקה רפואית לפי סעיפים 3 ו-5;

(4) הוא הצהיר, בתצהיר בכתב שניתן לפי סעיף 15 לפקודת הראיות, כי מתקיימים בו התנאים שבפסקאות (1) עד (3);

(5) ראש הישיבה שבה הוא לומד אישר, בתצהיר בכתב שניתן לפי סעיף 15 לפקודת הראיות,

נספח לדברי הסבר

תקנות – פרק ג'1

26כז. שר הביטחון, באישור ועדת החוץ והביטחון של הכנסת, רשאי להתקין תקנות לביצוע הוראות פרק זה, ובכלל זה תקנות בעניינים אלה:

- (1) הדרכים והמועדים להגשת בקשות לפי פרק זה;
- (2) תנאים מוקדמים להגשת בקשות לפי פרק זה;
- (3) (נמחקה);
- (4) התנאים והכללים להכללה ברשימת הישיבות לפי סעיף 26כז.

דיווח לכנסת – פרק ג'1

26כח. (א) שר הביטחון ידווח לוועדת החוץ והביטחון של הכנסת, אחת לשנה, לגבי שנת הגיוס שחלפה, בעניינים אלה:

- (1) מספר המתייצבים לשירות סדיר בכלל, ומספר המתייצבים כאמור מקרב בוגרי הישיבות ומוסדות החינוך החרדיים בפרט;
- (2) מספר צווי דחיית השירות וצווי הפטור משירות סדיר שניתנו לפי פרק זה;
- (3) נתונים בעניינים המפורטים בפסקאות (1) ו-(2) בהשוואה לשנים קודמות;

(א3) ביצוע הוראות סעיף 26טו, לרבות התכניות הרב-שנתיות שגיבש הצוות ואמצעי המעקב שנקטו לפי אותו סעיף, וכן החלטות הממשלה שהתקבלו בהתאם להוראות סעיף 26טו(ג);

(4) השפעת יישומן של הוראות פרק זה על השירות בשירות ביטחון, לרבות בכל הנוגע למעמדן ולשילובן של נשים בשירות ביטחון; דיווח לפי פסקה זו יימסר גם לוועדה לקידום מעמד האישה ולשוויון מגדרי של הכנסת;

(5) מסלולי שירות המותאמים לשירותם של בוגרי ישיבות ומוסדות חינוך חרדיים, שנפתחו או הורחבו.

(ב) ועדת החוץ והביטחון של הכנסת תקיים אחת לשנה דיון בדיווחים שהתקבלו לפי סעיף קטן (א), לשם מעקב על ביצוע ההוראות לפי פרק זה.

הוראות לעניין פקיעת תוקפו של חוק שירות לאומי-אזרחי 26כט. פקע תוקפו של חוק שירות לאומי-אזרחי לפי הוראות סעיף 36 לחוק האמור, לא יהיה רשאי עוד פוקד להפנות לשירות לאומי-אזרחי מיועד לשירות ביטחון שהפוקד קרא לו להתייצב לפי הוראות פרק זה.

נספח 2

**העתק החלטת ועדת השרים לענייני
חקיקה מיום 16.5.2024**

עמ' 58

מוזכירות הממשלה

החלטה מספר חק/993 של ועדת השרים לענייני חקיקה מיום 16.05.2024 .

חק/993. החלת דין רציפות על הצעת חוק שירות ביטחון (תיקון מס' 26) (שילוב תלמידי ישיבות), התשפ"ב-2022 (ה"ח הממשלה מס' 1502 מיום 19.1.2022)

מ ח ל י ט י ם , בהתאם לסעיף 1 לחוק רציפות הדיון בהצעות חוק, התשנ"ג-1993, להודיע לכנסת על רצון הממשלה להחיל דין רציפות על הצעת חוק שירות ביטחון (תיקון מס' 26) (שילוב תלמידי ישיבות), התשפ"ב-2022 (ה"ח הממשלה מס' 1502 מיום 19.1.2022).

נספח 3

העתק דוא"ל מיום 9.5.2024 המצרף
את ההתייחסות המקצועית של
משרד החינוך

עמ' 60

From: מנכל משרד החינוך [<mailto:mankal@education.gov.il>]
Sent: Thursday, May 9, 2024 7:19 PM
To: מזכירות הממשלה <memshala@pmo.gov.il>
Cc: אילת מלקמן <nissimto@education.gov.il>; נסים טובול <lishkat_sar@education.gov.il>; יואב קיש שר החינוך <eilatme@education.gov.il>; מרים גראזי רוזנבאום <amossa@education.gov.il>; עמוס צייאדה <myriamga@education.gov.il>
Subject: RE: ההתייחסות המקצועית של משרד החינוך לעתירות בעניין התמיכות

שלום רב,

לבקשת מזכיר הממשלה מצורף בזאת ההתייחסות המקצועית בנושא אי תמיכה בתלמידי מוסדות תורניים ללא דחיית שירות.

בברכה,

יחד
ננצח!

From: מזכירות הממשלה <memshala@pmo.gov.il>
Sent: Thursday, May 9, 2024 5:24 PM
To: מנכל משרד החינוך <mankal@education.gov.il>
Cc: יואב קיש שר החינוך <lishkat_sar@education.gov.il>
Subject: ההתייחסות המקצועית של משרד החינוך לעתירות בעניין התמיכות

לכבוד
מר מאיר שמעוני,
המנהל הכללי של משרד החינוך

שלום רב,

לבקשת מזכיר הממשלה ולצורך השלמת עמדת הממשלה בבג"ץ התמיכות, נבקשך להעביר אלינו במייל חוזר את ההתייחסות המקצועית שהעברתם למחלקת בג"צים בפרקליטות המדינה מיום 09.01.2024, אשר לבסוף לא צורפה לתשובת המדינה לבג"ץ בשל עמדת הייעוץ המשפטי לממשלה.

בברכה,

מזכירות הממשלה
משרד: 02-6705532, פקס: 02-5632580
דוא"ל: Memshala@pmo.gov.il
כתובת: רח' קפלן 3, קריית בן גוריון, ירושלים 91919

נא לחשוב על הסביבה לפני שתדפיסו את המייל
Please do not print me, unless you really have to

מדינת ישראל
משרד החינוך
אגף בכיר מוסדות תורניים
הלשכה המשפטית

09.01.2024

כ"ח בטבת תשפ"ד

2000-1018-2024-000298

אל: עו"ד אבי מיליקובסקי, עו"ד קובי עבדו, מחלקת הבג"צים, פרקליטות המדינה

שלום וברכה,

הנדון: התייחסות לפרקליטות לעתירות בגצ 7955/23, בג"צ 7525 - אי תמיכה בתלמידי מוסדות

תורניים ללא דחיית שירות

אי תמיכה בתלמידי מוסדות תורניים ללא דחיית שירות

בקליפת אגוז

תמיכת המדינה במוסדות התורניים מוסדרת במבחני התמיכה: **מבחנים לחלוקת כספים לצורך תמיכה של משרד החינוך במוסדות תורניים - לימוד ופעולות**, שצורפו כנספח לעתירה. התמיכה ניתנת לכ- 1,800 מסגרות לימוד לכ- 190,000 תלמידים מדווחים, ורק מיעוטם הינם מלש"בים. מדובר בתחומים שונים, שנקודות ההשקה שלהם מעטות, והמדיניות בעניינם שונה.

יצוין כי כבר עם פקיעת חוק טל תוקנו מבחני התמיכה,¹ לפרק זמן מוגבל, באופן שינתק את הקשר בין מעמדו של תלמיד לפי חוק טל דאז, ובין התמיכה במוסד עבור לימודי התלמיד. תכלית אותו התיקון, והעיקרון שהוטמע במבחני התמיכה מאז הינו שהמוסדות התורניים יוכלו להמשיך ולהיתמך בעבור לימודי כל תלמיד שלא נקרא לשרת בשירות סדיר. התיקון היה בזמנו הוראת שעה עד להסדרה חוקית אחרת. כיום העיקרון מוטמע במבחנים בהוראה קבועה, כפי שיפורט להלן. להבנתנו, מבחני התמיכה קובעים הסדר נכון ומאוזן, ואינם מונעים תמיכה לכל מלש"ב שצו דחיית השירות שלו פקע, או שאין בידו צו תקף מכל סיבה, אלא רק מרגע שנקרא להתייבב לשירות סדיר. לטעמנו, העתירות מבקשות שבית המשפט ישנה את מבחן התמיכה במקום שר החינוך, באופן הפוגע במוסדות תורניים בהליך לא סדור, ומבלי שצורפו כמשיבים רלוונטיים לעתירה.

נתייחס במסמך זה לשתי העתירות:

בג"צ 7525/23 פורום איילון לזכות אדם ואח' נ' היועמ"שית (להלן- עתירת איילון)

בג"צ 7955/23 התנועה הדמוקרטית האזרחית נ' ממשלת ישראל ואח' (להלן- עתירת התנועה)

הדיון בשתי עתירות אלה אוחד, לנוכח העניין המשותף בהן, אף שהן אינן זהות. בנוסף הוגשו 3 עתירות נוספות: 6198/23 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' שר הבטחון ואח', בג"צ 6199/23 אחים לנשק ואח' נ' שר הבטחון ואח', ובג"צ 6477/23 איילת השחר סיידוף ואח' נ' שר הבטחון ואח'.

עניינן של 3 עתירות אלה בקשות לצוי ביניים וצוים על תנאי בעקבות פקיעת פרק ג1 לחוק כנגד החלטת הממשלה 682 שמנחה את צה"ל של לפעול לגיוס בני ישיבות עד חודש מרץ 2024, בהינתן שבכוונת הממשלה לקדם הסדר חוקי חדש.

כאמור, במסמך זה נתייחס רק לעתירת איילון ועתירת התנועה המתייחסות לצמצום תשלום התמיכה למוסדות התורניים בעקבות פקיעת פרק ג1 לחוק שירות בטחון, שהסדיר את דחיית השירות לתלמידים חרדים.

¹ י"פ התשע"ג, ילקוט, 6477, עמ' 94 מיום 27.09.2012. והארכות לתיקון שבאו לאחר מכן.

מדינת ישראל
משרד החינוך
אגף בכיר מוסדות תורניים
הלשכה המשפטית

09.01.2024

כ"ח בטבת תשפ"ד

2000-1018-2024-000298

איילון עותרת לבית המשפט ליתן צו על תנאי ולשקול לתת צוים קבועים בשלושה ראשים:

- א. לאסור על הממשלה להעביר כספים לצורך תמיכה במוסדות תורניים, לפי מבחני התמיכה במוסדות תורניים של משרד החינוך, ביחס לכל תלמידי המוסדות התורניים בגילאים 18-24 אשר קיבלו צו גיוס במועדים שונים, ואשר מאז 1.7.23 לא התייצבו לגיוס בשל החלטה כללית של שר הבטחון, ולא מכח עילה אישית או בחינה פרטנית.
- ב. לחילופין לחייב את היועמ"שית להורות לכל שר על עצירה מוחלטת של העברת כספים כאמור;
- ג. לחייב את היועמ"שית להורות על השבת כל הכספים אשר כבר הועברו למוסדות התורניים עבור התלמידים הנ"ל, לאחר יום 1.7.23. צו ביניים נזכר, אך לא התבקש.

תמצית עתירת איילון: העתירה מופנית ליועמ"שית, להתערב ולמנוע העברת כספי תמיכה לשיבות שלומדים בהן חייבי גיוס ושאינם מתייצבים לשירות המדינה, (לכאורה לכלל המוסד ולא לתלמידים ספציפיים) לנוכח הפרת חובת הגיוס לפי חוק שירות בטחון, והלכות של בית המשפט המחייבות דחיית שירות בהסדר ראשוני. וכן נדרשת התערבותה בשל הפגיעה בעיקרון השוויון בשל אי גיוס תלמידי ישיבות לעומת אלפי משפחות השולחות את בניהן להילחם בעת הזו, ומאחר ואי הגיוס אינו מקיים את פסקת ההגבלה של חוק היסוד: כבוד האדם וחירותו בפסיקה בבג"צ רסלר 6298/07. וכן בשל פגיעה באמון הציבור, ותוך שימוש פסול בסמכויות ותחת שיקולים זרים.

עתירת התנועה הינה למתן צו על תנאי וצו ביניים כדלקמן:

- א. צו על תנאי שיקבע כי הממשלה והשרים אינם רשאים להעביר כספים כלשהם, לרבות תמיכות למוסדות תורניים מכח מבחני התמיכה, בגין תלמידי מוסדות תורניים שלא קיבלו פטור אוד דחייה משירות צבאי סדיר או בגיל תלמידים שאין בידם פטור או דחייה משירות צבאי סדיר.
- ב. לקבוע כי סעיף 3 להחלטת הממשלה 682, המורה שלא יינקטו הליכים לשם גיוסם של תלמידי ישיבות כאמור, ככל שיוצגו אישורים בדבר לימודיהם בישיבותעד יום 31.3.24, - בטל.
- ג. ליתן כל צו אחר שימצא לנכון;
- ד. צו ביניים דחוף למנוע את העברת כספי תמיכות לגבי התלמידים שאינם דחויי שירות או פטורים ממנו.

תמצית עתירת התנועה:

1. העתירה מציינת כרקע עובדתי את היקף תקציב התמיכות במוסדות התורניים ואת העליה במספר הלומדים עם ביטול הקיצוץ בתמיכה שנהג בשנים 2013-2014. וכן מציין את סכומי התמיכה שאושרו לאחר תוספות קואליציוניות גדולות לשנים 2023 ו-2024. יש לציין, כי בעקבות המלחמה, חלו ויחולו שינויים וצמצומים בתקציבי התמיכה למוסדות התורניים.
2. לטענת העותרת, לפי מבחן התמיכה אין בסיס משפטי לתמיכה של משרד החינוך בלימודי תלמידי ישיבה ואברכים שלא קיבלו דחייה כדין של שירות או פטור משירות צבאי. כמו כן טוענת העותרת, כי אין מקור חוקי המאפשר לשר הביטחון לדחות את שירותם של תלמידי הישיבות החייבים בשירות בטחון. לטענת העותרת, תנאי יסודי והכרחי למתן תמיכה למוסד עבור תלמיד היא היותו מי ששירותו נדחה או שפטור משירות, והיא מפנה לסעיף 12(ד) למבחנים.

מדינת ישראל
משרד החינוך
אגף בכיר מוסדות תורניים
הלשכה המשפטית

09.01.2024

כ"ח בטבת תשפ"ד

2000-1018-2024-000298

דרישות מבחן התמיכה

3. מבחן התמיכה כנוסחו הנוכחי (בניגוד למבחן התמיכה שהיה בתוקף בעת פקיעת חוק טל לפני יותר מעשור) אינו מתנה ואינו קושר את היכולת של מוסד לדווח על תלמיד לצורך תמיכה ולזכות בתמיכה בעבור לימודיו, בכך שיש או אין בידיו דחיית שירות בתוקף.

4. סעיף 12(ד) למבחנים אינו עוסק כלל בסוגיית דחויי השירות, אלא קובע את המועדים הקובעים לדיווחי המוסדות התורניים. לעומת זאת סעיף 12(י) קובע:

"(י) למען הסר ספק, תמיכה למוסד תורני בעד לימודיו של תלמיד שטרם החל את שירותי בצה"ל למעט תלמיד ישיבת הסדר, ואשר קיבל מהפוקד צו התייצבות אישי לשירות סדיר, תהיה עד מועד ההתייצבות שנקבע לו בצו כאמור."

5. כלומר מוסד תורני יכול להיתמך עבור לימודי תלמיד אשר קיבל צו התייצבות אישי, ועד למועד ההתייצבות שנקבע, דהיינו עד למועד הגיוס בפועל שנקבע בצו גיוס. קיומו או אי קיומו של צו דחיית שירות לתלמיד מסוים אינו שולל את הזכאות לתמיכה במוסד עבורו, לפי מבחני התמיכה, כל עוד לא הגיע המועד שנקבע לו בצו גיוס.

תמיכה במוסדות תורניים ומדיניות הגיוס - סוגיות שונות עם נקודות השקה

6. כפי שצוין בעמדת המדינה עוד בעתירה 6101/02 לפני עשור, חלוקת תמיכות למוסדות תורניים מתקיימת מזה עשרות שנים ברציפות. מטרת התמיכה היא קידום ועידוד הלימודים התורניים בישראל. סוגי המוסדות התורניים הנתמכים הם: ישיבות גבוהות, ישיבות מעודדות גיוס, ישיבות הסדר, כוללים, מדרשות לנשים ומדרשות הסדר וכולל לנשים, מסגרות לימוד תורני לתלמידים במוסדות אקדמיים. כמעט בכל סוגי המוסדות לומדים גם תושבי ישראל וגם יהודים מן התפוצות שבאים להעמיק את לימודי היהדות והיכרות עם הארץ למשכי זמן שונים.

7. התמיכה במכלול מוסדות אלה משקפת את החשיבות שרואה המדינה בהמשך ביסוסו של עולם הלימוד התורני, כחלק מנכסי הרוח של העם היהודי ותרבות ישראל. מצ"ב תצהיר התשובה מטעם המדינה לעתירה 6101/02, חתום בידי מר עמוס צייאדה, מנהל אגף בכיר מוסדות תורניים מיום 29/4/2013.

8. יש להדגיש כי התמיכה במוסדות התורניים, מבחינה ועקרונותיה קשורים בחלקם למדיניות הגיוס, אולם **אין חפיפה בין השתיים**. לצורך העניין, נמסר מצה"ל כי מספר התלמידים שפג צו השירות שלהם עומד על מעט פחות מ-6,000 תלמידים בתחילת חודש דצמבר, בעוד שבדיווח המועד הקובע בנובמבר 2023 דיווחו כלל המוסדות התורניים על כ-190,000 תלמידים, בכ-1,800 מסגרות לימוד. כלומר מבחינת מספר התלמידים המלש"בים שצו דחיית השירות שלהם פקע עומד על כ-3% מכלל התלמידים המדווחים. וגם כלל המלש"בים הרלוונטיים לפי פרק ג1 לחוק (63,791 מלש"בים)² שיעורם פחות מ-30% מכלל התלמידים המדווחים בכלל המוסדות. לפיכך חשוב שלא "לצבוע" את התמיכה במוסדות התורניים כולה בצבעי סוגיית הגיוס.

9. יצוין, כי ככל שנקבע בכנסת הסדר חקיקתי, בתחילה חוק טל, ולאחר מכן תיקונים 19 ו-21 לחוק שירות ביטחון, הותאמו מבחני התמיכה לחקיקה, בנוגע לאפשרות

² יצוין כי לא התקבלו נתונים מצה"ל לגבי מלש"בים שטרם הגיעו לשלב שבו קיבלו צו דחיית שירות.

מדינת ישראל
משרד החינוך
אגף בכיר מוסדות תורניים
הלשכה המשפטית

09.01.2024

כ"ח בטבת תשפ"ד

2000-1018-2024-000298

לעבוד, ושעות הלימוד הנדרשות למי שנמצא בהכשרה תעסוקתית מיועדת כפי שנקבע למשל בסעיפים 14(א)(2) ו- 14(ג)(1)(א) למבחנים. סעיפים אלה מתייחסים להבדלים בדרישות בין מי שהם דחויי שירות לעומת תלמידים פטורים או ששרתו שירות צבאי, אולם אינם מהווים תנאי לתמיכה. נפרט:

א. סעיף 14(א)(2) קובע (למען שלמות התמונה נביא את כל פסקת משנה א' במלואה (ההדגשות שלי):

"(א) ישיבה גבוהה היא:

(1) מוסד המקיים מערכת לימודים תורניים המדווחת למשרד והניתנת לבוגרי החינוך העל יסודי ולבוגרי הישיבות הקטנות, למעט תקופת החופשות המאושרת, כמפורט להלן, של 45 שעות לפחות בשבוע שיכול שישתרע בימים א' עד ו' "ואם התלמיד נמצא בהכשרה תעסוקתית מיועדת, כאמור בסעיף 26 לחוק שירות ביטחון [נוסח משולב], התשמ"ו-1986 (להלן – חוק שירות ביטחון), 30 שעות לימוד בשבוע לפחות שיכול שישתרע באופן כאמור, ולפי מספר השעות שבהן שוהה התלמיד בהכשרה התעסוקתית המיועדת (להלן – שעות הלימוד היומיות); שעות הלימוד היומיות יכול שישתרע בימים א' עד ה' בין השעות 8:00 ל-21:00 וביום ו' בין השעות 8:00 ל-14:00; יודגש כי אין חובת קיום לימודים מעבר ל-5 ימים בשבוע; למען הסר ספק, לימוד יכול שיכלול תפילת מנחה וערבית אך לא תפילת שחרית;

(2) תלמיד בישיבה גבוהה, ייחשב מי שלומד במוסד באופן סדיר, בהיקף שלא יפחת מארבעים וחמש שעות בשבוע, המדווחות למשרד כאמור בפסקה (1); במקרה של תלמיד ששירותו נדחה, בהתאם לחוק שירות ביטחון – התלמיד אינו עוסק בעיסוק נוסף; ולגבי תלמיד ששירותו לא נדחה – הוא אינו עוסק בעיסוק נוסף בשעות לימודיו בישיבה, שמדווחת הישיבה למשרד לשם קבלת תמיכה; כתלמיד בישיבה גבוהה יימנה, לצורך קביעת גובה התמיכה במוסד, רק תלמיד עד גיל 67 שנה;"

המבחנים קובעים כי תלמיד בישיבה גבוהה, דהיינו תלמיד שהוא רווק, הלומד בישיבה שהיא בדרך כלל מוסד פנימייתי, שאינו עוסק בהכשרה תעסוקתית מיועדת כפי שהוגדרה בחוק, מחויב ללמוד 45 שעות בשבוע, אם שירותו נדחה- אסור לו לעסוק בכל עיסוק נוסף, כפי שקבע סעיף 26(א) לפרק ג' לחוק שירות ביטחון [נוסח משולב] (להלן-החוק) לפני פקיעתו, ואם שירותו לא נדחה מסיבות שונות, מותר לו לעסוק בעיסוק אחר מעבר לשעות הלימוד. אולם עצם קיומו של צו דחיית שירות אינו תנאי לתמיכה.

ב. סעיף 14(ג)(1)(א) מתייחס אף הוא להיקף הלימוד, ונביא את פסקת המשנה במלואה (ההדגשות שלי):

"(ג) כולל לאברכים הוא:

(1) מוסד תורני המקיים תכנית לימודים מלאה כמפורט להלן, והמיועד לתלמידים בעלי משפחה:

(א) לתלמידים ששירותם הצבאי נדחה בהתאם לחוק שירות ביטחון, הלומדים במוסד באופן סדיר, תכנית הלימודים תהיה בהיקף שלא יפחת מארבעים שעות בשבוע, המדווחות למשרד, כאמור בפסקת משנה (א)(1); מספר התלמידים בסוג זה הלומדים במוסד לא יפחת משניים;
(ב) לתלמידים ששירותו סדיר או שקיבלו פטור משירות זה או שאינם יוצאי צבא, הכל לפי חוק שירות ביטחון [נוסח משולב], התשמ"ו-1986 (להלן – חוק שירות ביטחון), הלומדים במוסד באופן סדיר, תכנית הלימודים

מדינת ישראל
משרד החינוך
אגף בכיר מוסדות תורניים
הלשכה המשפטית

09.01.2024

כ"ח בטבת תשפ"ד

2000-1018-2024-000298

תהיה בהיקף שלא יפחת משלושים וחמש שעות בשבוע, המדווחות למשרד,
כאמור בפסקת משנה (א)(1);
(ג) במקרה של תלמיד ששירותו נדחה, בהתאם לחוק שירות ביטחון,
התלמיד אינו עוסק בעיסוק נוסף; ולגבי תלמיד ששירותו לא נדחה – הוא
אינו עוסק בעיסוק נוסף בשעות לימודיו בכולל, שמדווח הכולל למשרד לשם
קבלת תמיכה; כתלמיד בכולל יימנה, לצורך קביעת גובה התמיכה במוסד,
רק תלמיד שטרם מלאו לו 67 שנים;"

בסעיף יש הבחנה בין היקף הלימודים נדרש מאברכים דחויי שירות לכאלה
שאינם דחויי שירות, דהיינו שקיבלו פטור או ששרתו בצבא, נקבע היקף
שעות לימודים שונה, בהתאם לדרישת סעיף 26כג(א) לחוק בעבר, ל-40 שעות
לימוד לאברכים דחויי שירות.

10. כלומר, מבחני התמיכה מבחינים, בין תלמידים דחויי שירות לשאינם דחויי שירות
לצורך הגדרת שעות הלימוד הנדרשות, וכן לצורך הגדרת ההיתר לעסוק בעיסוק
אחר, כפי שנקבע בחוק, וכן מבחין גם בין תלמידים השייכים להכשרה תעסוקתית
מיועדת לשאינם כאלה, גם לענין שעות הלימוד הנדרשות, אולם ההגדרה אינה מונעת
תמיכה למוסדות עבור תלמידים דחויי שירות, או כאלה שטרם קיבלו דחיית שירות.
נציין לעניין זה, לא נמצא לנכון בשלב זה שיש מקום לתקן את המבחנים, בהינתן
שהממשלה תכננה הסדר חקיקתי אחר עד לסוף מושב החורף.

11. המניעה לתמיכה קיימת רק לגבי תלמידים שנקראו להתייצב לשירות סדיר ולא
התייצבו, שאז לא יחשבו כתלמידים, ומוסד תורני שידווח עליהם, לא יקבל תמיכה
עבור לימודי תלמידים אלה, למעט תלמידי ישיבות הסדר, אשר נמצאים במסלול
מיוחד המשלב פרקי לימודים ופרקי שירות צבאי.

נקודת האיזון במבחן התמיכה - דרישה להתייצב לשירות צבאי

12. המוסדות התורניים הרלוונטיים לדחויי הגיוס הינם בעיקר ישיבות גבוהות וכוללי
אברכים. הישיבות הינן מוסדות לימוד לרווקים, בד"כ במסגרת פנימייתית, שבה
התלמיד שוהה ועוסק בלימוד ברוב המוחלט של זמנו, והמוסד נותן את המעטפת
החינוכית, ואת מקום הלינה וההזנה. אם המלש"ב כבר נשוי ולומד בכולל, הכולל
מעניק בד"כ מלגת לימודים לאורך שבעזרתה הוא מקיים את משפחתו.

13. המוסדות נדרשים לדווח במערכת הממוחשבת של המשרד האם התלמיד דחוי
שירות, אולם אין להם מידע ומעקב ישיר על כל תלמיד מול צה"ל האם התלמיד יש
פטור על רקע בריאותי או אחר. הם אינם יכולים לדעת לגבי כל תלמיד בדיוק את
מעמדו. הם מספקים את שירותי הלימוד לתלמיד, ומצפים לקבל תמיכה על לימודיו.

14. לפיכך נקודת האיזון שנקבעה במבחנים עוד לפני כעשור היתה שעד שתלמיד לא
נקרא להתייצב לשירות סדיר, אין מניעה שהתלמיד ייחשב לצורך תמיכת המדינה
במוסד. עיקרון זה נקבע עוד בשלב שבו הליכי החקיקה של תיקון 19 היו בהכנה,
ונשאר נכון גם בכל העשור האחרון כשהיה הסדר חקיקתי, בתיאום עם צה"ל ומשרד
הבטחון.

15. יתכן שמלש"ב כלשהו התעכב בהוצאת דחיית השירות, או שהיו עיכובים
פרוצדורליים למיניהם. אולם רק כאשר נודע מצה"ל (ולצורך זה צה"ל התבקש

מדינת ישראל
משרד החינוך
אגף בכיר מוסדות תורניים
הלשכה המשפטית

09.01.2024

כ"ח בטבת תשפ"ד

2000-1018-2024-000298

למסור את המידע בבקשה להעברת מידע שתתקנה לשם זה ולא אושרה עד היום) כי מלש"ב נקרא להתייצב לשירות סדיר, קבעו המבחנים כי מלש"ב זה לא ייחשב כתלמיד לצורך תמיכה. בכל השלבים שקדמו לכך, לא נמנעה תמיכה ממוסד תורני על לימודי תלמיד שדווח בפועל כלומד במסגרתו בצורה סדירה.

16. יצוין, כי צה"ל הפסיק להעביר נתוני דחיית שירות ודרישה לגיוס, וגם טרם אישר את התיקון לבקשה להעברת מידע שלנו מלפני כשנתיים, באופן שיעביר מידע על מי שנקרא להתייצב לשירות ולא התייצב, כך שכיום בפועל משלמים לכל מי שמדווח. עם קבלת המידע מצה"ל ניתן יהיה להפעיל את מגבלות מבחן התמיכה.

17. נראה לנו כי נקודת איזון זו היתה נכונה לפני עשור ובמהלך העשור האחרון, ונכונה גם כיום. מוסדות שמקיימים לימודים סדירים לתלמידים ונותנים מעטפת חינוכית וכלכלית אינם צריכים להיפגע כל עוד תלמיד הלומד במסגרתם לא נדרש בפועל להתגייס לשירות צבאי. גם כעת כאשר ההסדר החוקי פקע, ומדיניות הגיוס החדשה טרם גובשה, אותו עיקרון צריך להמשיך ולחול ביחס לתמיכה.

18. ככל שיקבע, בין אם בהחלטת הממשלה, ובין אם בעתירות הנוגעות להחלטת הממשלה 682 על חובה לגייס, ועל האופן שצה"ל יישם את חובתו זו, ממילא היישום יחול על מבחן התמיכה על כל מלש"ב שיידרש להתייצב לשירות צבאי.

בקשה לצווים - שינוי תנאי מבחן התמיכה ופגיעה במי שאינו צד לעתירה

19. עולה מן האמור, כי העתירות לעצור את התמיכה בצווים מוחלטים וודאי בצווי ביניים אינן מבוססות על מבחן התמיכה, כפי שנטען בעתירת התנועה, וההפניה לסעיף 12(ד) אינה רלוונטית. למעשה העתירה מבקשת שבג"צ יתערב במבחן התמיכה, ויקבע במסגרת החלטה שיפוטית שלא רק מלש"ב שנקרא להתייצב לשירות צבאי לא ייחשב כתלמיד לצורך התמיכה, אלא כל מי שאין בידו דחיית שירות לפי פרק 1ג שפקע.

20. השלכה של החלטה כזו היא מצב שמוסדות תורניים עלולים למצוא עצמם לא עומדים בתנאי הסף, מאחר שיתברר שלתלמידיהם אין דחיית שירות בתוקף, למשל ישיבה שמדווחת על 42 תלמידים, כאשר מספר התלמידים המינימאלי הוא 40, ויתברר כי ל-4 מתלמידיה אין או פקע צו דחיית שירות שלהם, ואף שהתלמידים לומדים במוסד, והם לא יתגייסו ולא ייקראו לשירות בחודשים הקרובים, התמיכה בהם תעצר כליל. גם א יעמדו בתנאי הסף, ייפגעו בשיעור התמיכה בשל אי תמיכה בתלמידים כאלה.

21. לא למותר לציין שמבחן תמיכה לפי הפסיקה, צריך להיות פרוספקטיבי, ולעבור הליך מסודר של פרסום להערות הציבור, ולאפשר למוסדות להעיר ולהיערך לתיקונים שישפיעו על אופן התמיכה. כאן מבקשים העותרים שבית המשפט ישנה מבחן תמיכה בסמכות השר, ללא התחשבות במוסדות הנתמכים, ואף ישנה אותו רטרואקטיבית, מיום 1.7.2023. להבנתנו אין מקום לפסיקה כזו. וגם אם תינתן, יהיה נכון לקבוע אותה לכל המוקדם לשנת התקציב הבאה 2025, לאחר שיתוקנו מבחני התמיכה בהליך סדור בהתאם.

22. כמו כן, נדרש כי עותר יצרף את כל המשיבים הרלוונטיים לעתירה (ר' בג"צ 2864/20 מועצה אזורית בוסתן אלמרג' נ' שר הפנים ואח', וההפניות שם). לו העותרים היו

מדינת ישראל
משרד החינוך
אגף בכיר מוסדות תורניים
הלשכה המשפטית

09.01.2024

כ"ח בטבת תשפ"ד

2000-1018-2024-000298

נוהגים כדין ובהגינות מינימאלית, היו מצרפים כמשיבים מוסדות תורניים שתלמידיהם בגילאים הרלוונטיים, העלולים להיפגע, ושעמדתם נדרשת לקבלת מלוא התמונה. או לפחות מצרפים כמשיב את האיגוד המייצג את הישיבות החרדיות, שהינם צדדים רלוונטיים לעתירה ולסעד המבוקש על ידם, ולאפשר להם להגיב לעתירה.

23. נציין את אשר אירע לאחר שניתן צו הביניים בפברואר 2024. צו הביניים עורר בוקה ומבוקה ומבולקה. באותו שלב חולקו מקדמות לישיבות, בטרם אישור התמיכה. הגיע מידע מצה"ל לגבי דחיית שירות שכללה גם דחיות שירות של ישיבות הסדר וישיבות מעודדות גיוס, והתמיכה בלא מעט ישיבות כאלה עוכבה. בנוסף איגודי הישיבות וכמה מוסדות הגישו בקשות דחופות להצטרף לדיון בעתירה ולבטל את צו הביניים בשל הפגיעה בהם מבלי שעמדתם נשמעה.

24. בינתיים אושר תיקון 19 לחוק שירות בטחון, והעתירה נדחתה. בפועל כאשר אושרה התמיכה, כל המוסדות קיבלו את התמיכה המלאה בהתאם לעיקרון האמור לעיל, שהוטמע במבחן התמיכה, כאמור, מאז ועד היום. מצ"ב תגובת המדינה דאז ומסמכים רלוונטיים. להבנתנו, גם לו יצויר שיש לקבל את הטענה העקרונית שלא לשלם תמיכה למוסדות על תלמיד שאין בידו צו דחיית שירות, ולא רק עבור תלמיד שנקרא להתייצב לשירות צבאי, אין מקום לחזור על טעויות עבר, ויש להתחשב בכך שמדובר למעשה בשינוי מבחן תמיכה, על כל ההשלכות שיש לכך.

25. נראה כי יש לעמוד על כך שהעותרים בעתירת התנועה ובעתירת איילון יטרחו לברר מיהם המשיבים הרלוונטיים שעלולים להיפגע, ויצרפו אותם לעתירה.

26. בנוסף לכל האמור, נדרש שצה"ל יאשר את הבקשה להעברת מידע שהגיש משרדנו זה מכבר, על מנת שנוכל לקבל את פרטי התלמידים בכל החלטה שתתקבל, וגם לפי מבחן התמיכה הקיים כעת, דהיינו מלש"בים שנקראו להתייצב לשירות צבאי.

הטענות בדבר התקציבים הקואליציוניים לשנת 2023

27. שתי העתירות הזכירו את התוספות הקואליציוניות מכח החלטות הממשלה בדבר לתמיכה במוסדות התורניים, בהקשר לטענה של מתן תוספת תמיכה למהלך לא חוקי, ולא ראוי בזמנים אלה של מצב מיוחד.

28. נציין כי להבנתנו אין קשר בין מדיניות הממשלה לתוספות תקציבים מכח יישום הסכמים פוליטיים לעתירה, והתוספות הקואליציוניות למגוון נושאים ויעדים שנערכו כדין, אינן רלוונטיות להגדרות תלמיד לפי מבחן התמיכה או לחוק שירות בטחון. כפי שאמרנו, עולם הלימוד התורני הוא רחב ומגוון, ורוב התמיכה איננה רלוונטית למלש"בים שדחיית השירות שלהם פקעה. נציין רק שהחלטת הממשלה 1096 מיום 27.11.2023 קבעה את ביטול החלטת הממשלה 562, שתכננה העברה נוספת של 250 מלש"ח לתוספת תמיכה לתקנה, תוך תיקון מבחן התמיכה כך שעיקר תוספת זו ישמש להגדלת שיעור התמיכה באברכים.

29. לצורך דיון פנימי במדינה, נציין להלן את נתוני תקציב התמיכה הסופיים לשנת 2023. טרם ידוע סכום התמיכה המיועד לשנת 2024, בעקבות התיקונים הצפויים בתקציב לשנה זו לנוכח השינויים הצפויים בשל מלחמת חרבות ברזל. נציין כי התוספות

מדינת ישראל
משרד החינוך
אגף בכיר מוסדות תורניים
הלשכה המשפטית

09.01.2024

כ"ח בטבת תשפ"ד

2000-1018-2024-000298

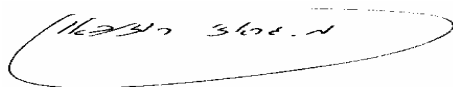
הקואליציוניות ניתנו כדין ולאחר שנערכו חוות דעת משפטיות. כמו כן יצוין כי ערך הנקודה נשחק בשנים האחרונות, והתוספות לא הביאו להעלאה לערך שהיה בעבר.

תקנה 69-02-01 תמיכה במוסדות תורניים

633,771	בסיס
925,000	תוספת קואליציונית שניתנה עם אישור התקציב
2,144	עודפים פעימה 1
130,000	קואליציוני (סעיף 1 א+ב) אישור 12/9/23 20-4
50,000	תיקון טעות (תוספת אוצר) אישור 26/9/23 20-008
-14,267	מימוש החלטת ממשלה 436- משמר אזרחי
-170,000	פניית חינוך - מקורות חרבות ברזל
370	פנייה 2 להעברת עודפים
120,000	אישור 20-023 מיום 14-12-23
34,000	אישור 20-024 מיום 14-12-23
11,720	הגדלת השתתפות משרד הביטחון בישיבות ההסדר בנוסף ל 22 מלש"ח
1,722,738	סה"כ תקציב

30. לנוכח האמור, לדעתנו יש להתנגד לסעדים המבוקשים בעתירות שבכותרת, שהדיון בהן אוחד. יצוין גם, כי אין מקום, לדעתנו, לאחד את הדיון בהן עם הדיון ב- 3 העתירות הנוספות הנוגעות למדיניות הגיוס לפי החלטת הממשלה 682.

בברכה,

מרים גראזי רוזנבאום
יועצת משפטית (מוסדות תורניים)

העתקים:
גב' אילת מלקמן, עו"ד, היועצת המשפטית
מר עמוס ציידאדה, מנהל האגף